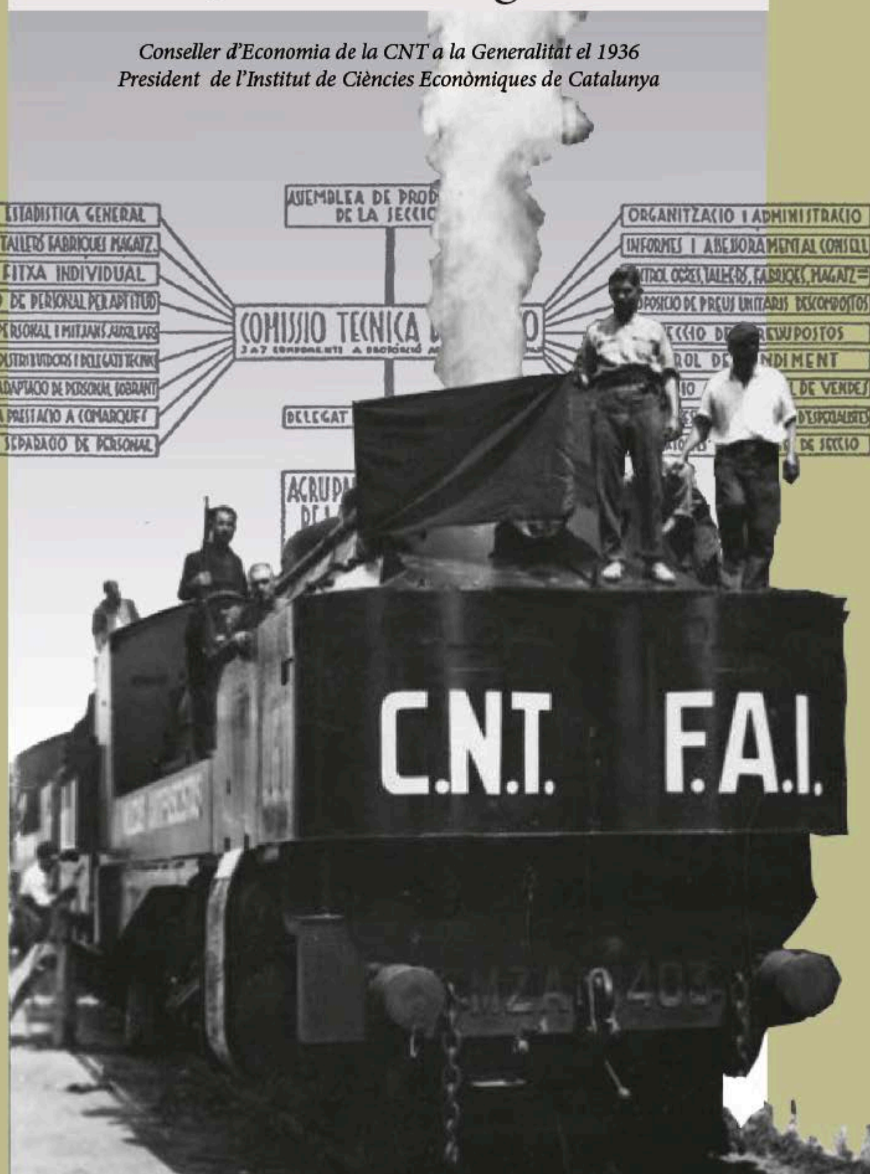
Les Finances de la Revolució

Joan P. Fàbregas

Conseller d'Economia de la CNT a la Generalitat el 1936
President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

Col·labora amb la

CULTURA LLIURE

EDITORIAL & IMPREMTA SCCL

DESCONTROL

Des del principi, **Editorial Descontrol** aposta per les llicències de publicació lliure, **Creative Commons**, per això, podeu copiar, distribuir i descarregar lliurement els nostres llibres. Alguns llibres del nostre catàleg es troben en lliure descàrrega

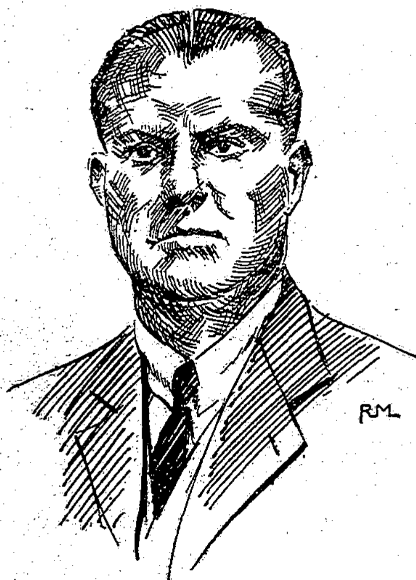
Evidentment, la cultura lliure no vol dir gratuïta, el preu del llibre inclou drets d'autor, de correcció, traducció editorial, impremta...

Si estàs a favor que la cultura segueixi sent lliure, pots **col·laborar fent una aportació a la nostra editorial**, així ajudes a la cultura o, pots fer-ho realitzant un ingrés al següent compte corrent:

ES52 3025 0011 7614 0012 4093
Concepte COL·LABORACIÓ AMB DESCONTROL

Moltes gràcies pel suport!

LES FINANCES
DE LA
REVOLUCIÓ

JOAN P. FABREGAS President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

BOSCH, Casa Editorial - Apartat 928 - BARCELONA - 1937

Fàbregas, Joan Pau (1893-1966)

Joan Pau Fàbregas Llauró va néixer a Sant Martí de Provençals el 1893. Era fill de Pau Fàbregas, taverner, i de Maria Llauró Espinàs. Va realitzar estudis primaris i de comptabilitat. El 1909 va ser ferit durant els esdeveniments de la "setmana tràgica".

Va emigrar a l'Argentina, on va treballar de forner. Va residir breument als Estats Units, aprenent anglès. Al seu retorn va estar ocupat algun temps a la taverna paterna i a una fleca.

Les seves primeres anàlisis sobre economia internacional les va efectuar en el Centre Internacional d'Intercanvi, que dirigia ell mateix, al carrer Fontanella número 12 de Barcelona. En aquest despatx professional, Fàbregas es va dedicar a l'estudi de mercats, a l'assessorament d'empreses, a l'orientació per a l'exportació i als informes comercials. A mitjans dels anys vint aquesta activitat financera i econòmica, teòrica i pràctica, el va convertir en un expert assessor i conseller. Dirigia i editava una revista econòmica i mercantil, que es venia per subscripció, titulada El Productor.

El 1930 va publicar "A través del Pròxim Orient", on va exposar la seva visió dels països europeus i asiàtics, que va visitar per realitzar un estudi de mercats per a un gremi de fabricants.

Es va presentar com a candidat d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) per Barcelona a les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, alhora que s'afiliava al Sindicat de Professions Liberals de la CNT. Fundador del "Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya" (ICEC, 1931) com a secció de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i presentador del seu butlletí econòmic. Aquest ICEC pot considerar-se com la primera Facultat de Ciències Econòmiques existent a Espanya, amb la particularitat de ser una entitat obrera, orientada a l'educació i emancipació del proletariat.

Interessat en qüestions d'Economia Política, durant els primers anys de la república va publicar "Assaig d'Economia Política" en tres volums (1932-1933-1934) que recollia els cursos impartits en l'ICEC durant aquests mateixos anys.

Al desembre de 1932 va impartir un curs d'Economia Política a l'Ateneu Sindicalista Llibertari de Barcelona, organitzat pels trentistes. Va publicar també "Les possibilitats econòmiques d'una Catalunya independent" (1932), on estudiava les relacions financeres entre Catalunya i la resta de l'Estat espanyol, i a més "Irlanda i Catalunya. Paral•lelisme politico-Econòmic" (1932) i "La crisi mundial i les seves repercussions a Espanya" (1933), on analitzava la crisi de 1929 des d'una perspectiva antimonetarista.

A l'inici de la Guerra Civil va representar al Sindicat d'Ensenyament i Professions Liberals de la CNT en el Comitè de l'Escola Nova Unificada (CENU), constituït el 27 de juliol de 1936, juntament amb Albert Carsí, Miguel Escorihuela Guitart i Joan Puig Elías (president). El CENU va expropiar les escoles religioses i va impulsar la creació d'una escola pública, racionalista, aconfessional i en llengua catalana, fonamentada en els principis llibertaris de l'Escola Moderna.

L'11 d'Agost va representar a la CNT al Consell d'Economia, al costat d'Eusebio Carbó i Cosme Rofes, assumint el càrrec de vocal-conseller de Finances del Consell d'Economia.

El 24 de setembre de 1936 va participar en el Ple de Sindicats de Catalunya, dedicat als problemes econòmics de la revolució, elogiant les

activitats realitzades pel Consell d'Economia de Catalunya, al qual considerava "un producte genuí de la revolució que estem vivint". Va explicar que en constituir-se el Consell d'Economia de Catalunya, "va sorgir una pugna entre les dues centrals sindicals representades", CNT i UGT: mentre els cenetistes defensaven "la noció federalista i llibertària de la socialització, els marxistes (POUM i PSUC) defensaven el centralisme i la nacionalització. Finalment "va prevaler el criteri de la col•lectivització, que era el més adequat i el més pràctic per a la revolució". La paraula "col•lectivització" havia estat una troballa del mateix Fàbregas, que va semblar acontentar a tots.

El 26 de setembre de 1936 va ser nomenat conseller d'Economia del govern de la Generalitat, presidit per Josep Tarradellas, i va formar part de la seva comissió permanent.

El 15 d'octubre, a instàncies de Joan Pau Fàbregas, es va decretar la creació de la Junta de Comerç Exterior i l'ús obligatori de la denominació d'origen "Catalunya".

El 24 d´octubre 1936 va signar el Decret de Col•lectivitzacions i Control Obrer, la disposició legal més important en matèria econòmica promulgada durant la Guerra Civil. Encara que no hi ha dubte que Joan Pau Fàbregas va ser l'impulsor d'aquest Decret, la seva redacció va ser obra d'Eusebio Carbó, en la mesura que sigui possible personalitzar un text jurídic col•lectiu, fruit de la negociació i l'acord.

El 26 de novembre de 1936, el PSUC (estalinista) va plantejar formalment la crisi del govern de la Generalitat, perquè els decrets no es complien i perquè era un govern que no governava. Proposava un govern obrer o sindical CNT-UGT, amb participació dels Rabassaires. Era tot just una excusa per desfer-se´n d´Andreu Nin i del POUM. Joan Pau Fàbregas s'havia guanyat l'enemistat de Santillán (CNT), de Comorera (secretari del PSUC) i de Companys (president de la Generalitat). Circulava a més un expedient anònim de "proves" contra l'honorabilitat de Joan Pau Fàbregas, que malgrat la seva inconsistència va bastar per apartar-lo del seu càrrec com a conseller d'Economia.

El 5 i 6 de desembre de 1936 milers de treballadors van acudir al Palau de Montjuïc per escoltar les dissertacions del conseller d'Economia Joan Pau Fàbregas, de José Jiménez i de Ruiz Ponsetí. L'acte es va tancar amb

unes paraules del president de la Generalitat, Lluís Companys. Les dues sessions de la Primera Jornada de la Nova Economia van exposar al poble treballador la nova estructuració de l'economia catalana.

Fàbregas va dir que el Decret de Col•lectivitzacions "era un instrument i no un fi, una base inicial per al progrés i la civilització. Que calia que el proletariat es donés compte de la seva transcendència, ja que amb ell es posa en mans dels proletaris la font de riquesa del país, riquesa que d'aquesta manera serà distribuïda per parts iguals entre tots els ciutadans productors ".

Va afegir que la seva aplicació s'hauria de fer amb esperit de sacrifici, pensant en l'esforç mancomunat de les diferents forces polítiques i sindicals. No era hora de impaciències, sinó d'evitar el fracàs amb paciència. La guerra no es guanyaria si es perdia la batalla per l'economia.

Va acabar amb una cita de Goethe: "únicament és mereixedor de la vida i de la llibertat, aquell que s'ha fet digne i ha lluitat per elles". Va ser molt aplaudit, tant a l'acabar com en alguns paràgrafs del seu discurs.

El 15 de desembre va informar a la premsa que la crisi de govern es devia al enfrontament entre PSUC i POUM, i no, com informava El Noticiero Universal del dia anterior al malestar i escaramusses existents en el si del Consell de la Generalitat, entre Companys, Tarradellas, Comorera, Nin i Fàbregas. El seu diplomàtic desmentit, que no citava cap nom, no era creïble i a més no explicava la seva pròpia sortida del govern.

En els seus vuitanta dies (del 27 de setembre al 16 de desembre de 1936) com a conseller d'Economia, va donar nombroses conferències, moltes d'elles radiades, per popularitzar el seu pensament econòmic. Assistia gairebé diàriament a la Casa CNT-FAI per informar els comitès de les seves activitats.

El pla econòmic de Joan Pau Fàbregas era molt coherent, i es sostenia sobre aquests tres pilars:

1.- Mobilització civil dels treballadors a la rereguarda, per guanyar la guerra mitjançant un augment de la productivitat en les fàbriques.

2.- Monopoli del Comerç Exterior, mitjançant la creació d'una eficient xarxa en els principals mercats estrangers, que fomentés les importacions i exportacions. L'obtenció de mercats a l'estranger permetria reprendre la producció de les fàbriques catalanes, algunes d'elles paralitzades per la

pèrdua del mercat interior espanyol. La centralització del control de les divises permetria que les exportacions financessin les importacions, en primer lloc de matèries primeres, inexistents a Catalunya i indispensables per a moltes fàbriques, així com d'aliments i armament. Aquest monopoli del comerç exterior (i del control de les divises) abaratiria els preus de compra, garantiria els crèdits i impediria l'especulació.

3.- El Decret de Col•lectivitzacions i Control Obrer legalitzaria les conquestes revolucionàries de juliol de 1936, amb importants repercussions en l'exportació, impedint les confiscacions per demandes jurídiques de particulars, com succeïa amb les potasses.

El 20 de desembre de 1936, el projecte del monopoli del comerç exterior va ser immediatament rebutjat per Comorera, en favor del lliure mercat i l'aniquilació dels comitès revolucionaris de barri. La sortida d'Andreu Nin va ser àmpliament comentada. La significativa sortida de Joan Pau Fàbregas va passar desapercebuda, i només va merèixer el comentari de Federico Urales en un petit diari de comarques d'escassa difusió.

El 5 gener de 1937 Fàbregas va acabar l'informe sobre el seu viatge a París i Londres, "en compliment de les instruccions del conseller d'Economia, company Santillán, d'acord amb el Comitè Regional, per mitjà del company secretari Mas". El viatge es va iniciar el 18 de desembre, és a dir, l'endemà de la seva sortida del Govern de la Generalitat, i va acabar el 31 de desembre. L'objectiu del viatge era el d'elaborar un estudi sobre "els organismes creats a França" durant la seva gestió com a titular d'Economia. Es tractava de valorar l'eficiència dels organismes i empreses creats "per la Junta de Comerç Exterior, adscrita a la Conselleria d'Economia". Al retorn del seu viatge a l'estranger va tornar al seu càrrec de vocal-conseller de Finances del Consell d'Economia, el que exercia abans del seu nomenament com a conseller d'Economia.

El diumenge, 14 de març de 1937, Joan Pau Fàbregas va pronunciar una conferència al cinema Coliseum, que va tenir una enorme repercussió i va ser immediatament impresa en fullet. A l'abril va ser ampliada la seva argumentació i publicada en un llibre de 170 pàgines: Els factors Econòmics de la revolució. La tesi fonamental sostenia que per guanyar la guerra calia abans guanyar la batalla econòmica.

El 25 de març de 1937 va pronunciar una conferència sobre les finances de la revolució, al Teatre Llibertat de València, interrompuda pels bombardejos aeris, que al juliol va ser publicada en format de llibre.

El 5 d´abril de 1937 va formar part amb Valerio Mas, Domènech i Manuel Escorza de la delegació cenetista que va tractar la vigent crisi de govern de la Generalitat. Va haver-hi "un viu incident" entre Fàbregas, Escorza i Companys que va empitjorar encara més les relacions existents entre tots ells. L'incident, segons sembla, va ser provocat pel veto inicial del president Companys a les candidatures de Joan Pau Fàbregas i d´Aurelio Fernández com a consellers de la Generalitat.

El juny de 1937 va participar en el Ple de Sindicats de la CNT, en representació del Sindicat d'Ensenyament i Professions liberals, i va signar un dels dictàmens del Ple. En les reunions de comitès superiors de finals de juny de 1937 es va alinear al costat dels que volien rebutjar l'oferta de tres cartetes proposta a la CNT per Companys, considerant que era una representació insuficient.

Després de diversos mesos com a gestor de la Companyia Internacional d'Exportacions (fundada per la CNT) i com a assessor econòmic internacional de la Conselleria d'Economia, regida per Santillán, va tornar al CENU, però a primers d'agost de 1937 es va exiliar definitivament, residint a França, temorós de la repressió anticenetista en auge, de caràcter judicial per part del govern de la Generalitat i de caràcter txequista per part del PSUC.

El setembre de 1937 va publicar en un llibre la seva experiència en el govern.

El 10 de setembre de 1938, exiliat permanentment, no va poder assistir a l'enterrament de la seva mare.

A l'inici de la segona Guerra Mundial va decidir traslladar-se a Londres, on va col·laborar amb la BBC i va fundar una empresa d'exportacions.

Va morir a Londres als 73 anys, al setembre de 1966. Seguint les seves disposicions testamentàries el seu cadàver va ser traslladat a Barcelona. El funeral va tenir lloc a l'església de Santa Madrona. Va ser enterrat al cementiri del Sud-oest en presència de la seva esposa Narcisa Cardona, familiars i amics.

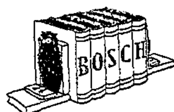
Agustín Guillamón

LES FINANCES DE LA REVOLUCIO

JOAN P. FABREGAS

President de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya

LES FINANCES
DE LA
REVOLUCIO

BOSCH, Casa Editorial - Apartat 928 - BARCELONA - 1937

PRINTED IN SPAIN

Impremta Clarasó: Villarroel, 17. — Barcelona

INTRODUCCIÓ

El dia 25 de març últim vaig pronunciar en el teatre de la Llibertat, de València, un discurs sobre el tema: "Les finances de la Revolució." La meva dissertació havia de durar unes dues hores. Però encara no havien transcorregut quaranta-cinc minuts, quan les sirenes d'alarma anunciaven la visita desagradable dels cruels avions facciosos.

No cal dir que la peça oratòria quedà incompleta, puix que si bé la serenitat no va pas abandonar als milers d'oients que assistiren a l'acte, ni a l'orador, calgué, en canvi, retallar els conceptes, i fou precís comprimir el meu pensament, degut a les circumstàncies aquelles, amb la qual cosa la idea motriu que guiava aquell pensament va quedar mutilada.

És per aquesta circumstància imprevista, i davant la necessitat d'explicar a bastament, i amb tota l'extensió que la importància del tema mereix, aquell pensàment que intentava desgranar totalment davant el públic llevantí, que m'he decidit a transcriure en aquest llibre tot el que vaig a dir, és a dir, tot el que hauria també dit, si la visita de les ales negres no hagués interromput en part el curs de la meva oració.

Fa poques setmanes que he publicat un llibre sobre el tema: "Els factors econòmics de la Revolució." En el *transcurs de les seves pàgines, he explanat, amb tota*

extensió i amb tot detall, el meu pensament sobre el que ha d'ésser, en el seu aspecte constructiu, la nostra Revolució.

Un pla de reconstrucció econòmica elaborat des de llarg temps i contrastat amb l'experiència viscuda durant el període revolucionari, i d'una manera especial des del meu lloc de Conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, és explanat en aquell llibre. En la seva elaboració, m'he atès a les realitats de l'hora que vivim, a les possibilitats del nostre complex econòmic i a la situació especialíssima en què es troba el nostre moviment davant la resta del món.

La tasca aclaparadora que pesa en aquests moments sobre tots els homes que ocupem càrrecs de responsabilitat, reclama tot el nostre temps. Però com que els problemes que he de tractar en aquest llibre són d'una gran urgència i no admeten dilacions, és pel que vaig a començar la meva tasca, seguint el consell d'Alexandre Magne, quan deia: "No deixis mai per demà el que puguis fer avui." El demà és el "sostremort" de la mandra, el gran refugi dels indolents.

Per tal de portar a terme aquesta tasca gegantina d'estructurar un nou món — els fonaments del qual foren ja posats amb la promulgació i l'aplicació del vigent codi ordenador del nou ordre econòmico-social a Catalunya, — cal una reordenació vigorosa i urgent del nostre problema financer; problema que comprèn no únicament la reestructuració de les finances, sinó també una nova orientació de la nostra política monetària.

I conjuntament amb aquests dos aspectes tan importants de la reconstrucció, ens caldrà pensar també en una mobilització del crèdit, per tal de fer possible la realització d'aquella tasca constructiva que propugno,

per tal d'aconseguir els tres grans objectius de l'Espanya proletària: guanyar la guerra, guanyar la Revolució i guanyar la pau.

Cal no oblidar, però, que l'ordre revolucionari és un ordre molt curt; és l'equilibri econòmic que representa el fonament de totes les realitzacions revolucionàries. I perquè aquesta tasca transformadora sigui una cosa incommovible i no lleugera, i perquè els obstacles del vell ordre puguin ésser anihilats indefectiblement, ens és precís conèixer, amb la màxima exactitud, l'estat quantitatiu i qualitatiu de les nostres forces econòmiques, per tal d'aconseguir l'establiment de l'equilibri entre totes aquelles forces.

La transformació econòmico-social que s'està operant en el món té un llenguatge moral i ètic de primer ordre; però implica un període de nombres, de comparacions, d'estadístiques, de càlculs de possibilitats, i, sobre totes les coses, reclama un llenguatge positiu que recolzi sobre els principis fonamentals de la ciència i de la tècnica.

Jo he dit, mantes vegades, des del primer dia del moviment, que no podem restar inactius, i que hem de calcular les forces econòmiques disponibles per a cada una de les tres etapes en què crec hem de dividir la nostra tasca de reconstrucció econòmica. Ens cal, doncs, fer un recompte d'aquelles forces econòmiques disponibles durant el període de la guerra i durant el període normal, adaptant aquelles forces de la manera més racional, harmònica i pràctica, sense oblidar, però, l'essència revolucionària que dimana de l'expressió popular, en aquesta nova estructuració econòmica que estem creant.

Les consignes de la Primera Internacional: "L'eman-

cipació dels treballadors ha d'ésser obra dels treballadors mateixos" i "Proletaris de tot el món, uniu-vos", són, en aquests moments, de la més palpitant actualitat a casa nostra, perquè les normes que havien regulat fins el 19 de juliol l'aprofitament de la intel·ligència de la nostra terra, han fet que en el moment d'anar a les nostres realitzacions, no poguéssim comptar més que amb nosaltres mateixos, per bé que el poble no disposés de tota la capacitat tècnica que hauria calgut.

Però tinc interès a posar de relleu, una vegada més, que per tal de poder portar a terme la reconstrucció econòmica dels pobles hispànics, i per tal de poder executar a bastament l'experiment transcendental que estem realitzant, especialment a Catalunya, serà precís, com a premissa indispensable, anar a aquella mobilització de la reraguarda i a l'estructuració del front econòmic que propugno, ja que sense aquella premissa no seria possible reestructurar el règim financer, el sistema monetari, i d'una manera especial, el que reclama imperiosament l'èxit del pla proposat, és a dir, la mobilització del crèdit nacional a llarg termini.

Sé perfectament que emprendre una tasca d'aquesta envergadura representa, si més no, trepitjar un terreny sumament delicat i propici a crear un ambient de recel, que podria conduir-nos a la desconfiança, per bé que la intenció de l'actuant estigui amarada de lleialtat, d'honestedat i d'un alt sentit de responsabilitat.

En tots els actes de la meva vida, però, he procurat ésser equànime i mesurat, i he procurat també subjectar els impulsos del meu subconscient dintre el cercle estret i rigorós que els principis de la ciència ens imposen, quan volem penetrar el dintell del món sublim de les idees, i quan volem llançar-nos a unes especula-

cions que es troben determinades i controlades per uns principis que recolzen sobre l'essència pura d'aquelles lleis rígides de la vida, que són com són i no com nosaltres voldríem que fossin.

Però aquell esperit d'equanimitat i el sentit de la pròpia estimació, han estat sempre una expressió efectiva que regalima del mes pregon de la meva ànima, quan he hagut dè tractar temes que afecten i han de determinar el procés de desenrotllament d'uns experiments que poden decidir l'esdevenidor de milions d'altres homes.

I és que he cregut, en tot moment, que quan es tracta de penetrar el terreny relliscós de la realitat, cal actuar amb un sentit de màxima responsabilitat, i he cregut també sempre, que tots estem obligats a saturar les nostres realitzacions d'un profund sentit humà; profund sentit humà que ens obliga a actuar amb cautela i amb molta cura, perquè de les nostres determinacions es poden derivar resultats que pesen sobre la vida de milions d'altres germans nostres, que tenen posada una fe i una confiança absolutes en la nostra capacitat constructiva i en l'enlairament i solidesa del nostre pensament científic.

Quan el 19 de juliol les masses proletàries dels pobles hispànics es veien obligades a llançar-se al carrer, per tal de defensar llur llibertat i llur dignitat, s'obria per a Ibèria un nou període de la seva Història; període que si bé estava curull de possibilitats, estava també prenyat de gèrmens morbosos, que implicaven un perill per a l'èxit de l'experiment que s'anava a realitzar; gèrmens morbosos gestats per un ambient social i fecundats per l'odi, el recel, la desconfiança, el dolor i la misèria, d'una societat inhumana i egoista.

I com que en ordre a realitzacions, i com que en ordre a experiments, i com que en ordre a les noves creacions que venien a fer carn viva el que fins aleshores no havia estat més que una aspiració popular, calia que ens atenguéssim a les realitats i a les condicions específiques de les reserves econòmiques de què disposava el país, és pel que en desgranar aquell pla de reconstrucció econòmica vaig tenir en compte, d'una manera matemàtica, tots aquells factors, ponderables i imponderables, que havien d'intervenir, d'una manera directa i íntima, en el procés de desenrotllament del nou estat de coses nascut sota el caliu de la Revolució.

No he perdut tampoc de vista, en tractar de les finances de la Revolució, les condicions específiques del nostre complex econòmic, en estreta connexió amb les condicions de la conjuntura econòmica internacional, tota vegada que seria una insensatesa, tota vegada que seria una follia, i tota vegada que seria una estupidesa, voler bastir l'edifici de la nova societat sobre un món d'illusions, perquè si així ho féssim no hauríem aconseguit altra cosa que aixecar un nou món sobre uns fonaments de sorra que el primer remolí de vent s'emportaria.

Jo sóc un home que he partit sempre del principi que cal fer les coses d'una manera gradual i progressiva, és a dir, que res no es pot fer a salts, sinó d'una manera escalonada. Com a bon català, he estimat sempre que el "seny" ha de presidir tots els actes de la nostra vida. Però com a ciutadà del món, he considerat també que era indispensable arribar, amb la màxima celeritat possible, a unes formes socials superatives, que facin de la hipòtesi d'ahir i de la tesi d'avui, la síntesi del demà, encara que per arribar a aquella situació sigui precís passar per damunt de tots aquells obstacles secu-

lars que han obstruït sempre el camí del progrés i de la civilització.

I com que sé perfectament que res a la vida no ens és donat d'una manera fàcil i gratuita, sinó que tot quant constitueix el patrimoni de la nostra generació no és més que el resultat dels esforços i dels sacrificis dels nostres avantpassats, és pel que he procurat, en tot moment, fonamentar els meus projectes i les meves realitzacions en uns principis rigorosament sòlids, per la qual cosa m'he aferrat sempre a les normes de la ciència i de la tècnica, ja que estimo que el principi científic de la vida és una penyora de garantia que donarà un segell d'eficàcia i de continuïtat a tots els experiments que podem portar a terme sota l'impuls renovador de la Revolució constructiva.

I com que la realitat és que tots els pobles hispànics viuen avui una vida de ficció. I com que la realitat és que els pobles d'Ibèria subsisteixen gràcies al "subsidi" més o menys dissimulat (ja que no és altra cosa que un subsidi la forma en què actualment subsisteixen els nostres obrers, perquè tots els centres de producció de l'Espanya proletària no donen més que una tercera part del rendiment normal que imperava abans del 19 de juliol), és pel que cal reaccionar amb urgència i anar ràpidament a la implantació del pla de reconstrucció econòmica que propugno.

Jo he pogut constatar sovint, que a moltes fàbriques en què abans del moviment un home produïa, posem per cas, 1.200 metres de tela a la setmana, avui en produeix escassament 400. I en aquestes condicions, cal reconèixer, companys tots, que anem pel camí de la desfeta. En aquestes condicions, no és possible continuar ni un dia més, perquè si així succeís, dintre de breus

setmanes la fam entraria a la llar dels nostres treballadors.

El dia 19 de juliol fou destruït, d'una manera brutal i violenta, el ritme de la vida nacional. Tots els ressorts del govern quedaren esmicolats. Únicament obeïren les consignes governamentals aquells instruments que eren necessaris als poders públics per a fer front a l'exèrcit sublevat.

Durant aquests onze mesos de guerra i de revolució, han estat trossejats totalment els instruments de la recaptació estatal, amb la qual cosa el cobrament dels impostos fiscals ha estat gairebé nul. Les duanes donaren sumes insignificants; la contribució territorial, la rústica i la urbana, i les contribucions industrials, donaren un rendiment migrat; el resultat dels ingressos fets per l'Estat, durant aquests mesos, donaren per resultat, excepte els monopolis, un descens alarmant.

I és que la sotragada fou tan brusca, el cop fou tan violent, i la desarticulació de tots els instruments governamentals fou tan extraordinària, que passaran molts mesos abans no hàgim pogut normalitzar, d'una manera racional i reglamentada, el funcionament de la complexa màquina fiscal.

És precís, doncs, reestructurar les nostres finances i establir una política monetària adient amb les exigències i amb les necessitats produïdes, tant per a poder subvenir a les despeses que la guerra i el nou ordre reclamen, com per a fer front a l'ofensiva econòmico-financera que el capitalisme internacional ha deslliurat contra l'Espanya proletària.

Com deia Tolstoi: "Si la voluntat de cada home fos absolutament lliure, és a dir, si l'home pogués obrar sota l'imperi del seu caprici, tota la Història no seria

més que un seguit de casualitats sense coordinació.” Però la vida moderna és d'una complexitat sorprenent, i aquesta mateixa complexitat de la vida moderna ens obliga a establir una tasca coordinada que faci de cada element humà un ésser absolutament lliure, però que estigui obligat a fer la seva aportació al patrimoni col·lectiu sota els principis d'una disciplina intel·ligent i voluntària, que permeti arribar a la síntesi que propugnem.

Al costat d'aquella tasca de reordenació de les nostres finances i de la reglamentació de la nostra política monetària, caldrà preparar, repeteixo de nou, els instruments precisos per tal d'arribar a la mobilització general del crèdit a llarg termini, tota vegada que aquella mobilització del crèdit és imprescindible per a finançar l'extens pla de reconstrucció econòmica que el país necessita, constituint així, a la reraguarda, una potència econòmica de primer ordre, sense la qual ens trobaríem abocats dintre de poques setmanes a la desfeta inevitable.

I a mi no m'espanta, companys de Catalunya i dels altres pobles germans d'Ibèria, que aquella mobilització del crèdit impliqui un endeutament seriós de la nació, és a dir, que representi haver d'hipotecar una part important de les rendes del futur, perquè aquell endeutament i aquelles hipoteques signifiquen poder disposar de tot el diner que cal per tal de realitzar la transformació vertical de tota l'economia hispànica, i representa també disposar de tots els elements necessaris per a assentar els fonaments de la nova societat que la Revolució propugna.

És precís no oblidar, ni un sol moment, que els homes de la Revolució tenim el deure de preocupar-nos intensament de l'esdevenidor. Com diu Dante: “La sa-

geta que apunta més alt és la que va a parar més lluny." *Com que ens cal guanyar la guerra, però ens cal també guanyar la pau, és pel que demano que en el nostre experiment apuntem la nostra sageta com més alt puguem millor.*

He de dir-te amb tota sinceritat, lector volgut, que a mi no em preocupen els efectes "mediats" d'aquella mobilització de les finances del país, perquè si no anéssim a aquella racionalització del nostre complex econòmic, i si no anéssim a la realització d'aquell pla totalitari de reconstrucció econòmica que propugno, un cop haguéssim acabat la guerra, ens trobaríem també endeutats en unes proporcions exactament iguals, però amb l'agreujant que ens trobaríem totalment empobrits, ja que no hauríem creat les noves fonts de riquesa que implica el pla de construcció que aconsello.

S'ha dit, amb raó, que la Història del passat és el mirall del present. Ella ens demostra pròdigament totes i cadascuna de les diverses facetes dels grans esdeveniments històrics. I sota aquest principi podem assistir, a través de les pàgines d'aquella història, a la contemplació d'unes causes que han determinat fonamentalment l'èxit o la desfeta d'aquells fets que tingueren una gran semblança amb el que en aquests instants s'esdevé a casa nostra.

L'exemple de l'Alemanya de la postguerra ens ensenya, amb escreix, el camí que cal emprendre per tal d'aconseguir el ressorgiment econòmic dels pobles hispànics, i ens ensenya també quines són les normes que hem de seguir, per a poder mobilitzar tots els elements monetaris que es necessiten per a produir aquella reacció econòmica que sigui el principi d'una actuació profitosa i útil per a la nostra collectivitat.

Com diria Sèneca: "S'equivoca el qui no vol començar, per creure que és massa tard." La reconstrucció econòmica dels pobles ibèrics, la reconstrucció financera de l'Espanya proletària, la seva reordenació monetària, i l'obtenció dels mitjans monetaris per a portar-la a terme, reclamen aquella mobilització del crèdit que propugno.

Seria un error creure que és massa tard començar ara, perquè les circumstàncies difícils i les condicions retardatàries en què es troba el nostre poble ofereixen dificultats de difícil superació. El que ens cal, companys tots, és tenir fe en els destins del nostre país, i el que ens cal és que sota l'impuls d'aquella fe sapiguem actuar d'una manera ràpida, enèrgica i perseverant.

Jo tinc el deure de parlar amb la màxima claredat, encara que hagi d'emprar un llenguatge rude. Mai no he sabut afalagar les masses. I en aquests moments transcendentals de la nostra vida col·lectiva, he de parlar encara amb més acritud. Per això dic que cal anar a la mobilització de la reraguarda i a la mobilització de tots els elements, humans i econòmics, d'aquesta reraguarda, passi el que passi i costi el que costi.

I és per això que m'adreço als homes responsables de la Revolució i a la consciència pública, per a dir-los que si no fóssim capaços d'actuar amb la màxima rapidesa i amb la màxima eficàcia, en el sentit que propugno, no passarien moltes setmanes sense que la desfeta fos el resultat d'una actuació inconscient, d'una actuació suïcida i d'una actuació mancada d'eficàcia, que ens condemnaria a l'oprobi i que ens emplenaria d'humiliació, perquè faria palesa la nostra incapacitat.

Cal que tinguem ben present que els pobles hispànics compten amb possibilitats extraordinàries que ens per-

meten ésser optimistes, malgrat la gravetat de l'hora que vivim. Si bé no haurem d'oblidar, tampoc, que per tal de reeixir en els nostres propòsits, haurem d'imposar-nos grans sacrificis. I jo et dic, lector amic, que no és possible restar un moment més sense llançar-nos, amb tot entusiasme i amb tot coratge, a la tasca gegantina de reconstruir la vida econòmico-financera del nostre poble, sense dilacions ni vacil·lacions de cap mena.

No és possible construir instruments d'or amb uns instints de plom. Cal enlairar les nostres aspiracions i els nostres actes, perquè únicament d'aquesta manera crearem aquells instruments d'or que calen per a bastir la nova societat. Si, com diu Sèneca: "L'estil és la fisonomia de l'ànima", procurem que l'estil del nostre moviment respongui a l'estil de l'ànima de l'Espanya proletària.

Siguem dignes, companys, de l'hora transcendental i històrica que estem vivint. Si no ho féssim així, la consciència col·lectiva assenyalaria d'una manera implacable els causants directes de la desfeta, si aquella desfeta es produís com a conseqüència de l'abandonament del nostre deure.

JOAN P. FÀBREGAS

Barcelona, 10 de juliol del 1937.

Capítol I

EL PROBLEMA CAPITAL DE LA REVOLUCIÓ

El vertader sentit de la justícia i la base de tota moral, es troba en el sentit de la vàlua personal.

El dret és la capacitat pròpia de cada home, d'exigir que tots els altres respectin el seu sentit de la dignitat humana.

El deure consisteix en reconèixer la dignitat humana dels altres.

PROUDHON

La Revolució espanyola és obra única i exclusiva del proletariat hispànic. Els treballadors d'Ibèria han estat llançats contra la seva voluntat a una lluita sagnant i terrible, per tal de defensar els seus drets i la seva condició d'homes lliures. Ningú no pot acusar, doncs, el proletariat espanyol d'haver deslliurat la follia que en aquests moments sega la vida de milers d'homes i destrueix una part considerable del patrimoni nacional.

Però un cop la Revolució en marxa, res ni ningú no podrà aturar-la. Els pobles hispànics fan el seu camí, i seria una insensatesa voler apartar-los dels viaranys de les seves realitzacions. La consciència del poble s'ha despertat i vol aconseguir un pla superior de vida, contra el qual res no podrà el feixisme internacional que llença les seves legions mercenàries sobre les terres martiritzades d'Ibèria.

La Ibèria redimida aixeca la seva testa amenaçadora

i va a la consecució dels seus objectius i dels seus anhels de superació, d'una manera serena, d'una manera reflexiva, d'una manera conscient, i amb aquell alt esperit de sacrifici que és indispensable per a arribar a noves fórmules socials. Cal anar-hi contra l'envestida d'una Europa corcada i decadent, que s'ensorra dintre l'antre tenebrós de la brutalitat i del primitivisme.

Les paraules de Bakunin i de Marx ressonen en aquest moment en la consciència de tot el proletariat hispànic. El nostre poble sap perfectament, per la pròpia experiència, que únicament ell mateix ha d'ésser el forjador de la seva llibertat i de la seva emancipació.

Però és precís posar de relleu, una vegada més, que tota la potencialitat de les masses treballadores recolza en la compenetració cordial de tots els seus homes, i que de la unió sagrada de les masses treballadores, és a dir, de la comunió espiritual del proletariat hispànic, depèn que el nostre país sigui en el futur un complex nacional d'homes lliures o bé una colònia envilida d'esclaus.

En aquestes condicions, hom no comprèn quines són les raons que s'han oposat fins ara al fet que tots els treballadors de l'Espanya proletària no constitueixin encara un tot homogeni i compacte, que representi la màxima garantia per a convertir en carn viva el que fins el 19 de juliol no fou més que una aspiració popular.

Catalunya ha viscut, durant els primers dies del mes de maig, una tragèdia íntima, i ha passat pel sedàs d'una experiència dolorosa, que ha segat la vida de centenars de proletaris, que caigueren destroçats per la metralla homicida en els carrers de la Ciutat Comtal. Fou una visió dantesca que emplenà d'horror els esperits sensibles de tot el poble.

El dia 1.er de maig es celebrà a la capital llevantina un acte de conjunt, propugnant la unió proletària, i en el qual es segellava el pacte d'unió establert entre les dues centrals sindicals del nostre país. Quedava, doncs, tancat un període nebulós de la Història de l'Espanya proletària, i començava un altre període nítid i cristal·lí, que tenia una alta significació nacional i internacional, perquè posava de relleu que la Revolució espanyola havia fet en deu mesos el que no havia sabut fer el proletariat internacional durant cinquanta anys.

El dissabte, dia 1.er de maig, sortia jo de Barcelona, camí d'Alacant, per tal de prendre part el dia següent, diumenge, en un acte públic que es celebrava a Elx, i en el qual es propugnava la unitat de tot el proletariat hispànic. En aquell acte encoratjador prenien part republicans antifeixistes de tots els matisos, hi prenien part els socialistes, hi prenien part els comunistes i hi preniem part els anarquistes.

L'enorme multitud congregada a la plaça de braus d'Elx escoltava enfervorida els discursos que anaven desgranant els diversos oradors; discursos que regalimaven afecte i comprensió; discursos que posaven de relleu que les masses proletàries d'Espanya havien arribat a una "entesa", de la qual es podia esperar uns fruits exuberants, ja que aquella "entesa", ja que aquella compenetració, ja que aquella comunió espiritual de tots els treballadors, era un senyal inequívoc i era una penyora segura de la victòria definitiva dels pobles hispànics.

Però quan dos dies més tard arribava de bell nou a Barcelona, un aspecte desolador, un aspecte tètric i un aspecte sagnant de la nostra ciutat, em produïa un desencís i una tristesa intensos, perquè la realitat espantosa

d'uns germans que es mataven i d'uns treballadors que s'anihilaven sense pietat, em digué tot seguit que la mà negra del feixisme i de la contrarevolució, havien provocat a les masses treballadores de Barcelona i les havien llançat a una lluita folla d'extermini.

Durant més de setanta-dues hores, la sang corregué pels carrers de la nostra ciutat. Durant tres dies, que em semblaren una eternitat, hagui de contemplar com el proletariat català es destruïa d'una manera implacable i ferotge, sota l'impuls de la rancúnia, sota l'impuls de l'odi i sota l'impuls dels mals instints que havia desvetllat en el nostre poble el sentit primitiu de l'animalitat.

I en el precís moment en què la Revolució hispànica havia sabut canalitzar els seus esforços i les seves energies, i havia sabut crear l'exèrcit del poble; aquell exèrcit que abatia ja d'una manera inexorable els exèrcits mercenaris a Guadalajara, als fronts d'Aragó, d'Andalusia, d'Euzkadi i d'altres indrets de la península — la qual cosa representava el primer pas per a arribar al triomf definitiu d'un poble digne, que prefereix la mort a l'esclavitud, — en aquell precís moment, repeteixo, contemplava horroritzat com el germen morbós de la discòrdia sembrava la desconfiança entre els treballadors, i feia que uns germans es llancessin contra uns altres germans en una lluita sagnant i despietada.

I davant d'aquell espectacle horrible; davant el fet inqualificable que els treballadors de Barcelona es destruïen mútuamnet, produint uns estralls pitjors dels que ens hauria pogut produir una derrota en els fronts de combat, he de confessar-vos, germans tots, que vaig sentir l'impuls de la ràbia i de la desesperació, perquè

en aquella topada sense precedentes s'amenaçava desfer, d'una manera inexplicable i sense justificació, tota la tasca de coordinació, tota la tasca d'ordenació i tota la tasca de compenetració, que havíem vingut realitzant amb èxit lloable fins al precís moment en què es deslliurà la fúria dels homes de la reraguarda.

Jo vaig sentir, durant aquelles hores tràgiques, la veu dels representants de totes les organitzacions sindicals i de tots els partits polítics que formen les rengleres de l'antifeixisme a Catalunya, demanant que s'aturés el combat i que tots els homes que estaven al carrer es reintegressin a les respectives organitzacions, mentre el govern de Catalunya — en el qual es trobaven representats aquells organismes i aquells partits — estudiava la forma de donar una solució adequada a les causes que havien motivat la topada.

I vaig poder constatar, amb dolor, que aquelles consignes no eren ateses ni escoltades. I vaig poder constatar, amb tristesa, que la follia descabdellada seguia produint nous estralls. I vaig poder constatar, amb angoixa, com aquesta reraguarda, tràgicament alegre i confiada, com aquesta reraguarda, mancada d'una visió clara de l'hora transcendental que viu Catalunya i els altres pobles germans d'Ibèria, seguia uns viaranys que havien de portar-nos, si no es reaccionava ràpidament, a la nostra destrucció com a poble lliure i al nostre anorreament com a homes amants de la dignitat humana.

Imagineu-vos, doncs, companys de la Confederació Nacional del Treball i de la Federació Anarquista Ibèrica; imagineu-vos, doncs, companys de la Unió General de Treballadors i del Partit Socialista Unificat de Catalunya; imagineu-vos, doncs, companys de tots els partits republicans que militeu en les rengleres de l'anti-

feixisme, quina havia d'ésser la impressió, terrible i descoratjadora, que havia de produir entre els germans proletaris de la resta del món aquella hora de follia que estava vivint el poble català.

I és que cal que ningú no oblidi, en cap moment ni per cap circumstància, que en aquesta lluita espantosa dels pobles hispànics contra el feixisme internacional, s'està decidint sobre les terres martiritzades d'Ibèria quelcom que no és patrimoni exclusiu dels pobles hispànics, sinó que és patrimoni de tots els pobles del món, perquè tenim en les nostres mans la solució del magne problema de la futura llibertat o de la futura esclavitud de tots els treballadors de l'univers.

I si és així, i si tenim en les nostres mans el destí de les masses obreres de tota la terra, jo pregunto, altra vegada, per què no acaba, d'una vegada per sempre més, aquesta pugna terrible; per què no acaba, d'una vegada per sempre més, aquesta pugna suïcida; per què no acaba, d'una vegada per sempre més, aquesta lluita sagnant i estèril, que no pot conduir-nos més que a disminuir la capacitat de resistència d'aquesta reraguarda malaurada, que en cap moment, fora dels primers dies de la Revolució, no ha sabut estar a l'altura de les circumstàncies, i que s'ha comportat, gairebé sempre, sense aquell sentit de sacrifici i de responsabilitat, que l'exemple dels nostres germans de les trinxeres ens mostra a cada hora i cada dia.

Com deia Gœthe: "Abans que el desordre, és preferible la injustícia." I mai com en aquests moments les paraules del gran poeta no han tingut un valor tan elevat. Perquè de perdurar el desordre, que ens menaria a la desfeta i ens posaria sota el jou ignominiós del feixisme, ens faria dignes de viure sota la injustícia

que nosaltres amb la nostra inconsciència hauríem engendrat.

I jo recordava, en aquells moments dolorosos, que pocs dies abans recorria les comarques de l'ex-província de Lleida, i d'altres comarques catalanes, per tal d'estudiar les condicions econòmiques de la nostra Catalunya, ja que entenia, ja que entenc, i ja que seguiré entenent, que és imprescindible anar a una mobilització ràpida i rigorosa d'aquesta reraguarda desorientada, si volem constituir aquell front econòmic que ha de representar una plataforma i una garantia, perquè els nostres fronts de combat siguin invencibles i puguin aconseguir tots els objectius que tenen assignats.

I durant aquells dies luctuosos m'adreçava a l'opinió pública, recordant que feia únicament unes quantes hores m'havia dirigit des del micròfon a tots els homes de Catalunya i dels altres pobles germans d'Ibèria, demanant la mobilització d'aquesta reraguarda, per tal de poder anar a una coordinació de tots els seus elements, ponderables i imponderables, a fi i efecte de constituir el front econòmic que ens ha de permetre mobilitzar les riqueses del sòl i del subsòl, i a base de les quals podríem enfrontar-nos, amb possibilitats d'èxit, amb l'ofensiva econòmico-financera que el capitalisme confabulat de tot el món ha deslliurat contra el nostre país.

Deia aleshores, i recordo ara de nou, que aquella ofensiva sense precedents, que ha pres forma en un bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres, intenta tancar-nos en un cercle de ferro extraordinàriament perillós, que persegueix la finalitat d'asfixiar el nostre moviment per mitjà d'un setge que ens condemni a la fam i a la impotència.

I calculeu quina havia d'ésser la meva situació

d'ànim davant d'aquell acte de follia, en el qual una fúria vesànica empenyia els homes de la reraguarda a la seva propia destrucció, en el precís moment en què preparàvem tots els elements necessaris per a demanar aquella mobilització de la reraguarda, per a poder constituir el nostre front econòmic que és la clau de la nostra victòria.

I volent posar de relleu tota la gravetat que la topada entranyava, i totes les coses que posava en perill aquell fet injustificable, reproduïa l'exemple de l'Alemanya del 1914 al 1918, que trobant-se en unes condicions semblants a la que ens trobem suara nosaltres, sabé reaccionar enèrgicament i sabé crear el seu front econòmic, que li va permetre resistir, durant prop de quatre anys, l'empenta dels formidables exèrcits coaligats de quasi tota la resta del món.

I fou gràcies a l'enorme resistència d'aquell front econòmic, del qual parlo extensament en el meu llibre *Els factors econòmics de la Revolució,* que l'Alemanya de la gran guerra pogué resistir amb èxit els efectes del bloqueig a què la sotmeteren els aliats.

No cal pas dir quins haurien estat els resultats i quins serien els efectes "immediats" i "mediats" d'aquesta pugna destructora entre els treballadors hispànics, si el pacte *d'unió establert* entre les dues centrals sindicals, el dia primer de maig, no fos més que un intent fracassat.

I si és així; i si tota la potencialitat combativa de l'exèrcit regular del poble depèn, únicament i exclusiva, de la potencialitat i de la resistència del nostre front econòmic, jo no puc explicar-me, per més que espremi el meu cervell, quines són les causes que poden justificar l'espectacle deplorable que donava la reraguarda, en el

precís moment en què demanàvem la seva mobilització, per tal de garantir el triomf de la nostra Revolució constructiva.

És precís que no oblidem mai que tot quant s'esdevé a la reraguarda repercuteix d'una manera directa i sensible en els nostres fronts de combat. Cal que no oblidem mai que la responsabilitat del que pugui passar en els nostres fronts de combat, caurà inexorablement sobre els homes de la reraguarda, si aquests homes de la reraguarda no saben capir tota la importància i tota la transcendència de la seva missió històrica, en aquesta hora delicada que viu Catalunya i tots els altres pobles ibèrics.

I recordo, de nou, que per milions d'homes que mobilitzem, que per milers de canons, de metralladores, de tancs, d'avions i d'altres elements de combat que acumulem i que enviem als nostres fronts de batalla, res pràctic i efectiu no aconseguirem, si no mobilitzem la nostra reraguarda, si no creem el front econòmic, i si no som capaços de formar a la reraguarda un veritable ambient de guerra, que vol dir abnegació i sacrifici, per la qual cosa és una premissa indispensable la unió sagrada de les masses treballadores.

No oblidem, companys tots, que el proletariat de tot el món té fita la seva mirada sobre el que passa en aquests moments per terres d'Ibèria, perquè els treballadors de tot arreu saben perfectament que de la compenetració del proletariat hispànic, de la unió espiritual de tots els nostres treballadors, sense distinció de matisos, depenen la seva llibertat i la seva condició d'homes lliures.

I Catalunya havia viscut, durant el mes d'abril, hores d'angoixa i de preocupació, perquè havíem pogut

contemplar com la contrarevolució preparava un conflicte polític de gran envergadura. Es perseguia la finalitat d'enfrontar una organització sindical contra el sentiment nacional de Catalunya.

Però aquella maniobra perillosa fou desbaratada des del primer moment, i l'opinió pública va reaccionar tot seguit contra l'intent de desfer la unió dels treballadors catalans, ja que no es perseguia altra cosa que esmicolar la potencialitat de la reraguarda, perquè sabien que amb la desfeta d'aquesta reraguarda havia de produir-se fatalment l'esmicolament de l'esperit de resistència dels nostres fronts de combat.

Com diria Kant: "L'harmonia social s'obté de la coexistència de totes les llibertats dintre d'un principi general de llibertat." Tenim, doncs, el deure de procurar aquella harmonia entre tots els estaments socials de la reraguarda, procurant i fent possible la coexistència de totes aquelles llibertats de què ens parla el filòsof.

Ens cal estar alerta, companys tots, perquè els nous intents que puguin presentar-se no progressin. Els Estats feixistes, i fins i tot alguns altres que es diuen representants de la democràcia, han actuat, en diversos períodes de la Història, en un sentit que ha produït a la reraguarda dels seus enemics estralls semblants als que es volien produir a la nostra reraguarda, a Catalunya especialment, els passats mesos d'abril i maig.

La revolució socialista alemanya coneix per pròpia experiència el que s'esdevé a tot moviment, quan els tentacles tenebrosos de l'enemic poden soscavar la reraguarda de la Revolució. També la Revolució russa coneix els efectes d'aquestes maniobres de baix fons, per bé que la Rússia soviètica sabé desbaratar l'intent que

portà a terme la Gran Bretanya a la seva reraguarda.

I no vull acabar aquest capítol, sense posar de relleu que el problema capital de la Revolució, que la premissa indispensable per a guanyar la guerra primer, i per a guanyar la pau després, és aquesta unió del proletariat hispànic, sense la qual fracassaríem en els nostres propòsits de mobilitzar la reraguarda i d'estructurar el front econòmic, amb la qual cosa aniríem inevitablement a la nostra ruïna i a la nostra descomposició moral i material.

I és per això que m'adreço a tots els companys proletaris de Catalunya i dels altres pobles germans d'Ibèria, demanant que siguin acatades les consignes de concòrdia. I demano, també, en nom dels sagrats interessos de Catalunya, de la resta d'Ibèria i de la Revolució, que es faci marxa enrera en tot allò que pugui entorpir la compenetració entre el proletariat, amb la qual cosa ens haurem situat en aquell pla de dignitat i d'humanisme, que es necessita per a fer de la nostra reraguarda, a base de l'estructuració del front econòmic que propugno, l'instrument indispensable per a guanyar la guerra i per a guanyar la pau.

Per damunt de tots els interessos privats, per damunt de les interpretacions subjectives, i per damunt de totes les opinions personals, priva en aquests moments l'interès suprem de la col·lectivitat. Si volem ésser dignes de l'hora que vivim, si volem merèixer el respecte i la consideració de les generacions futures, és precís, i espero que així ho sabrem fer, que restablim la pau i la unió indissolubles entre tots els homes de la reraguarda, ja que sense la solució d'aquest problema capital, ens veuríem condemnats a la desfeta, a l'esclavitud i a l'oprobi.

Capítol II

L'ORIGEN DEL NOSTRE DEUTE PÚBLIC

El deute públic dels pobles hispànics té el seu origen en el segle XII. Des d'aleshores fou exigida una imposició que havia de pagar-se sobre les rendes futures. Eren els reis els qui contreien deutes per tal de finançar les grans despeses de la guerra; però el qui pagava després aquells deutes, per mitjà de les contribucions o amb els recursos extraordinaris, és a dir, amb el que es deia rendes de la corona, eren els treballadors.

Alfons IX féu jurar al seu fill i als nobles de Castella, que pagarien els deutes que havien contret, per mitjà d'una hipoteca sobre les rendes de Toledo i de les Salines, les quals no ingressarien de nou a l'erari públic fins i tant que aquells deutes no fossin eixugats.

Heus ací el que s'estima com l'origen del deute públic nacional, i que en realitat no eren més que censos o rèdits de capitals prestats als reis, com a caps suprems de l'estat i en representació d'aquell mateix estat, als quals havien de pagar-se sobre el producte de la renda pública a raó de la suma en drets reals que corresponia. S'assignava el prestamista una renda que li quedava en propietat "per juro d'heretat". Per mitjà d'aquest procediment es prenia el diner a préstec.

Si volem examinar el procés que més tard ha tingut el deute públic, trobarem sempre el mateix origen: la

guerra, el dèficit dels pressupostos, les campanyes de colonització, les empreses més o menys atrevides o desproporcionades, en relació amb el moment i amb els recursos naturals d'un país i davant dels caps de l'estat, quan aquests governaven pel fur de la voluntat, i, després, creen títols de deute que representen càrrecs permanents que ha de pagar l'economia general, les Corts que nasqueren de l'anomenat sistema democràtic.

En el projecte de pressupostos de l'Estat per l'exercici 1935, que fou presentat pel ministre d'Hisenda a les Corts — "Gaceta" del 12 d'octubre de l'any 1934, — es consignaven 1.092 milions de pessetes en concepte de pagament d'interessos i amortitzacions dels deutes de l'estat, del Tresor i altres deutes especials que es trobaven en aquell moment en circulació.

El pressupost total de despeses es fixava en 4.507 milions de pessetes, i la consignació del deute representava, doncs, el 24 %, és a dir, una quarta part del pressupost.

En la història del crèdit de l'estat espanyol, s'assenyalen deutes sense interès. També es consignen altres deutes al 7 %, interior i exterior. En l'actualitat existeix el deute del 3 % amortitzable, lliure d'impostos, que fou emès l'any 1928, i que circula per valor de 1.980 milions de pessetes.

El problema dels deutes de l'estat, tant en el nostre com en els altres països, implica una sèrie de subproblemes que han estat preocupant seriosament a tots els especialistes en aquesta mena d'assumptes. És indubtable que el pagament d'interessos i amortitzacions representa una veritable calamitat per a l'economia de les nacions.

Sobretot després de la gran guerra, els estats ex-

belligerants s'han trobat endeutats fins al coll, com a conseqüència de les enormes despeses que hagueren de sostenir, degut al cost elevat de la guerra moderna, que reclama sumes quantioses i gairebé astronòmiques, que estan únicament en l'intel·lecte dels homes, i que s'han pogut reunir solament gràcies a la flexibilitat de l'instrument del crèdit, que juga un paper preponderant en la tècnica de les finances modernes.

En aquestes condicions, els pobles es troben endeutats d'una manera extraordinària, i el seu sosteniment dóna lloc que els treballadors hagin de viure a precari, tota vegada que la "renda parasitària" absorbeix la major part de la "renda del treball" dels estats moderns.

Davant la necessitat ineludible de cercar una solució per aquest greu problema, els governs de determinats països — Anglaterra, França, Bèlgica, Alemanya, Itàlia, etc. — han adoptat el procediment de la conversió dels deutes, anant a una reducció del tipus d'interès originari, que algunes vegades arriba fins al 50 %.

És clar que aquestes mesures draconianes contribueixen al sanejament de les finances de l'estat, però impliquen la creació de tota una altra sèrie de problemes, per a la solució dels quals és més difícil trobar aquella solució adequada que la complexitat de la vida moderna reclama.

I és que cal tenir en compte que donada l'estructuració de les finances dels nostres temps, aquelles mesures reductives que segueixen les tendències de la influència socialista que, en el transcurs dels darrers anys, es deixa sentir fortament en la política financera dels estats, tendeixen a disminuir el valor adquisitiu del diner, i a augmentar, en canvi, la força adquisitiva del factor treball.

En aquestes condicions, hom observa en tots els pobles la influència decisiva *d'aquelles noves teories que* vénen a transformar la mateixa substància d'una societat que fins fa poc havia recolzat sobre uns principis que estan en oberta oposició amb les noves nocions de la vida; noves nocions de la vida que pretenen anihilar aquells vells *principis* que implicaven un privilegi per a determinats sectors de la societat.

Jo entenc que en aquest nou període de la història que estem vivint, i que comença en el precís moment en què esclata la gran guerra, es va a la creació d'un nou ordre econòmico-social que respon a uns principis més justos i més humans, perquè les noves teories s'inspiren a concedir un millor premi a l'esforç de l'individu, en relació amb la seva aportació al patrimoni collectiu.

És indubtable que la nova interpretació de la vida esmicola sense pietat aquelles lleis, principis i tendències econòmiques, que fins el 4 d'agost de l'any 1914 havien vingut regulant les relacions de subjecte a subjecte i també les del subjecte amb la collectivitat, amb la qual cosa s'inaugura una nova era en la qual el factor treball adquireix aquella preponderància que li havien vingut negant tots els sistemes fins ara coneguts.

És un nou període històric que ha de deixar unes petjades profundes en la consciència dels homes i en la mateixa essència de l'estructuració social. És un nou període històric que implica el reconeixement tàcit d'unes noves tendències que van directament a modificar les velles nocions de la vida, i a entronitzar nous conceptes que són el producte genuí de l'evolució constant del dret, que tendeix a l'esmicolament del "vell concepte" de la propietat.

La revolució espanyola haurà de seguir forçosament

aquelles directrius, si és que vol situar-se a l'altura de les circumstàncies. I és que no és possible realitzar una revolució que mereixi aquest nom, si aquesta revolució no ve a transformar substancialment l'ordre econòmic, o sigui la propietat.

I com que la nostra revolució és una revolució completa, perquè ha modificat l'ordre moral, la religió, i també l'ordre material, la propietat, és pel que en justícia haurà d'enfrontar-se amb el problema del nostre deute públic, passant pel damunt de tots els obstacles, i assentant els principis de la nova concepció del dret nascut sota l'impuls renovador del nostre moviment.

El nostre deute públic pot classificar-se en cinc classes: primera, deutes corrents de circulació; segona, deutes corrents pendents de canvi; tercera, deutes corrents pendents de reemborsament; quarta, deutes retirats de la circulació pendents de reemborsament, i cinquena, deutes retirats de la circulació, però que estan pendents de conversió.

En aquest últim grup existeixen 23.800.000 pessetes de certificats nominatius sense interès; rebuts al portador sense interès per valor de 137.200 pessetes, i deutes diferits sense interès de l'any 1831, per un valor de 232.400 pessetes. Es crearen també diferents deutes exteriors sense interès, així com altres equivalents.

És interessant, en aquest estudi que estem fent, estudiar l'origen d'aquesta mena de deutes.

El deute sense interès procedeix, en part, dels rèdits vençuts i no pagats pels deutes liquidats, d'acord amb disposicions que existeixen des de fa més d'un segle, o sigui, de l'any 1824; dels interessos del deute 5 % que venceren aquell any; dels corresponents a un deute que es coneix amb el nom de "reemplazos", que no tin-

gué hipoteca; dels rebuts d'interès de vals anteriors a l'any 1834.

N'hi ha també del deute passiu exterior que es presentà voluntàriament a la conversió de les làmines provisionals, l'autorització de les quals fou realitzada l'any 1847; dels crèdits de proveïments dels temps de Felip V, i altres préstecs anteriors voluntaris; liquidacions de salaris, de pensions i de retirs anteriors al sistema de pressupostos de l'any 1828, i, en general, de tots els altres crèdits que no tenien un interès assenyalat.

El deute sense interès estigué representat, en un principi, per justificació de liquidació, i després es va determinar convertir-los en deutes al portador, i ja l'any 1851 es va ordenar una gran conversió de deute amortitzable de segona classe, interior.

El deute diferit exterior sense interès procedeix de l'any 1831. Per a la conversió dels bons, bitllets de prima i cupons vençuts dels préstecs de les Corts, fou autoritzada l'emissió de Certificats de Deute sense interès, i es va disposar que es dividissin en 40 sèries, per tal de rifar-ne una cada any i convertir-la en renda 3 % de l'any 1831.

Per la seva forma de conversió, aquest deute prengué a l'estranger el nom de deute diferit de l'any 1831; però les rifes no es començaren a celebrar fins l'any 1934, per haver-se dictat la llei d'aquest mateix any que manava convertir tot el deute exterior en deute actiu i passiu.

Però tot seguit sorgiren dubtes primer i dificultats després, per a considerar aquest deute comprès en les prescripcions de l'esmentada llei, i això féu que no fos convertit d'acord amb els seus termes, ni amb subjecció a les condicions que es crearen, ja que s'havia extingit

la renda del 3 %. En aquest estat va restar feta la llei d'arranjament del deute de primer d'agost de l'any 1831, i es va acordar la seva conversió en deute amortitzable de segona classe exterior, la qual fou convertida en la seva major part.

Una altra llei posterior, la de l'11 de juliol del 1867, que manava convertir els deutes amortitzables en consolidables al 10 %, va assimilar el diferit a l'amortitzable de primera classe. I en aquest concepte fou convertit la quasi totalitat del que es trobava en circulació, amb la qual cosa també quedà en les mateixes condicions el que estava en el mateix estat, que es convertí com a document representatiu d'amortitzable de primera classe en el deute perpetu exterior, que creà la llei del 29 de maig del 1882, i que és el que en l'actualitat es cotitza a la Borsa amb el nom de Perpetu interior o Deute regulador.

Amb aquesta breu relació de l'origen i classificació del deute públic dels pobles hispànics, no he perseguit altre propòsit que el d'evidenciar les seves fonts originàries i el seu volum quantitatiu, ja que aquest estudi haurà de servir-nos per a les consideracions ulteriors que seguiran en els capítols que segueixen.

El que ens cal tenir, però, en compte, és la forma en què es troba distribuït aquest deute, perquè no es pot pas tractar els tenidors estrangers de la mateixa manera que els tenidors nacionals, tota vegada que l'assaig que estem portant a terme en el nostre país, haurà de considerar, tant si es vol com si no es vol, la resistència que el món capitalista oposarà als nostre propòsits igualitaris.

És per totes aquestes circumstàncies, i davant la situació difícil i delicada en què es troba el nostre mo-

viment, que ens caldrà estudiar, en el seu degut lloc, totes les consideracions i suggerències que neixen d'aquest estudi sintètic sobre l'origen i el volum del nostre deute públic, puix que si no ho féssim així, arriscaríem d'ensopegar amb obstacles, que en la majoria dels casos serien insuperables.

La revolució russa va liquidar el problema del seu deute públic d'una manera radical i simplista. Però les condicions geogràfiques, econòmiques i polítiques del nou estat bolxevic, diferien extraordinàriament de les condicions en què es troba el nostre país, perquè ni les característiques del nostre complex econòmic, ni les condicions de l'actual conjuntura internacional, són iguals a les que existien en aquell moment.

La situació especial de la Rússia soviètica, en l'ordre geogràfic, en l'ordre econòmic i en l'ordre demogràfic, permeteren menysprear una sèrie de factors que nosaltres haurem de tenir en compte, perquè si procedíssim de la mateixa manera que procedí el nou estat moscovita, provocaríem una reacció del món capitalista contra el nostre moviment, molt més accentuada encara que la que estem patint des de fa un mesos.

Diu un vell proverbi que cada hora té el seu afany, i que totes les coses no es produeixen d'una manera idèntica, ja que cal tenir en compte les circumstàncies del temps i de l'espai. Ens cal, doncs, tenir en compte aquelles circumstàncies, per a procedir d'acord amb les possibilitats del moment que vivim.

Com a fiblall de l'estudi realitzat en aquest capítol, em permeto suggerir la conveniència de subjectar, almenys pel moment, els impulsos de la revolució, i adaptar-los a les modalitats de la conjuntura actual, i crec que en aquesta justa interpretació de les possibilitats

amb què compta el nostre assaig, reposa precisament la clau de l'èxit.

Com diu Gœthe: "Dediquem-nos a un treball útil, si volem ésser el que hem d'ésser, i així trobarem, en una satisfacció íntima i serena, la justa recompensa al nostre esforç." Tinc la plena seguretat que per mitjà del treball ben ordenat, i que per mitjà dels nostres esforços ben coordinats, podrem reeixir en els nostres propòsits de crear un nou món, si som hàbils i sabem situar-nos en el just medi.

Pel que afecta al sector del nostre deute públic que es troba en mans de ciutadans espanyols, el problema és de més fàcil solució, i pel que fa referència a aquell aspecte del problema la solució del qual ensopegarà amb l'interès exterior, entenc que hem de procedir amb la màxima serenitat i amb la màxima sensatesa, que no vol pas dir debilitat ni claudicació.

Cal que no oblidem, companys tots, que en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica, haurem de posar en pràctica la major dosi possible de sentit comú i de comprensió. És precís enfocar els delicats problemes que la revolució ens planteja, amb una visió clara i exacta del moment, ja que no podem pas defugir, almenys per ara, els preceptes jurídics d'un dret públic internacional, que som els primers a defensar.

I amb aquestes paraules m'adreço a tots els impacients i a tots els intolerants, per a dir-los que el sentiment revolucionari ens demana comprensió i sentit comú; és a dir, es obliga a actuar d'una manera gradual i progressiva, allunyant-nos de les actuacions precipitades i mancades d'ordre. Cal procedir, doncs, amb cautela, i anar a les nostres realitzacions d'una manera escalonada.

Capítol III

VOLUM TOTAL DEL DEUTE PÚBLIC

La totalitat dels estats bel·ligerants de la gran guerra es trobaren, l'endemà de l'armistici, aclaparats per llur deute públic. I és que les necessitats fantàstiques de diner que la lluita reclamava, els obligà a esprémer totes les possibilitats de llur crèdit, la qual cosa incrementà els respectius pressupostos d'una manera extraordinària, ja que el 50 i fins el 60 % del pressupost estava dedicat al pagament d'interessos i amortitzacions.

En aquestes condicions, aquells pobles es trobaren condemnats a una vida precària, tota vegada que el que s'ha acordat anomenar "renda parasitària" absorbia la major part de la "renda del treball", amb la qual cosa la situació financera de la major part de les nacions civilitzades es trobà en una situació molt crítica.

I l'estat de les finances de les nacions el trobarem sempre en l'equilibri entre els cobraments i despeses estatals, en l'expressió quantitativa dels pressupostos, el volum dels quals explica fins a quin grau han estat espremudes les possibilitats tributàries de la col·lectivitat, i tot això, junt amb els deutes públics, ens permet formar-nos una idea de quina és la veritable situació financera de les nacions.

En els diversos períodes de les èpoques moderna i contemporània, trobem antecedentes que posen de re-

lleu el desori que ha regnat, en determinats moments de la seva vida, en l'estructura financera de les nacions. Però el període de la postguerra acusa un augment perillós i un moviment ascensional constant dels pressupostos de tots els estats, i això ha produït una tensió perillosa, com a conseqüència de l'esmicolament de l'equilibri financer de gran nombre de col·lectivitats humanes organitzades.

Les dificultats financeres de França, en els últims tres anys, no són més que una conseqüència directa i "mediata" de la gran guerra. En el transcurs dels últims mesos, el Govern francès ha hagut de realitzar esforços sobrehumans, i acudir a l'ajut d'altres potències amigues, per tal d'evitar un ensorrament del seu crèdit, tota vegada que el seu pressupost ha estat deficitari en prop de 20 miliardes de francs (1).

Alemanya, Itàlia, Estats Units, etc., s'han trobat en una situació semblant, puix que totes aquelles nacions tenen un deute públic que ha assolit unes proporcions gairebé astronòmiques, en el volum de les quals no hauria mai ningú pensat abans del daltabaix que destruí la potencialitat econòmico-financera d'Europa, dels anys 1914 al 1918.

Per tal de formar-nos una idea aproximada dels resultats d'aquella política financera sense control, donem a continuació una estadística sobre el volum dels deutes públics dels més importants països, i si bé en algun d'ells s'acusen les despeses extraordinàries i gegantines ocasionades per la gran guerra, n'hi ha d'altres que, com Espanya, sense haver intervingut en la lluita, han doblat també el volum del seu deute públic:

(1) El franc acaba de sofrir una nova desvaloració de prop del vint-i-cinc per cent.

DEUTE PÚBLIC D'ALGUNS PAÏSOS

	1913	1926
Alemanya (marcs). .	4.900.000.000	13.200.090.000
Anglaterra (lliures) .	1.700.000.000	6.320.000.000
França (francs) . . .	33.000.000.000	493.000.000.000
Itàlia (lires)	14.600.000.000	39.300.000.000
Japó (iens)	2.600.000.000	5.000.000.000
EE. UU. (dòlars) . .	1.200.000.000	8.000.000.000
Espanya (pessetes) .	11.750.688.000	22.756.112.000

I si analitzem detingudament les característiques de cadascun d'aquests pressupostos, constatarem que la major part de les respectives sumes poden ésser considerades com a despeses improductives, tota vegada que van destinades a suportar les despeses dels departaments de guerra, marina, governació i pagament d'interessos i amortitzacions, la qual cosa representa prop del 80 % de la suma global.

I en el cas concret dels pobles hispànics, podem constatar que el seu deute públic és doblat durant el transcurs dels anys 1923 al 1930, com a conseqüència de la follia desordenada que imperà en el nostre país, en aquest ordre de factors, durant el període dictatorial.

Fins al 19 de juliol, el volum del nostre deute públic arribava a prop dels 25 mil milions de pessetes, la composició del qual hem exposat detalladament en el capítol anterior. En el transcurs d'aquests deu mesos de revolució, no s'han fet noves emissions, la qual cosa vol dir que el govern ha hagut de recórrer a la inflació monetària, pel que fa referència a les necessitats interiors, i ha hagut d'emprar una part dels nostres stocks d'or,

en allò que fa referència a les necessitats exteriors.

Les potències estrangeres han començat a pensar ja en la manera de procurar la disminució de les càrregues que impliquen el pagament d'interessos i amortitzacions dels respectius deutes públics. Anglaterra, primer, França, segon, i Bèlgica, EE. UU., Alemanya i altres països després, han posat en pràctica el procediment de la conversió forçada, a base d'una reducció de l'interès, que algunes vegades arriba fins al 40 i el 50 %.

Aquesta tècnica restrictiva de les finances, ha ocasionat una disminució de l'interès del diner. I aquest mateix fet també s'ha produït a casa nostra. Poques setmanes abans de les eleccions del 16 de febrer, es parlava també d'establir una política financera i monetària d'acord amb aquelles tendències.

I es parlava, així mateix, d'un probable acord entre les caixes d'estalvi i la banca privada, amb l'objecte de reduir els interessos dels compte-corrents i dels dipòsits. La possibilitat d'aquella tendència es feia palesa amb el fet que, en el deute flotant espanyol, l'emissió de bons or es féu últimament al 5 %, i es calculava que la pròxima emissió seria feta encara a un tipus inferior d'interès.

Comparant, però, el deute del nostre país amb el de les altres nacions, es pot obtenir la posició d'Espanya sobre aquest aspecte, amb la qual cosa es fa palès que la nostra posició no és tan desfavorable com la d'aquells altres països, ja que representa una càrrega relativament lleugera, en relació amb les altres nacions, en algunes de les quals s'ha arribat ja al límit màxim.

Ens confirma aquesta tesi, el fet que els EE. UU., posem per cas, amb els seus 17.300.000.000 de dòlars de deute, decuplica el nostre, per bé que la seva població no sigui deu vegades superior a la nostra; i que França,

amb els seus 423.000.000.000 de francs, es troba en una situació encara pitjor.

Com a exemple expressiu de fins a quin punt han arribat les finances de determinats pobles, exposarem les següents xifres: El Canadà ofereix actualment una càrrega de 25.607.000.000; el Japó, de 15.136.000.000; Alemanya, de 34.220.000.000 — sense comptar el deute de reparacions, que representa encara una xifra més elevada;—Bèlgica, 17.330.000.000; Itàlia, 56.885.000.000, i Anglaterra, 7.600.000.000 de lliures.

I encara més expressiva que la relació del deute, és el número d'habitants de cada país. També en aquest aspecte es decanta a favor d'Espanya la proporció, tota vegada que mentre el deute per habitant és en el Canadà de 2.483 pessetes, en els EE. UU., 1.614; a Xile, 989; a Bèlgica, 2.141; a França, 5.362; a Itàlia, 1.384; a la Gran Bretanya, 6.711; a Suïssa, 1.178 — sense comptar amb el deute dels ferrocarrils federals, que corre a càrrec de l'estat; — Espanya, en canvi, té solament un deute de 813 pessetes per habitant.

Els països que en aquest ordre de factors estan en una situació més favorable que el nostre, són el Japó, amb 234 pessetes, i Alemanya, amb 530 pessetes, per bé que, com ja hem dit abans, en aquesta proporció no es compta el deute derivat del Tractat de Versalles, en concepte de reparacions.

No és pas possible realitzar en aquests moments una tasca de compilació estadística, que ens permeti conèixer el volum total del capital estranger invertit en les empreses industrials, de transport, mercantils, bancàries, etcètera, del nostre país, la qual cosa ens permetria fer un estudi a fons de quina és la importància que té aquest problema, precisament en aquests moments que anem

a l'estructuració d'un nou ordre econòmic que haurà d'enfrontar-se amb aquella realitat.

I, fins i tot, si poguéssim obtenir aquelles dades d'una manera exacta, podríem fer un estudi analític comparatiu, relacionant el volum d'aquelles inversions de procedència estrangera, amb el volum dels capitals invertits en les empreses privades pels capitalistes nacionals, la qual cosa ens demostraria clarament quin és l'esperit que ha animat els detentors del capital nacional i quina ha estat la seva influència, molt minsa per cert, en el procés de desenrotllament de les nostres activitats econòmiques i de l'explotació de les riqueses del nostre sòl i del nostre subsòl.

I és precisament aquell quadre demostratiu el que ens explicaria, amb tota claredat, les causes productores del malestar que ha regnat durant tants anys en el nostre país, perquè l'esperit gasiu i raquític del nostre capital s'allunyà sempre de les inversions que reclamaven les empreses privades, i preferia llançar-se a les emissions oficials, perquè creia que tenien més assegurats els seus capitals.

I no comprenien, oh ironia de la vida!, que mentre s'allunyaven de la medul·la productora del país, anaven deixant trossos del seu dret i bocins d'una major garantia en mans d'uns interessos estrangers, que havien de mediatitzar la independència nacional i havien d'imposar les seves directrius a les altres esferes de la nació.

I com que en l'explotació de les nostres riqueses naturals no entrava la més petita guspira d'amor ni d'interès nacional, sinó que hi privava únicament l'avarícia i l'interès desmesurat exòtic, s'anava incubant un estat de protesta i de revolta en la consciència proletària, que es trobava sotmesa als motllos i a les imposicions d'un

esperit egoista i que no tenia la més petita voluntat per la vida dels nostres treballadors.

I per tal de donar una idea més exacta sobre la solidesa d'aquesta afirmació, em referiré, encara que sigui breument, a l'orientació del nostre capital, en el seu camí d'inversions, durant els darrers temps que precediren el 19 de juliol.

Una estadística publicada el mes de gener de l'any 1936, i que feia referència a les emissions de valors de l'any 1935, demostrava que la campanya d'aquell any presentava característiques que la diferenciaven notablement de les dels anys anteriors, i esmentava també la tendència a una política d'abaratiment del diner, com a conseqüència de les realitzacions de fortes conversions de deute de l'Estat, així com de determinades empreses industrials, per bé que aquestes darreres no haguessin tingut tanta importància.

Les conversions de l'any 1935 assoliren la xifra de 101.600.000 en les empreses industrials, al costat d'un volum 2.764.000.000 de pessetes de les del deute públic. La xifra de les emissions fou més baixa que la dels anys anteriors, fins a arribar al rècord a la baixa de l'any 1931 amb 797.000.000.000 de pessetes. El rècord de xifra màxima correspon als anys 1929, amb 2.497.000.000.000, i 1921, amb 2.799.000.000.000 de pessetes.

Les commocions polítiques que s'han produït en els pobles hispànics, en el transcurs dels últims dotze anys, es troben reflectides d'una manera directa en el moviment del nostre mercat financer. I com es pot comprovar amb les dades que exposem a continuació, segons la tendència política imperant, el capital s'ha decantat prefe-

rentment per les emissions industrials o per les emissions oficials:

ESTAT COMPARATIU DE LES EMISSIONS OFICIALS I INDUSTRIALS

Anys	Emisions oficials	Emisions industrials
1928	209.904.000 pessetes	1.394.264.750 pessetes
1929	662.302.000 »	1.835.189.625 »
1930	162.573.000 »	745.465.625 »
1931	204.803.500 »	593.180.900 »
1932	667.807.670 »	282.489.950 »
1933	761.374.910 »	231.548.400 »
1934	757.446.500 »	360.248.500 »
1935	900.000.000 »	457.500.000 »

Cal tenir en compte, però, que en les emissions de valors industrials de l'any 1935, estan incloses 100 milions de la Telefònica, 100.000.000 de la Ciutat Universitària, 86.600.000 de Canals de Lozoya i 29.900.000 de Cèdules Hipotecàries.

Concretant, doncs, sobre el que fa referència al volum total del nostre deute públic, exposo a continuació una estadística que posa de relleu el moviment ascensional del deute nacional, en el transcurs dels últims trenta-cinc anys.

I com podrem constatar per aquestes dades, aquell moviment ascensional ha seguit una corba molt irregular, la qual s'accentua d'una manera extraordinària, durant aquell període la nostra història, que comença amb el cop d'estat, de l'11 de setembre de l'any 1923, i acaba amb la proclamació de la república, el 14 d'abril de l'any 1931:

QUADRE EXPRESSIU DEL DEUTE PÚBLIC ESPANYOL

Anys	Pessetes
1902	9.330.374.529
1910	10.914.780.461
1920	11.926.295.233
1923	11.822.630.845
1926	11.750.628.518
1929	20.234.451.118
1930	22.756.112.975
1935	24.169.400.000

La forma com haurà de resoldre la revolució el problema del seu deute públic, és una cosa que ha de preocupar profundament els seus homes responsables. Cal no oblidar que l'any 1935 l'estat republicà va satisfer al públic, en concepte d'interessos i amortitzacions, la respectable quantitat de 1.072.000 pessetes. Grans i petits capitalistes, grans i petits burgesos, buròcrates i treballadors manuals, participaven d'aquest repartiment de diner.

En aquestes condicions, la manca d'aquella circulació monetària afectaria sensiblement el nostre procés econòmic, si es tallava d'una manera sobtada. Entre les moltes causes que amenacen amb el col·lapse econòmic, la desaparició d'aquella renda no és de les més insignificants. ¿Com actuarà el nou estat de coses davant aquest problema?

I al costat d'aquests deutes de l'estat existeixen prop d'altres 25.000 milions de deutes municipals i provincials, i encara cal afegir a aquestes sumes fabuloses el volum enorme de les emissions de les empreses privades,

els interessos de les quals implicaven uns quants milers de milions de pessetes tots els anys.

La revolució ha posat un interrogant sobre el futur d'aquest aspecte de les nostres finances. ¿Quines seran les conseqüències que es derivaran de la interrupció actual del pagament d'aquells interessos i amortitzacions sobre els deutes de l'Estat, de l'Ajuntament i de les empreses privades?

En aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica; en aquest primer període de la revolució, i en els inicis d'aquest assaig transcendental que els pobles hispànics estan portant a terme, es fa força difícil determinar-se en un sentit absolut. Hi ha tants interessos que estan en joc, i són tants els factors, d'ordre intern i d'ordre extern, que giren al voltant de tot aquell cúmul d'interessos, que representen la medul·la del règim capitalista que imperava fins el 19 de juliol, que caldrà procedir amb molta cura, i d'una manera molt reflexiva, almenys en aquest primer període d'estructuració revolucionària.

Que ningú no es senti impulsat per la demagògia, d'una banda, i que ningú no es senti impulsat, de l'altre costat, per un afany d'especulació dins aquest ambient confusionari que s'accentuà des del primer dia del moviment. Seria perillós voler aprofitar-se de les circumstàncies de la tragèdia que viuen els pobles hispànics, i no voler tenir en compte que la sang vessada pels centenars de milers de germans que han caigut a les barricades i a les trinxeres, és quelcom que significa el símbol sagrat de la revolució.

Capítol IV

L'EXTINCIÓ DEL DEUTE PÚBLIC

Com he dit en el capítol anterior, la solució del problema del nostre deute públic és una cosa d'una gran complexitat, que exigeix una actuació molt cautelosa i que no estigui mancada d'aquella sensatesa que cal, ja que la revolució ha de procurar resoldre aquests problemes delicats d'una manera que no provoqui efectes sobtats que podrien amenaçar l'equilibri financer i econòmic del país.

Però cal que tothom es doni compte — i amb això m'adreço a aquell sector de l'opinió pública que fins el 19 de juliol es trobava totalment allunyat de les masses populars, i que no vivia, per tant, les angoixes i els anhels del nostre proletariat, perquè la seva condició d'estaments benestants els portava per uns altres viaranys — que estem vivint una revolució profunda, que ha vingut a subvertir el vell ordre, per tal d'instaurar els fonaments d'una nova societat.

I això vol dir, company lector, que és precís que la nostra classe mitja, la mesocràcia, s'incorpori a aquest moviment de transformació, i es posi al costat dels treballadors, tota vegada que el nou esperit de la revolució tendeix a anihilar la "renda parasitària", per tal d'enrobustir i d'entronitzar la "renda del treball".

Això implica l'anorreament de tota una sèrie de

classes socials que vivien, únicament i exclusiva, sota la protecció d'uns privilegis que el nou ordre econòmico-social ha tallat d'una manera radical i absoluta. I és que no endebades els pobles hispànics han sofert una sotragada tan brutal i una commoció tan extraordinària, que, vulguem o no, hauran de transformar la mateixa essència d'aquelles lleis, principis i tendències econòmiques, que fins els últims dies del mes de juliol darrer havien vingut regulant les relacions de subjecte a subjecte i les de subjecte amb l'organisme estatal.

La nova concepció de la vida implica el reconeixement tàcit d'una superioritat del factor humà sobre tots els altres elements que intervenen en el procés de transformació dels "béns econòmics" que la terra conté prò-digament, per tal de subvenir les necessitats de tots els seus pobladors.

Aquesta ruptura, fatal i inevitable, que es produeix dintre la nomenclatura de l'estructuració d'aquells elements que intervenen en el procés de la producció, factor humà, matèria prima, maquinària i capital, haurà de produir, de bell antuvi, determinades restriccions per diferents sectors de la nostra societat.

I és que aquell sector que fins el 19 de juliol vivia en un pla superior de vida, no com a conseqüència del seu esforç personal i del volum i qualitat de la seva aportació al patrimoni comú, sinó com a conseqüència d'uns privilegis heretats la major part de les vegades, haurà de resoldre's per a abandonar una posició falsa, plena de confusions i d'errors, i incorporar-se a la gran massa de la nova societat que estarà constituïda, únicament, per elements productors i útils a la collectivitat.

És indubtable que el nou estat de coses haurà de sorprendre dolorosament a molts milions de ciutadans

d'Ibèria, perquè aquesta nova estructuració els obligarà a enquadrar-se dintre els motllos d'una nova disciplina social, que reclama de tots els ciutadans una aportació ben definida i ben determinada, la qual cosa vol dir que es tendeix a la supressió de l'individu, com a element "consumidor únicament", per a convertir-lo en element "productor consumidor".

Si bé en un principi la nova estructuració imposarà a aquells elements primerament esmentats un determinat sacrifici, a mesura que les coses avancin i que la nova societat que s'està dibuixant es consolidi, donant lloc a l'estabilització del nou ordre econòmico-social, aquells estaments privilegiats que hauran estat arrabassats d'una manera violenta de la seva torre de vori, aniran adaptant-se al nou estat de coses i acabaran per trobar-s'hi còmodament.

I en fer aquestes consideracions he volgut assentar la premissa que la nova concepció de la vida exigeix que tots els ciutadans han de comprendre, a bastament, que la nova societat compensarà, amb escreix, tots aquells qui es sentin incorporats, d'una manera lleial i desinteressada, a les noves legions proletàries.

Tinc la plena seguretat que un cop passat el primer moment, la nostra mesocràcia es sentirà protegida pel nou ordre, sempre i quan aquella classe mitja comprengui la justícia de les aspiracions populars, i acabi per sentir-se també carn del poble, sigui quina hagi estat la seva condició social, i sigui quin hagi estat el seu pensament polític d'abans del 19 de juliol.

Situades les coses en el seu just lloc, acceptat aquest nou principi que ha de regular la vida del nostre poble, com una cosa fatalment lògica, ens trobarem en aquella posició comprensible que cal per a poder endegar tots

els nostres problemes, i per a poder cercar una solució adient al delicat problema de l'extinció del nostre deute públic.

I en aquestes condicions, caldrà que tots i cadascun dels habitants de la nostra terra comprenguin tota la transcendència de l'hora tràgica i gloriosa ensems que estàn vivint els pobles hispànics, i que acceptin, sense reserves mentals ni segones intencions, un estat de coses que és el producte d'una evolució produïda a casa nostra, i que ens incorpora a aquella altra transformació que s'està operant a la resta del món, i que és el principi d'un nou període de la Història, en el qual es va a la revalorització del factor humà, considerant-lo com a element preponderant de la nova concepció de la vida.

És indispensable, també, que les masses proletàries comprenguin la complexitat del problema en tota la seva extensió. Seria una puerilitat voler aplicar solucions als problemes latents de la revolució, sense tenir en compte que en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica hem de subjectar les nostres ànsies de justícia social a les possibilitats existents.

La revolució espanyola es troba voltada de la rancúnia i d'una oposició de tot el món capitalista. És una prova que fa palès aquest punt de vista, l'ofensiva descabdellada contra el nostre moviment per la reacció confabulada de tot el món.

I com que per tal d'aconseguir tots els nostres objectius es fa imprescindible actuar amb una àmplia visió, amb un esperit de sacrifici i amb una gran dosi de intel·ligència, és pel que crec que les masses treballadores dels pobles hispànics sabran procedir d'una forma gradual i progressiva, arribant a les solucions totalitàries d'una manera escalonada i exempta d'improvisacions

i de brusquedats, que no farien més que crear nous obstacles a la nostra tasca constructiva, i podrien posar en perill l'èxit indubtable que haurà de culminar-la.

¿Quina ha d'ésser, doncs, la nostra actuació davant el problema de l'extinció del deute públic? ¿En quines condicions i quin ritme seguirà la nostra acció depuradora? ¿Cal emprar un procediment radical i violent, o bé una actuació mesurada i ben meditada?

Jo entenc que fins i tant que la guerra duri, i que el perill de la intervenció estrangera, que aquests dies ens amenaça d'una manera ferotge, no hagi acabat, haurem de procedir amb cautela. Crec que una política econòmico-social elàstica i de conveniència, haurà d'ésser emprada, si volem no acumular dificultats i fer més planer el nostre camí de realitzacions.

Cal que ningú no oblidi que l'obra gegantina de crear un nou món implica un previ reconeixement de tots els factors, ponderables i imponderables, que intervenen en el nostre experiment. I al costat de tot això, és precís tenir en compte les normes determinatives de la ciència i de la tècnica, que han de jugar un paper preponderant en aquest procés de realitzacions que estem portant a terme.

Acabat, doncs, aquest exordi, entrarem de ple, lector amic, en l'estudi del nostre pla d'aplicació d'una política financera adient, que ens permeti aconseguir el nostre objectiu d'extingir el deute públic, seguint una trajectòria que s'atengui, d'una manera estricta i absoluta, a les consideracions exposades, i que tingui en compte, d'una manera especial, les condicions de la conjuntura, interna i externa, en què ens trobem.

De l'examen dels pressupostos dels darrers anys, es desprèn que les despeses de l'estat augmentaven cada

any en proporcions alarmants, en lloc de seguir una política restrictiva — com s'esdevenia en la major part dels altres països, — la qual cosa ens hauria vinculat a la tendència que imperava en la política financera de la quasi totalitat de les altres nacions.

Aquella política pressupostària i inflacionista, que espremia totes les possibilitats tributàries del nostre poble, i que feia de l'acció fiscal un instrument perillós, perquè entranyava una tàctica que havia d'intensificar cada dia més la vida a precari que portaven els pobles hispànics, continuava el seu procés progressiu, sense tenir en compte els estralls que produïa, fins i tot quan la direcció del govern estigué en mans de l'anomenada democràcia.

De bell antuvi, els pressupostos darrers venien a la vida amb un dèficit inicial que preveia l'emissió d'un emprèstit per tal d'arribar a l'anivellació. I quan així s'actuava, no es tenien en compte les conseqüències que aquella tècnica comportava, ja que tot es sacrificava al culte de la ficció dels pressupostos anivellats, la qual cosa volia dir que, o bé es desconeixia o bé es volia desconèixer, la distinció que cal fer entre pressupostos econòmics i pressupostos financers.

I tampoc no es tenia en compte aquella veritat dogmàtica que un pressupost financerament implacable, per mitjans artificials, no evita un desastre d'ordre econòmic, sinó que més aviat el provoca. Aconseguir una disminució de les despeses és una tasca força difícil per a l'estat, tota vegada que aquest pren cada vegada majors atribucions que impliquen nous ingressos.

La vida moderna ha anat fent cada dia més complexes les funcions de l'estat. Les noves directrius que segueixen les economies nacionals, especialment després de l'any 1929, imposen que l'estat atengui acurada-

ment totes les seves funcions, i que, a més, vagi perfeccionant-les i es faci càrrec d'altres, i això, com és natural, dóna lloc a una major intensificació de les exaccions tributàries.

Com a conseqüència d'aquells i altres factors que seria una tasca inacabable exposar totalment, l'estat es sentí sempre inclinat, usant i abusant dels préstecs que la seva condició excepcional li faculta pròdigament. Ha estat un procediment emprat amb excessiva facilitat pels homes de finances i pels tècnics de vell motllo, mancats d'una interpretació exacta de la veritable essència del problema financer.

Pel que fa referència al nostre país, és convenient no oblidar que la cinquena part del pressupost de despeses de l'estat estaven destinades al servei del deute, la qual cosa vol dir que tant des del punt de vista estrictament tècnic, com des del punt de vista moral que la revolució planteja, seria una estupidesa pensar en noves emissions de deute interior, que ensopegarien, d'una manera fatal, amb el fracàs més sorollós, tota vegada que la conjuntura nacional i internacional ens serien hostils.

És convenient no perdre de vista que l'interès del nou ordre reclama imperiosament l'extinció del nostre deute públic, tota vegada que si la nova interpretació de la vida tendeix a l'anul·lació de la "renda parasitària", res no justificaria la supervivència d'aquesta modalitat d'aquella lacra que hom vol extirpar.

Per altra banda, el gran volum d'interessos del deute no tenen cap eficàcia, d'una manera relativa, naturalment, des del punt de vista estrictament de l'interès col·lectiu, ja que el seu retorn no compensa de cap manera els efectes nocius que la seva exacció per la via fiscal

implica, tota vegada que el seu volum és destinat a finalitats personals i no pas a finalitats econòmiques.

És per totes aquestes causes que ens cal considerar i estudiar la manera de trobar una solució a aquest problema de l'extinció del deute públic. I no únicament des del punt de vista de la moral revolucionària, sinó també sota el punt de vista tècnic. Per això, quan es tracta de la seva extinció, cal tenir en compte que no es pot anar a una liquidació fulminant, i menys encara a cercar una compensació que vincula les obligacions pretèrites amb unes obligacions futures.

I quan es tracta de solucions científiques, que recolzen en un règim d'impostos extraordinaris, que en un termini prèviament fixat puguin exhaurir totalment, per via indirecta, la totalitat del volum que representa el deute a exhaurir, entenc que és un procediment poc recomanable, perquè dóna lloc a ferir susceptibilitats i a crear un ambient confusionari i de malvolença que cal defugir.

I si és veritat que un sistema d'impostos escalonat produiria la liquidació desitjada, per bé que la major part dels productes de les imposicions seria consumit pels mateixos encarregats de la seva recaptació, amb la qual cosa s'aconseguiria l'objectiu primer, però s'abandonaria l'altre objectiu suprem del nou ordre de coses, que és crear riquesa positiva i anul·lar, en tot allò que sigui possible, el parasitisme existent, hem de reconèixer, doncs, que ens caldrà cercar un altre sistema que ens eviti tots aquells contratemps i dificultats esmentats.

Entenc, doncs, que en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica, és a dir, període d'economia de guerra, que implica una col·laboració estreta amb la petita burgesia, serà necessari cercar un procediment d'ex-

tinció del deute públic que no vingui a minvar més els interessos dels tenidors actuals, que aquells altres interessos contra els quals ha hagut d'actuar d'una manera inflexible la revolució.

Seria convenient fer una classificació entre els grans, els mitjans i els petits tenidors de valors de l'estat. Fins a una quantitat determinada, es podria reconèixer a cada tenidor el dret a la corresponent compensació econòmica. A tot tenidor de valors per una suma superior a la fixada, li seria reconeguda únicament la quantitat límit, i la resta seria incautada per l'estat, en concepte d'impost extraordinari per a subvenir les necessitats de la guerra.

Si s'acceptés aquesta classificació, que hom pot considerar relativament justa, sota el punt de vista dels sectors petit-burgesos que col·laboren amb el proletariat en la guerra contra el feixisme, i que fins i tot podrien acceptar els sectors proletaris, tenint en compte el que implica i representa el pacte de col·laboració que existeix entre tots els elements que integren el front antifeixista, hauríem arribat a un punt de coincidència que ens permetria continuar l'exposició del nostre pensament.

Situats en aquest punt de coincidència, caldria considerar la forma que hauríem d'emprar per a fer efectiva aquella compensació. ¿És més convenient seguir sostenint les càrregues que implicarien la continuació d'una part dels deutes públics, o bé emprar un sistema que permetés liquidar "ipso facto" aquest problema?

Jo estimo que el nou ordre ha d'anar a la solució dels seus problemes amb la màxima sensatesa, però també amb la màxima celeritat possible. Considero, doncs, que en retirar de la circulació els títols dels deu-

tes de l'estat, s'hauria d'abonar el valor total dels reconeguts com a legítims —les partides dels tenidors que no sobrepassessin la quantitat límit fixada— en bitllets de banc.

Aquests bitllets de banc, emesos per l'Institut emissor del país, haurien d'ésser llançats a la circulació per una quantitat igual a la dels títols de deute cancellats. D'aquesta manera, s'aconseguiria l'extinció del deute públic d'Espanya, amb la qual cosa serien reconeguts els drets de la classe mitja incorporada a la revolució, i es donaria satisfacció a les masses populars.

Se'm podria argumentar que l'emissió de nova moneda fiduciària empeny a la inflació monetària. Jo pregunto... ¿és que la profunda transformació econòmico-social que experimenten els pobles hispànics, i les despeses esfereïdores que la guerra imposa, podran evitar que es vagi a una inflació monetària?

Jo tinc la seguretat que res ni ningú no podrà evitar que la inflació monetària es produeixi a casa nostra. I certament no m'espanta que la inflació monetària es produeixi, si aquesta inflació és degudament controlada i no fa perdre els estreps als homes encarregats de la direcció de les finances del país.

I, fins i tot, he de dir que la liquidació del nostre deute públic, mitjançant el procediment que he exposat, no representaria pas una suma tan fabulosa com sembla a primera vista, perquè el límit màxim que es fixaria, reduiria extraordinàriament les quantitats a pagar.

He cregut sempre que les inflacions monetàries es produeixen d'una manera imprevista i no calculada, és a dir, quan la inflació és ja un fet i el poder públic se n'adona perquè el país ha arribat ja a una situació precària. Això vol dir que la inflació existia ja en "potèn-

cia", i que les causes productores no havien estat calculades, ni tingudes en compte pels elements responsables.

Si bé és cert que la inflació normal prevista seria agreujada per aquest altre aspecte inflacionista, també previst per a arribar a l'extinció del deute públic, també és cert que l'emissió tindria un límit previst i un volum proporcional al del deute a extingir. I, per altra banda, la quantitat específica d'inflació que representaria, es trobaria compensada, fins a cert punt, per la desgravació que sobre les despeses de l'estat implicaria l'anul·lació de les obligacions del servei del deute.

Cal tenir en compte, així mateix, que aquesta emissió nova de bitllets de banc implicaria la circulació, en poder lliberatori, d'una part d'aquella riquesa existent, i com que seria una obligació de l'estat, no perdria la seva qualitat amb la seva transformació; i ultra aquestes consideracions, l'emissió seria reabsorbida per les activitats econòmiques del país.

En bona ortodòxia econòmica, es diu que la circulació monetària està en relació directa amb el volum de les empreses, la qual cosa donà lloc a la creació dels bitllets de banc. I com que en aquest cas la creació de nou diner donaria lloc a una creació de noves activitats econòmiques, és pel que afirmo que la inflació, en el sentit específic que el mot té, no es produiria més enllà de la que haurà de produir, fatalment, la necessitat de fer front a les exigències de la lluita.

Tant en aquest, com en tots els altres problemes que la revolució ens planteja, haurem de tenir cura de no sobrepassar els límits que les condicions especialíssimes del nostre moviment determinen. Si volem racionalment resoldre tots i cadascun d'aquells problemes, és convenient que ens posem de cara al món, i considerem les

característiques de l'ambient internacional en estreta connexió amb la nostra potencialitat moral i material.

Tinc la plena seguretat que tothom sabrà comprendre quins són aquells límits, quines són aquelles característiques i quina és aquella potencialitat. Tant és així, que crec que hauria pogut prescindir de fer totes aquestes consideracions de darrera hora; però he cregut sempre que, en plantejar problemes d'aquesta envergadura, cal tenir en compte tots aquells factors d'ordre moral, d'ordre psicològic i d'ordre sentimental, que són determinatius en tot moviment de masses.

La realitat, però, ens diu que per damunt d'uns anhels reivindicatius, i en íntima relació amb les aspiracions superatives d'un poble, existeixen una munió d'altres factors, ponderables i imponderables, que determinen una marxa accelerada o relentida d'un fenomen determinat. I en aquest cas, aquell fenomen és la nostra revolució. I la nostra revolució té unes característiques específiques, que la lliguen a aquell procés de transformació que s'està operant a la resta del món, amb el qual està vinculat tant si es vol com si no es vol.

CAPÍTOL V

EL SUBSIDI I LES FINANCES

No és un secret per a ningú que prop de les tres quartes parts dels treballadors industrials de tot Espanya, i especialment de les regions essencialment industrials, com Catalunya i València, viuen en règim de subsidi, la qual cosa representa una càrrega tan feixuga per a les finances de l'Espanya republicana, que és indispensable establir una nova ordenació de la vida econòmica de tot el país, per tal de posar terme a aquest estat ruïnós de coses.

I és que en realitat no és altra cosa que un subsidi, més o menys dissimulat, la forma en què actualment viuen amplis sectors del nostre proletariat. Jo he pogut constatar personalment, amb motiu de les moltes visites realitzades a diversos centres industrials de la nostra regió, que hi ha llocs on un treballador produïa abans del 19 de juliol, 1.200 metres de tela setmanals, posem per cas, i després d'aquella data no en produeix més que 400.

Això vol dir que la capacitat de producció, el rendiment del treball, ha disminuït d'una forma tan sensible, que es pot assegurar, sense temor a la hipèrbole, que al costat dels grans contingents d'obrers que estan parats totalment, hi han altres grans contingents de treballadors que produeixen escassament la tercera part del

que podrien produir i que produïen en temps normal.

En aquestes condicions, hem de reconèixer, si volem enfocar el problema amb tota justesa, que la major part dels nostres treballadors subsisteixen en règim de "subsidi". I com que, per altra banda, no és pas possible continuar en aquesta situació, perquè les finances nacionals han perdut gairebé tota la seva elasticitat, és per això que cal actuar d'una manera ràpida i enèrgica, cercant una solució que permeti restablir l'equilibri perdut.

L'Espanya republicana esmerça mensualment centenars de milions de pessetes en concepte de "subsidi" més o menys dissimulat. I com que la guerra engoleix diàriament sumes formidables, entenc que ha arribat el moment que els homes responsables de la revolució s'enfrontin amb aquest problema, sense sentimentalismes de cap mena i recolzant únicament sobre la realitat viva.

És convenient no oblidar, però, que la revolució no ha vingut a augmentar el nombre de famolencs ni el nombre de captaires; la revolució ha vingut a establir un règim de justícia social, i ha de procurar, per tant, vincular les necessitats urgents de la nostra economia amb el deure indefugible d'assegurar una subsistència racional a tots els homes sense excepció.

És per aquestes circumstàncies, que ens caldrà tenir en compte que en posar en pràctica el pla de reestructuració que propugno, es vagi a les realitzacions no oblidant ni un sol moment aquells dos aspectes tan interessants del problema; aspectes que van íntimament lligats i que han de marxar parallelament, tota vegada que d'altra manera es produirien uns estralls que és convenient evitar costi el que costi.

El que no es pot acceptar, però — i tinc un interès especial a cridar l'atenció de tots els homes responsables

sobre aquest aspecte del problema, — és que la situació actual continuï un sol dia més, perquè si no s'adopten mesures d'urgència, i que obeeixin a un pla ben definit i ben determinat, *tinguem la seguretat que el col·lapse*, que avui solament és una amenaça, seria una realitat dintre de breus setmanes.

Cal recordar que la sublevació militar del mes de juliol va plantejar al país un problema de gran envergadura, i que la primera preocupació del govern legal, ultra aquelles altres preocupacions d'ordre combatiu, fou la d'endegar la nostra vida econòmica, és a dir, normalitzar les activitats industrials i comercials de la nació.

De bell antuvi, es presentaren dificultats que semblaven insuperables. Però l'entusiasme, la fe i la perseverança, supliren satisfactòriament les dificultats primeres, i més tard es pogué superar tot obstacle i crear un estat de coses que permeté restablir, encara que només fos parcialment, les nostres activitats econòmiques, en tots els ordres que permeteren les circumstàncies especials del moment.

De totes maneres, importants branques de la indústria restaren mancades de determinats elements per a continuar el ritme normal de la producció, ja que unes vegades hi hagué manca de matèries primes, i d'altres hi hagué manca de mercats de consum, amb la qual cosa l'actuació de gran nombre d'empreses industrials i comercials quedà mediatitzada des del primer moment.

La desorganització de la nostra vida econòmica fou encara més intensa, com a conseqüència de la supressió, voluntària o forçada, de determinats elements directius, amb la qual cosa gran nombre d'empreses industrials i mercantils, es trobaren mancades de la direcció, admi-

nistrativa i tècnica, que fins aquell moment havien exercit aquella doble responsabilitat.

Per altra banda, el desgavell que aquell estat caòtic del primer moment produí, amenaçava deixar sense pa centenars de milers de famílies, ja que inexistent l'anterior organització tècnico-administrativa, es presentà l'amenaça, des de la primera setmana, que els treballadors no poguessin percebre els seus salaris, amb la qual cosa s'hauria plantejat un conflicte la magnitud del qual espanta només de pensar-hi.

Descoordinats els serveis administratius, i desvinculades l'economia i les finances de les empreses, calia cercar un mitjà adient, per tal que aquells inconvenients i aquells obstacles no produïssin els efectes deplorables que hom preveia, i tant el Govern de la República, com el Govern de la Generalitat de Catalunya, es preocuparen, des del primer moment, de resoldre aquell problema paorós.

El Govern de la República autoritzà el Banc d'Espanya perquè facilités a la Banca privada el compliment d'aquella tasca d'ajut a les empreses industrials i mercantils, i des del primer instant, aquelles empreses pogueren complir els seus compromisos envers els treballadors, i pogueren assegurar-se l'obtenció de les matèries primes necessàries per a continuar el treball.

El Govern de la Generalitat de Catalunya, per la seva banda, es dedicà tot seguit a cercar una solució al problema; problema que implicava, a més, assegurar una rigorosa i honesta destinació de les quantitats avançades. Heus ací l'origen de l'Oficina Reguladora del Pagament de Salaris, que entrà en funcions des de la primera setmana del moviment.

Per mitjà dels decrets dels dies 24 de juliol i 15 de

setembre del 1936, la Generalitat dictà les normes que determinaven el règim d'aquelles activitats. La interpretació de les facultats derivades d'aquells preceptes s'ajustaren a la realitat del moment, ensems que harmonitzaren aquelles realitats amb les garanties necessàries que permetessin evitar el frau.

L'Oficina Reguladora del Pagament de Salaris ha vingut complint una tasca benemèrita, mitjançant la qual s'ha pogut evitar, repeteixo de nou, que la fam entrés en els fogars dels nostres treballadors, amb la qual cosa s'ha impedit que la misèria i la desesperació s'apoderés de la reraguarda, i produís uns estralls que ens haurien menat al terreny perillós de la desconfiança i de l'escepticisme.

Per tal de donar una idea del volum de les operacions realitzades per l'esmentada Oficina Reguladora del Pagament de Salaris, i de l'ajut donat a les diverses branques de la producció, reproduïm a continuació un resum general que va des del 20 de juliol fins el 15 de novembre de l'any passat:

RESUM GENERAL DELS PRÉSTECS REALITZATS, CLASSIFICATS PER BRANQUES D'ACTIVITATS, DES DEL 20 DE JULIOL FINS EL 15 DE NOVEMBRE DEL 1936

Secció	Avençaments
Alimentació	1.656.283,15 Ptes.
Arts gràfiques	2.869.682,93 »
Automòbil i aviació	233.707,19 »
Oficis diversos	460.639,04 »
Barbers	50.326,55 »
Camperols	82.343,48 »
Comunicacions	15.725,80 »
Construcció	5.717.205,16 »
Espectacles	1.492.521,85 »
Fabril i tèxtil	8.076.963,06 »
Ferroviaris	5.736,30 »
Funcionaris municipals	1.505 »
Indústria pesquera	16.939,70 »
Llum i força	187.814,90 »
Fusta	2.455.059,94 »
Mercantil	559.873,09 »
Metal·lúrgia	6.436.172,97 »
Petrolífers	5.821,35 »
Pell	1.279.248,53 »
Vestit	744.886,77 »
Productes químics	1.527.731,06 »
Professions liberals	122.316,45 »
Sanitat	16.130,25 »
Transports	1.161.606,47 »
Vidre	2.256.399,71 »
Taxis	2.713.870 »
Sense classificació	1.701.064,64 »
Primeres matèries a diverses indústries	94.621,32 »
Total	41.942.195,66 Ptes.

Com a garantia d'aquests préstecs o avançaments, l'Oficina Reguladora de Pagament de Salaris té hipotecats béns mobles i immobles — edificis, maquinària, etcètera — per valor de 400 milions de pessetes. En aquests moments — primera quinzena de juny del 1937 — aquells avançaments arriben a una quantitat de més de 93 milions de pessetes, i la garantia corresponent s'eleva a una suma de més de 600 milions de pessetes.

Amb la creació d'aquesta Oficina, la Generalitat pogué conjurar immediatament el que podem anomenar-ne, "servei d'urgència", o sigui assegurar el pagament d'ingressos normals als treballadors. Però calia crear un altre organisme destinat a realitzar aquesta mateixa funció, però en unes condicions que permetessin coordinar ràpidament una solució a base d'una garantia més sòlida.

Eren moltes les empreses que acudien a l'Oficina Reguladora de Pagament de Salaris, que disposaven d'elements susceptibles de garantir les operacions de crèdit — existències de primeres matèries, productes manufacturats, documents de crèdits i efectes comercials que podien ésser descomptats, valors mobiliaris i immobiliaris, — que la banca privada no podia considerar.

Aquest fou, doncs, l'origen de la Caixa Oficial de Descomptes i Pignoracions de la Generalitat, a la qual donà vida el decret del 28 de juliol del 1936. La Caixa començà a actuar el dia primer d'agost del mateix any. En un principi, facilitava el crèdit per al pagament de salaris únicament; però en els primers mesos de l'any 1937 es concediren ja crèdits per a l'adquisició de matèries primes.

En el breu espai de tres mesos i mig, la Caixa de

Descomptes i Pignoracions realitzà un volum d'operacions realment notable, la qual cosa representa l'existència d'una massa de reserva de garantia, que podria ésser mobilitzada en el moment que es considerés oportú per a fer una emissió de paper amb poder suficient per a constituir un signe monetari.

Els avançaments fets per la Caixa de Descomptes i Pignoracions, des del primer d'agost fins el 19 de novembre de l'any 1936, s'eleva a la xifra de 35.124.078,71 pessetes. Fins el 19 de novembre s'havien obtingut reemborsaments i avançaments per valor de 3.560.000 pessetes, la qual cosa demostra que el funcionament de la Caixa anava adquirint una normalitat.

Totes les operacions realitzades per la Caixa de Descomptes i Pignoracions, tenen una garantia absoluta, que es troba representada per aquells elements pignorats en totes les seves varietats. I quan el mes de març darrer aquella acció de crèdit s'estengué per a facilitar l'adquisició de matèries primes, s'arribà al punt culminant de la funció d'aquest organisme propulsor de les activitats econòmiques de la regió autònoma.

L'experiència ens anà demostrant — és una cosa que he comprovat cada vegada que ens hem reunit el Consell Directiu de la Caixa, del qual sóc vice-president per la meva qualitat de Vocal-Conseller de Finances del Consell d'Economia, de Catalunya — que les condicions especials de determinats articles pignorables reclamaven una major elasticitat, en aquest ordre de factors, per part de la Caixa.

I això fou el que donà lloc al fet que des dels primers dies del mes d'abril es fessin ja operacions de pignoració de productes, sense necessitat de traslladar-los als dipòsits de Crèdit i Docs de Barcelona, puix que

d'aquesta manera s'evitava el transport, de les fàbriques als esmentats dipòsits, d'aquells articles delicats que reclamaven un tracte especial.

I aquesta orientació fou també determinada pel fet que en treure certes mercaderies dels magatzems o llocs de venda de les fàbriques, es privava a les empreses de poder mostrar als clients els articles llestos per a la venda, ensems que s'estalviarien les despeses quantioses que implicava el transport dels llocs de fabricació als dipòsits de Crèdit i Docs.

Tenint en compte totes aquestes consideracions, vaig presentar, en un ple del Consell d'Economia, el següent projecte de decret, que fou aprovat per unanimitat, i que fou després posat en mans del Conseller de Finances de la Generalitat, que el convertí en llei pel decret del dia 21 de maig darrer.

PROJECTE DE DECRET FACILITANT A LA CAIXA DE DESCOMPTES I PIGNORACIONS L'EXERCICI DEL CRÈDIT SENSE NECESSITAT DEL "WARRAND"

Article 1.r És autorizada la Caixa de Descomptes i Pignoracions de la Generalitat de Catalunya perquè, a partir de la publicació en el Diari Oficial del present Decret, pugui efectuar les operacions de pignoració de mercaderies pel seu compte, les quals podran quedar dipositades en el mateix magatzem de la casa que sol·licita la pignoració.

Article 2.n La Caixa de Descomptes i Pignoracions de la Generalitat de Catalunya, realitzarà un inventari de les mercaderies que hagin d'ésser objecte de la pignoració, les quals seran situades en lloc separat del magatzem o fàbrica que serà segellat.

Article 3.[r] Per al millor compliment i finalitat del que s'estipula en l'article anterior, i per tal de controlar les partides de mercaderies que caldrà treure per a realitzar les operacions de venda corresponents, es nomenarà un dipositari, Delegat-Interventor, nomenat per la Conselleria d'Economia, que podrà ésser elegit entre els empleats de la mateixa casa, el quan tindrà els poders necessaris i serà l'únic responsable de la intangibilitat del dipòsit esmentat.

Article 4.[t] L'import de qualsevulla operació de venda que es realitzi de les mercaderies objecte de la pignoració, haurà d'ésser lliurat a la Caixa de Descomptes i Pignoracions, quedant entès que tota operació de venda haurà d'ésser prèviament autoritzada per l'esmentada Caixa.

Article 5.[è] Tota infracció, per part de qui sigui, del que determina el present Decret, produirà els perjudicis corresponents, i l'infractor serà sotmès als Tribunals Populars.

* * *

De la mateixa manera que Catalunya ha hagut de mobilitzar grans sumes de diner, per tal que aquests organismes poguessin complir llur tasca, el Govern de la República ha hagut d'actuar parallelament amb la mateixa finalitat. Ara bé, crec que tothom estarà d'acord amb mi que aquest estat de coses no pot continuar més, si és que volem realment endegar la vida econòmica del país, ordenar les seves finances, salvar el seu signe monetari i, sobretot, que les quantioses sumes de diner que avui són emprades sense contrapartida, ho siguin d'una manera que donin lloc a la creació de noves fonts de riquesa que serveixin de compensació.

Ultra els factors d'ordre tècnic a què ens hem vingut referint fins ara, hi han altres factors d'ordre moral que per a mi tenen tanta importància com els primers. Tinc la plena seguretat que amb aquests onze mesos de revolució, durant els quals prop de les tres quartes parts dels nostres treballadors, industrials i mercantils, han viscut gràcies a les diverses formes del "subsidi" emprades, s'han produït estralls d'ordre moral, que cal corregir per mitjà d'una acció eficient i immediata.

I és que el treballador s'ha donat compte que la seva aportació no corresponia pas a les necessitats imperioses del moment, perquè degut a circumstàncies múltiples, no se l'ha situat en un lloc de treball en el qual pogués donar el rendiment necessari, i en aquestes condicions, s'ha sentit defraudat i descontent d'una actuació de la qual no era pas responsable.

Doncs bé; per tal de subsanar aquells errors d'ordre tècnic i d'ordre psicològic, i per tal d'orientar degudament la nostra actuació futura, serà necessari que es vagi ràpidament a la instauració d'un pla econòmic que respongui a aquelles necessitats, i que ens permeti, en el successiu, coordinar tots els nostres esforços i totes les nostres activitats.

Si les tres cinquenes parts dels mercats interiors de consum estan momentàniament perduts per a l'Espanya republicana, perquè es troben en mans dels facciosos, i si fins i tant duri l'ofensiva econòmico-financera que el capitalisme internacional ha deslliurat contra la revolució espanyola, serà indispensable prendre noves determinacions que canalitzin les activitats productores del país, i les condueixin per uns viaranys pràcticament utilitaris, és indubtable que la nostra política econòmica, durant aquest període de guerra, haurà de recol-

zar en unes normes que difereixin sensiblement de les que existeixen encara avui.

És per totes aquestes circumstàncies, que vinc demanant, des del mes de novembre de l'any passat, la mobilització general de la reraguarda, per tal d'estructurar el front econòmic, que ens permeti anar a la racionalització de les nostres produccions minera, industrial i agrícola, a base de crear noves indústries succedànies de matèries primes, i paralitzar momentàniament les indústries que en aquests moments són innecessàries.

Cal, doncs, crear una veritable economia de guerra; és a dir, dedicar les màximes activitats a la fabricació de material de guerra, i suprimir les indústries de luxe i superflues, tals com modes, perfumeries, instituts de bellesa, articles anexes a aquestes activitats, etc., etc., i propulsar aquelles altres produccions que reclamen la guerra i la necessitat de fer front al bloqueig de les nostres costes i de les nostres fronteres.

I com que hem d'evitar que continuï l'acumulació d'estocs d'articles que no es poden vendre, perquè aquelles tres cinquenes parts dels mercats interiors no existeixen ara, i l'exportació és pràcticament nulla, degut a l'ofensiva econòmico-financera que patim, haurem d'anar a una redistribució del treball a base de la creació de noves indústries.

Però com que aquesta redistribució del treball no donaria pas ocupació als braços excedents que la creació d'una economia de guerra reclama, haurà d'estudiar-se un ampli pla d'obres públiques reproductives, perquè entenc que ja que hem d'endeutar-nos d'una manera seriosa, durant aquest període de guerra, és necessari que el producte de l'endeutament sigui esmerçat en

la creació de noves fonts de riquesa, que ens permetin, l'endemà de la guerra, guanyar la pau.

Això vol dir, doncs, que a mesura que el compte de reconstrucció anirà augmentant, es disminuirà, d'una manera proporcional i sistemàtica, el compte dedicat a la distribució del "subsidi". Caldrà anar a aquesta reordenació d'una manera gradual i progressiva, per tal d'evitar trastorns que haurien de repercutir sensiblement en el sector proletari.

Entenc, doncs, que és indispensable anar ràpidament a la mobilització de la reraguarda i a l'estructuració del front econòmic que propugno, perquè d'aquesta manera, en convertir-se cada home de la reraguarda en un milicià més, es podrà anar a la distribució de treball i a la destinació de grans nuclis d'obrers de les indústries improductives d'avui, a les obres públiques reproductives, que hauran de començar-se a construir, sense protestes de cap mena, i seguint unes directrius assenyalades per la màxima responsabilitat i la màxima capacitat, encarregades del comandament únic del nostre front econòmic.

La revolució ha d'enfrontar-se amb el problema del "subsidi" amb tota energia i amb tota decisió. Però haurà també de preocupar-se que en el període de transició el pa no falti a les llars dels nostres obrers. I haurà de preocupar-se, així mateix, que en prescindir del sistema actual de "subsidi", la Caixa de Descomptes i de Pignoracions i l'Oficina Reguladora del Pagament de Salaris, siguin adaptades a les noves funcions que produiran la nova orientació que es proposa.

Donada la importància d'aquest problema, entenc que els homes responsables de la revolució actuaran tot

seguit, per tal de donar-li la solució adient, i que he exposat àmpliament en aquest capítol del llibre. D'aquesta manera, aconseguirem tres objectius de cabdal importància: reordenació utilitària econòmica del país, reconstitució de la moral dels treballadors, i restabliment de la disciplina social, que és la base i el fonament del ressorgiment econòmic que propugno.

CAPÍTOL VI

LA NOVA ORDENACIÓ FINANCERA

La revolució no ha tingut pas cura de la reordenació financera del país des del primer moment, i això ens ha portat a una situació difícil, perquè els poders públics no han pogut recollir, durant aquest període d'onze mesos de guerra, aquells mitjans que l'ajudessin a cobrir una part important de les despeses ocasionades per la guerra i per la reconstrucció econòmica nascuda al caliu del moviment.

És convenient estudiar acuradament els principals aspectes d'aquella ordenació financera, la qual haurà de dividir-se, lògicament i naturalment, en dues parts: ordenació financera de guerra, que es subjecti rigorosament a les necessitats que la lluita implica, i ordenació financera de la post-guerra, que haurà de tenir en compte tots aquells aspectes que reclama la necessitat de guanyar la pau.

I com que en aquests moments el que ens interessa principalment és posar en pràctica un ampli pla de reordenació financera, període de guerra, per tal d'aplicarlo immediatament sense perdre temps, em limitaré ara a enfocar el problema financer en tot allò que es relaciona únicament amb aquest període.

Entenc que és de gran urgència endegar aquest problema de les finances de la revolució, perquè ell repre-

senta, a la meva manera de veure, la pedra angular per a solucionar el nostre problema econòmic, ja que sense aquesta orientació, de res no servirien els esforços i els sacrificis dels homes generosos que donen la seva vida en els fronts de batalla, per a salvar les essències de la revolució i defensar la llibertat del proletariat hispànic i del de la resta del món.

El dia 19 de juliol quedà trossejat, d'una manera brusca i violenta, el ritme de la vida nacional. Tots els ressorts del govern quedaren esmicolats, i únicament aquells instruments que els poders públics necessitaven per a fer front a l'exèrcit sublevat, obeïren les consignes del govern de la República.

Durant els primers mesos, en què quedaren destruïts la quasi totalitat dels instruments de la recaptació, el cobrament d'impostos fiscals fou gairebé nul; les Duanes produïren sumes insignificants; les contribucions territorials, la rústica i la urbana, i les contribucions industrials, donaren un rendiment molt reduït. En conseqüència, el resultat dels cobraments, durant el primer semestre de l'any passat, afegint-hi el producte dels monopolis, es traduí en un descens alarmant per a l'erari públic.

I és que la commoció fou tan brusca, el cop fou tan violent, i la desarticulació de tots els instruments de recaptació de l'estat fou tan extraordinària, que tardarem molts mesos fins que no s'hagi pogut normalitzar el funcionament de la complexa màquina fiscal.

Paralitzades la major part de les activitats industrials i mercantils del país, i absorbides la majoria de les funcions de les nostres fàbriques i tallers per les exigències d'obtenir material de guerra, i poder així proveir els nostres fronts de combat, la capacitat tributària

de la part del país que ha restat sota la jurisdicció del govern lleial, ha disminuït la seva potencialitat en prop d'un 70 %.

I si, per altra banda, tenim en compte que prop de les tres cinquenes parts del territori nacional està en mans dels facciosos, ens trobarem amb la realitat impressionant que aquella capacitat tributària de l'Espanya republicana, ha quedat reduïda, ultra aquella reducció de què he fet esment en el paràgraf anterior, als límits de la part del país que pot i ha de contribuir al sosteniment de l'Espanya proletària.

Però com que, a més, els pressupostos generals de l'estat han restat desarticulats i romputs, així com mancats del sentit de continuïtat i persistència que els és peculiar, com a conseqüència de la descomposició del complex econòmic nacional, aquelles dificultats s'acumulen encara més, sobretot si tenim en compte que les despeses del govern lleial han augmentat en proporcions fantàstiques, degut a les necessitats de la guerra, i com a conseqüència d'aquella transformació econòmico-social que s'està operant en tot el país.

I com que, al mateix temps, l'ordre en la producció minera, agrícola i industrial, ha perdut també el seu lligament, i en quedar reduïda la nostra àrea econòmica interior, ha desaparegut momentàniament una porció importantíssima dels mercats interiors de consum, és la causa per la qual els poders públics s'han trobat amb una intensificació aclaparadora de l'atur forçós.

Degut a haver fallat els ressorts del treball, com a conseqüència del que acabo d'exposar, hi hagué necessitat d'enfrontar-se amb les necessitats del poble, la qual cosa donà lloc a la instauració general d'un règim de "subsidi" — ja que no és més que un subsidi, de-

clarat o dissimulat, la major part del diner que avui és invertit a les fàbriques, tallers, empreses mercantils i altres activitats del país, — és per això que es fa imprescindible acabar amb el desori imperant, i anar ràpidament a un reajustament de les activitats productores de la nació, ja que les nostres finances no poden resistir molt temps més aquest estat de coses.

L'Espanya proletària no pot cedir a l'estranger les riqueses del sòl i del subsòl, com ho ve fent el feixisme perniciós, en aquella part de la nació que està sota la seva fèrula. El proletariat hispànic ha de confiar l'obtenció dels elements monetaris que necessita per a triomfar en la guerra i en la revolució, únicament en el treball reproductiu, que constitueix, en realitat, l'única riquesa positiva que li assegura la seva independència econòmica i política per l'endemà.

I és per aquestes causes que els poders públics de l'Espanya republicana hauran d'anar a una mobilització immediata de la reraguarda, per tal de constituir tot seguit aquell front econòmic que he propugnat des del primer moment.

Estructuració del front econòmic que ens permeti, així mateix, la mobilització de tots els elements i de tots els factors de riquesa del país, que avui es troben en "potència", i que tenim el deure de posar en "acció", si volem edificar els fonaments del nou ordre econòmico-financer.

I com que no hi ha res que reflexi millor el restabliment de l'ordre financer que els pressupostos públics, haurem de procurar, si no una anivellació dels nostres pressupostos, perquè la guerra fa que això sigui impossible, si més no un reajustament d'aquells pressu-

postos de l'estat, la qual cosa reflectirà en una executòria intel·ligent i ben concebuda.

Els centenars de milers d'homes incorporats a l'exèrcit popular no són pas suficients per a absorbir tota la població en situació "d'atur forçós" voluntari. I les legions de treballadors dedicats a les indústries de guerra, en totes les seves varietats, tampoc no poden absorbir els braços sobrers; i, fins i tot, els nombrosos equips dedicats a les fortificacions, tampoc no poden donarnos la solució desitjada. Es tracta, doncs, d'un problema d'una major envergadura, i amb el qual caldrà enfrontar-nos amb tota decisió.

És imprescindible crear nou "treball nacional", perquè si fatalment hem de mobilitzar, és a dir, hipotecar, una part de les rendes del futur, no podem, de cap de les maneres, esmerçar el producte d'aquelles rendes en un "subsidi" més o menys dissimulat, sinó que tenim el deure d'esmerçar-les en un treball reproductiu; és a dir, en la construcció d'obres públiques reproductives, que contribueixin a augmentar, per al dia de demà, la riquesa rendible de la nació, i que permetin, al mateix temps, incrementar la capacitat tributària.

I la nova ordenació de les finances dels pobles hispànics ha d'intervenir, no solament els òrgans de l'estat, sinó que ha d'arribar també a la mateixa vida municipal, l'ordenació pressupostària de la qual marcarà, amb senyals profunds, el grau de recuperació, el grau de reordenació i el grau de consolidació, de totes les nostres finances públiques.

I a base de la mobilització de la reraguarda i de la constitució del front econòmic, podrem establir una ordenació austera i rígida en el rengle de les despeses, al mateix temps que podrem establir la coordinació, recu-

perant la seva eficàcia, dels instruments de què disposen els poders públics, amb la qual cosa assegurarem la racional normalització de les recaptacions fiscals.

Entenc que durant aquest període d'economia de guerra, caldrà equiparar la vida de l'home de la reraguarda amb la de l'home de les trinxeres. Res no justifica la diferència d'emoluments que existeix en l'actualitat. Hem d'acabar, d'una manera fulminant, amb tots els sous superiors a sis-centes pessetes, perquè resulta una cosa immoral, perquè resulta un veritable escarni, perquè resulta una veritable ignomínia, que hauria d'enrogir-nos el rostre, que el desori que impliquen els sous que imperen a la reraguarda, continuï un dia més.

I si el pacte de collaboració que s'ha establert entre les dues centrals sindicals i els partits polítics antifeixistes determina, per a aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica, el respecte a la petita propietat i la consideració deguda a l'esforç individual i a la iniciativa privada, en estreta coordinació amb l'interès collectiu, serà indispensable nomenar una ponència que estudiï les característiques, les modalitats i els límits del reconeixement d'aquella petita propietat.

I si en ordre a la gran propietat de la terra, i si en ordre a la gran indústria, i si en ordre a les explotacions mineres, i si en ordre a les empreses del transport, i si en ordre a les explotacions de les grans empreses mercantils, caldrà subjectar-se a l'establiment de les normes que determinen la collectivització o la socialització, serà necessari que en quant afecta a la part de la nostra potencialitat econòmica que no sigui estrictament nacional, tinguem molt en compte els interessos estrangers per raons d'estratègia i per raons de política internacional.

És convenient, companys tots, que tinguem en compte que el capitalisme internacional, la reacció confabulada de tot el món, ha emprès una campanya de difamació, d'insídies i de falsedats, contra la revolució dels pobles hispànics, amb l'objecte declarat de desacreditar el nostre moviment i provocar una ofensiva de tot el món capitalista contra la nostra revolució.

Però aprofito de nou aquesta avinentesa, per a dirigir-me a tot el món, naturalment a aquella part del món que té un mínimum de dignitat i de decòrum, per a dir-los, ben alt, que la revolució espanyola no ve a perjudicar, en el més mínim, els drets dels capitals estrangers esmerçats en el nostre país; per a dir-los que la revolució hispànica respon a uns postulats d'honradesa i de decència, que podrien servir d'exemple a moltes altres nacions; que la revolució hispànica, en respectar integralment aquells capitals estrangers, es comporta amb una rectitud, amb una pulcritud i amb una lleialtat, quant a aquells interessos estrangers, com no es comportarien, segurament, amb nosaltres, la major part d'aquelles nacions que avui intenten cobrir-nos de vilipendi i de fang.

I en aquest procés de reordenació financera haurà de procedir-se a la nacionalització de la banca i a la nacionalització de les assegurances, amb la qual cosa s'evitarà que els beneficis quantiosos que aquells dos importants sectors de les activitats del país produeixen, vagin a parar en gran part, com s'esdevé avui, a mans de les empreses estrangeres d'aquest món confabulat, que intenta asfixiar-nos amb un bloqueig econòmico-financer sense entranyes.

I també en aquesta primera etapa de reconstrucció econòmica, propugnem perquè tots els deutes de l'estat

siguin liquidats en el sentit exposat en el capítol IV d'aquest llibre, tota vegada que en uns moments en què no ha d'existir més signe positiu de riquesa que el factor treball, seria una burla i seria un escarni permetre la subsistència d'un estament social que es recolza únicament en la "renda parasitària", que la nova interpretació de la vida posa fora de la llei.

Austeritat, austeritat i austeritat, han d'ésser les exclamacions d'una consigna que ha de predominar a la reraguarda. Cal acabar amb l'espectacle vergonyós d'individus que acumulen diversos sous, en uns moments en què el país necessita de tots els seus recursos, per tal de poder fer front a la guerra i a les contingències de la seva reconstrucció econòmica.

No és possible, tampoc, que continuïn existint, en els comptes corrents dels bancs, grans quantitats de diner, que assegura encara una vida folgada, plena de comoditats i de confort, a amplis sectors del país que han contribuït, amb les seves concomitàncies i amb les seves toleràncies, a descabdellar la lluita espantosa que està ensangonant les terres d'Ibèria.

És necessari, així mateix, procedir a la incautació de tots els metalls anomenats nobles, l'or i la plata, per tal d'evitar que aquells metalls, i de les pedres precioses que estan entafurats en els caus, serveixin d'elements efectius per a una explotació clandestina de capitals, a la qual cosa hem d'oposar-nos per tots els mitjans i emprant tots els procediments.

Ja el passat mes de setembre, quan encara no havia estat nomenat Conseller d'Economia, i des del meu lloc de Vocal-Conseller de Finances del Consell d'Economia de Catalunya, vaig interessar-me perquè fossin obertes totes les caixes dels Bancs, per tal que el Govern legítim

de Catalunya s'incautés d'aquells metalls i d'aquelles pedres precioses. ¿Per què no s'ha portat encara a terme aquella acció que propugnava?

En aquests moments de necessitat apremiant, cal que ens procurem tots els elements necessaris que existeixen en el nostre país, entén-ho bé, amic lector, que existeixen en el nostre país, per tal de constituir la base econòmica de la revolució; per tal de constituir els elements de defensa de la nostra moneda; per tal de constituir els fonaments de la nostra resistència financera, i per tal de constituir, en definitiva, els instruments del crèdit, que entenc és el punt neuràlgic del nostre problema econòmic.

No es comprèn la raó per la qual no ha estat instaurada a casa nostra, fins aquest moment, una política financera de guerra. Una política financera de guerra que hauria de mutilar, fins a arribar als límits de deixar únicament l'estrictament necessari per la subsistència individual, els salaris imprudents que predominen a la reraguarda; política financera de guerra que hauria d'absorbir la quasi totalitat dels beneficis que obtinguin les empreses totes sense excepció.

Ja en els primers dies d'agost de l'any passat, jo havia preparat un projecte de pressupost extraordinari per a la reconstrucció econòmica i financera de Catalunya, que havia de sotmetre a la consideració del Consell d'Economia de Catalunya, del qual formava part, com ja he dit abans, projecte que no fou tingut en compte després pels elements responsables de la direcció financera de la regió autònoma.

I deia, aleshores, que el Govern de Catalunya tenia el convenciment que la consciència popular estava perfectament compenetrada de la missió que el destí li ha

reservat en la història universal de les reivindicacions proletàries, i que, per tant, tenia també la seguretat que tots els elements productors del país no deixarien de prestar ni un sol moment tota la seva ajuda, per tal que l'obligació que ens havien imposat d'estructurar un nou ordre econòmico-social, fos curullada pel més sorollós dels èxits.

De quin era l'abast d'aquell projecte de "Pressupost Extraordinari per a la Reconstrucció econòmica i financera de Catalunya", i de quin era el volum de diner que amb la seva aplicació s'hauria aconseguit, ens ho dirà, d'una manera més clara i més gràfica, la reproducció del seu text, que faig a continuació:

TEXT DEL PROJECTE DE "PRESSUPOST EXTRAORDINARI PER A LA RECONSTRUCCIÓ ECONÒMICA I FINANCERA DE CATALUNYA"

Article 1.r El Consell d'Economia de Catalunya tindrà cura de la confecció del PRESSUPOST EXTRAORDINARI PER A LA RECONSTRUCCIÓ ECONÒMICA I FINANCERA DE CATALUNYA, necessari per a fer front a les necessitats de l'estructuració i instauració de la nova vida econòmico-social del país.

Article 2.n Als efectes derivatius de l'aplicació del PRESSUPOST EXTRAORDINARI PER A LA RECONSTRUCCIÓ ECONÒMICA I FINANCERA DE CATALUNYA, s'estableix la següent escala de tributs i recàrrecs, la qual començarà a regir a partir del 1.r de setembre, persistint mentre durin les actuals circumstàncies:

a) Recàrrec d'un 50 % sobre tota mena de drets, provinent de successions i donacions.

b) Recàrrec d'un 25 % sobre l'import cobrat pels guanyadors dels quatre primers premis de la Loteria Nacional, venuts per Administracions de la dita Loteria Nacional establertes en el territori de Catalunya.

c) Recàrrec d'un 25 % sobre tota la contribució urbana de Catalunya.

d) Recàrrec d'un 25 % a liquidar pels propietaris d'immobles cobrant lloguers superiors a 300 pessetes mensuals.

e) Els llogaters, satisfent un lloguer mensual superior a 201 pessetes, tindran un recàrrec d'un 25 % sobre el lloguer actual.

f) Recàrrec d'un 200 % sobre la contribució rústica en el territori de Catalunya, exceptuant la propietat cultivada, d'acord amb els criteris dels Sindicats Agrícoles, la qual tributarà un recàrrec d'un 25 %.

g) Tots els Sindicats Agrícoles, cooperatives, societats de producció i similars, aplicaran un recàrrec d'un 2 % en totes les operacions de venda que realitzin.

h) Recàrrec de 0,25 pessetes sobre tots els talons, lletres de canvi, peticions de reintegrament de caixes d'estalvi, i, amb caràcter general, en tota classe de documents estesos per fins similars, interessant operacions bancàries i financeres.

El reintegrament es farà per mitjà del segell especial que amb aquesta mateixa data es decreta.

i) Imposició, en concepte de recàrrecs, del segell especial creat a aquest fi per la Generalitat de Ca-

talunya, d'un valor de 0,10 pessetes, en totes les operacions i transaccions que a continuació es fixen:

1.r Sobre tot el franqueig postal expedit des de Catalunya.
2.n Sobre tots els serveis depenents de telègrafs, compresos els girs.
3.r Sobre tots els serveis telefònics, comunicacions, conferències parlades o escrites.
4.t Sobre tots els objectes subjectes a l'impost del timbre.
5.è Sobre tots els tiquets d'entrada als espectacles públics.
6.è Sobre tota la venda de tabac.
7.è Sobre totes les factures d'hotels, fondes, restaurants i altres semblants.
8.è Sobre tots els bitllets de transport, sense precisar el mitjà de locomoció, sempre que llur import no sigui inferior a 0,50 pessetes.
9.è Imposició del segell en tots els bitllets de la Loteria Nacional venuts per administracions establertes a Catalunya.

f) Els obrers manuals, intel·lectuals i funcionaris, siguin de la classe que siguin, tributaran per la quantitat que mensualment perceben per llur treball, el recàrrec que a continuació es fixa, el qual serà reintegrat en el rebut total mensual que pel cobrament de llur salari s'estableix:

De	501	Ptes.	a	600	Ptes. mensuals,	7 %
»	601	»	»	700	» »	10 %
»	701	»	»	800	» »	14 %
»	801	»	»	900	» »	15 %
»	901	»	»	1.000	» »	20 %

» 1.000 » en endavant, es dedueix tot el que calgui per tal que la quantitat mensual percebuda no depassi la xifra de 900 pessetes.

k) Tenint en compte que cal adquirir, costi el que costi, la col·laboració de tots aquells homes d'especialitzacions tècniques o científiques, que són imprescindibles per a l'estructuració del nou ordre, de la mateixa manera que cal adquirir per a la normalitat de les activitats del país el carbó, el petroli, el cotó, la pólvora, etc., aquells elements hauran d'ésser eximits de les càrregues sobre salaris, tenint en compte que en aquests moments el proletariat no disposa encara d'aquells elements propis nascuts d'entre les seves rengleres.

l) L'anterior escala tributària serà aplicada a l'igual pels comissionistes i representants de comerç que treballin a comissió, d'acord amb l'import mensual que per llur treball percebin.

m) Qui percebi més d'un sou, podrà escollir el treball remuneratiu que més li interessi, per a dedicar-hi la seva plena activitat; pels altres sous que pogués cobrar per altres funcions, tributarà un 95 %, com a impost derivatiu del present decret.

n) Les quantitats provinents de les diferències de sou qui siguin conseqüència de l'aplicació íntegra de les Bases del Treball de la Banca i Borsa, seran

retingudes per les Directives dels dits centres, i posades a la disposició de la Caixa Central de la Generalitat de Catalunya.

Article 3.r Es crea l'Oficina Central de segells tributaris de la Generalitat de Catalunya, la qual dependrà directament de la Conselleria de Finances.

Article 4.t Totes les quantitats ingressades pel recàrrecs i impostos previstos en el present decret, ingressaran a la Caixa General de la Generalitat de Catalunya, als efectes derivatius del PRESSUPOST EXTRAORDINARI PER A LA RECONSTRUCCIÓ ECONÒMICA I FINANCERA DE CATALUNYA, les finalitats del qual es precisen anteriorment.

Article 5.è Les Conselleries de Finances, Economia i Justícia tindran cura de l'estricta implantació i funcionament del present decret, dictant les normes necessàries, ensems que aplicaran les sancions més rigoroses als infractors.

* * *

Els decrets elaborats el passat hivern a S'Agaró — Baix Empordà, — tenen molt d'aprofitable per a completar aquesta tasca de reordenació financera, quant a la regió autònoma. Alguns dels seus preceptes i disposicions entenc que poden ésser admesos perfectament i inclosos en aquest projecte.

Per altra banda, amb el pla de reconstrucció econòmica que he exposat, d'una manera ben àmplia i ben detallada, en el meu llibre: *Els factors econòmics de la revolució,* comento també els efectes "immediats" i "mediats" del ressorgiment econòmic que es produirà, tan aviat com aquell projecte entri en el terreny de les realitzacions.

I entenc que aquell ressorgiment de les activitats econòmiques del país, constitueix la clau i el fonament d'un ressorgiment financer, és a dir, produirà una incrementació tributària de la nació, tota vegada que amb el diner esmerçat en la creació de noves indústries i en la construcció de les obres públiques propugnades, els treballadors adquiriran aquella capacitat tributària, i les indústries de la construcció, sidero-metal·lúrgiques, del vestit, de l'alimentació i d'altres, obtindran uns beneficis que permetran sigui una realitat l'acció fiscal.

Com veiem, doncs, el nostre projecte de reestructuració financera no recolza en una idea rigorosa de l'exacció fiscal, sinó que recolza en un pensament hisendístic, perquè proporciona primer, a l'economia del país, els elements monetaris necessaris per a crear nova riquesa, i això dóna lloc que els poders públics puguin participar en els beneficis extraordinaris que aquella propulsió de les activitats nacionals comportarà inexorablement.

I en mobilitzar la base creditícia de la nació, per tal de propulsar les activitats econòmiques, no perdo de vista tot allò que afecta a la racionalització del treball del camp, a la revalorització dels productes agraris, i a la propulsió del crèdit a favor del camperol, que ha de constituir la columna vertebral de la nostra resistència econòmica, puix que no hi hauria possibilitat d'enfrontar-nos, amb possibilitat d'èxit, amb l'ofensiva que ens ve de l'exterior, si en aquestes hores doloroses de guerra i de revolució, no actuàvem de cara al camp, amb un coneixement i amb una comprensió àmplia del que el camp significa, com a puntal principal de la potencialitat econòmica del país.

I és convenient, lector amic, que tot quant es rela-

ciona amb el camp mereixi, repeteixo, per mil·lèsima vegada, el màxim interès de part dels organismes responsables. I no solament de cara a una política revaloritzadora dels productes agrícoles — amb la qual cosa seria possible acabar definitivament amb la tragèdia del nostre camperol, que ha restat sempre al marge dels beneficis que l'evolució social ha produït al proletariat industrial, — sinó que haurem de procedir d'aquella manera per propi instint de conservació, ja que de l'esforç, de la reordenació i de l'aportació de l'agricultura, depèn que la fam no es faci senyora i majora de tot el país.

Si som capaços de reorganitzar i revaloritzar la nostra agricultura, haurem aconseguit aquells dos objectius primordials de què he vingut parlant en el transcurs dels últims quinze anys: primer, arrabassar de les grapes de la misèria, de la desesperació i de la ignorància, els milions de germans que gemeguen en el camp sota el jou d'una esclavitud moral i material vergonyosa, i en segon lloc, podrem proporcionar a aquells companys camperols, per mitjà de l'elevació del seu "nivell de vida", és a dir, de l'increment de la seva capacitat de consum, l'oportunitat que puguin emancipar-se de la seva condició de pàries, i puguin incorporar-se, d'aquesta manera, al moviment de transformació econòmico-social que s'està operant a la resta del món.

La reestructuració financera dels pobles hispànics, si més no durant aquest període d'economia de guerra, en el qual les dificultats s'acumulen i la complexitat dels problemes és una cosa impressionant, reclama, d'una manera imperiosa, la instauració d'una disciplina social, l'establiment del respecte i l'acatament als poders constituïts, ja que si no volem anar a una desfeta segura,

caldrà que el poble cooperi, amb entusiasme i abnegació, a l'obra gegantina de bastir un nou món.

Com diria Flores Estrada: "Del bon o del mal sistema d'impostos depenen la prosperitat o bé la ruïna d'una nació, i depèn també que la Hisenda pública disposi o no d'ingressos suficientes per a complir la seva missió social." Si la pròpia vida de la nació depèn de la bona ordenació financera, com diu Flores Estrada, comprèn, lector amic, la importància que té per al nostre moviment l'endegament d'aquest problema.

Política d'ordenació financera que haurà de tendir, d'una manera inexorable, a la imposició d'impostos suntuaris que gravin, amb la màxima intensitat, el producte de la "renda parasitària"; que gravin, d'una manera inexorable, tots els elements de la vida de luxe i de disbauxa; que gravin, sense consideracions de cap mena, tots aquells actes de plaer i de goig materials, ja que ha arribat l'hora de frenar la vagància que predomina, i d'acabar amb l'espectacle poc edificant que hom observa en moltes ciutats, en les quals a totes hores del dia — les hores que precisament haurien d'ésser dedicades a una tasca productiva — es fan cues per entrar als teatres, als cinemes i en altres llocs de plaer.

La guerra és la guerra, i cal viure-la amb la màxima intensitat. La revolució és la revolució, i els seus efectes han d'arribar als llocs més apartats del país, i exercir la seva funció depuradora i reconstructora de la moral, de l'ètica i de la dignitat.

La reconstrucció financera que propugno, i que els moments àlgids que vivim reclamen inexorablement, té, sense cap mena de dubtes, possibilitats restringides i dificultats dignes d'ésser preses en consideració. Però és imprescindible acabar amb el caos existent. Cal posar

terme a la descomposició que regna. Cal posar terme al desordre que ho descomposa tot, i cal acabar, d'una manera especial, amb el fet que cadascú faci el que li doni la gana, sense obeir consignes de cap mena, i sense altre punt de vista que el seu criteri i interés exclusiu.

Reordenació financera, que ha de recolzar en una austeritat rígida que vagi de dalt a baix; austeritat rígida que comprengui des de la poltrona ministerial fins a la senzilla cadira del ciutadà més anònim; austeritat rígida que estableixi un règim d'igualtat, és a dir, el règim de la guerra i de la revolució, que no poden permetre desigualtats vergonyoses, perquè la igualtat és una planta fina i delicada que neix i es conrea a la base de la societat, que és el poble, i que no pot, per tant, determinar situacions de preferència per tots aquells altres elements humans que es troben enfilats a les branques de l'arbre social.

Reorganització del nostre sistema financer, que haurà d'enfrontar-se amb les resistències naturals dels interessos gasius, dels esperits egoistes i dels criteris tancats; que haurà d'enfrontar-se, tant amb aquells éssers hermètics i mancats de comprensió, que procedeixen de les velles castes privilegiades, com amb aquells altres subjectes nascuts al caliu de la revolució, i que pretenen bastir els privilegis d'un "neo-capitalisme", que per a tot home honrat, just i veritablement revolucionari, és tan menyspreable o més, que aquell altre capitalisme que ha estat posat fora de la llei per obra i gràcia de la voluntat popular.

I no voldria tampoc acabar aquesta part del llibre, en la qual hem estudiat i hem ofert solucions, que probablement representen l'aspecte més delicat amb què haurà d'enfrontar-se el moviment, sense recordar, una

altra vegada, a tots aquells ciutadans de les Espanyes que gaudien d'una situació privilegiada abans del 19 de juliol, que el nostre país acaba de fer una revolució, per al triomf de la qual el proletariat ha vessat generosament la seva sang, ha donat la seva vida i ha sacrificat el que de més estimable tenia aquella vida per a ell.

I també em crec en el deure de dirigir-me als proletaris de les Espanyes, per a dir-los que si és veritat que el seu heroisme i la seva abnegació han permès que la revolució fos un èxit, no ho és menys que les condicions especialíssimes del complex econòmic nacional, i que les circumstàncies d'ordre internacional que enquadren el nostre moviment en un ambient perillós, determinen que en el nostre camí de realitzacions sapiguem ésser comprensius i intel·ligents.

Si ambdós sectors de la societat hispànica aconsegueixen capir tota la transcendència de l'hora que el país viu, i si ensems saben fer un rigorós examen de consciència, tinc la seguretat que renaixerà l'harmonia, filla de la comprensió i de la meditació, en el si de la col·lectivitat nacional. I en aquestes condicions, podrem continuar el nostre camí superatiu de realitzacions, d'una manera adient i en íntima relació amb aquell moviment de transformació profunda que s'opera a la resta del món i que implica el començament d'una nova època de la Història.

Capítol VII

EL CONGRÉS MONETARI ESPANYOL

La primavera passada es celebrà a Barcelona, i sota els auspicis de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, el Congrés Monetari Espanyol, en el qual foren estudiats intensament tots i cadascun dels diversos aspectes que planteja el nostre problema monetari.

Després de les eleccions del 16 de febrer, els dirigents de la vida pública dels pobles hispànics pensaren procupar-se d'aquell problema, amb l'intent de donar una nova orientació a la política monetària del nostre país, de la qual cosa n'estàvem mancats després de més d'una vintena d'anys.

I és que durant tot el període de la dictadura, els assaigs que realitzaren els diversos titulars del Ministeri d'Hisenda, no eren en realitat normes coordinades que seguissin les directrius d'un pla de reordenació monetària ben concebut i ben dirigit, sinó que eren simplement solucions esporàdiques i mesures improvisades, amb les quals es pretenia resoldre el magne problema.

I fou precisament amb motiu de la celebració del Congrés Monetari Espanyol, celebrat al saló d'actes de l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, durant els mesos d'abril i maig de l'any passat, que es posà de relleu tota la gravetat del problema, i haguérem de constatar que per tal d'enfocar degudament la tasca

del Congrés, era convenient dividir el nostre treball en dues etapes.

Aquesta necessitat, que es féu evident des d'un principi, fou el producte i el resultat d'un estudi previ sobre la totalitat del problema monetari, del qual es deduí l'existència de dos aspectes ben definits i ben delimitats. En la primera classificació, entraren els dictàmens que es referien a l'aspecte "immediat", i en la segona, els que afecten a l'aspecte "mediat" del problema.

Després de gran nombre de sessions, durant les quals l'interès dels debats i el valor científic dels criteris que hi foren exposats, desenrotllats i defensats, per tots els elements tècnics representatius dels diversos sectors polítics de la regió autònoma, que prengueren part en el Congrés, es posà de relleu la gravetat del problema i la necessitat urgent i inexcusable de trobar-li solucions pràctiques.

Seria una puerilitat, i seria també una pretensió insensata, voler pretendre que el Congrés Monetari Espanyol encertà plenament en totes les solucions acordades i ofertes més tard als legítims representants del poble. Però el que sí podem assegurar, sense temor a la hipèrbole, és que el Congrés recollí totes les ànsies de la nació i els criteris i opinions d'un major valor científic, que es vincularen amb les realitats vives del moment.

I com que durant tot el Congrés la tònica imperant fou la de la sensatesa. I com que tots els conceptes vertits i totes les solucions proposades recolzaven en un profund coneixement de la tècnica monetària, i de les lleis, principis i tendències econòmiques que regulaven en aquell moment la vida de la nostra col·lectivitat, és per això que la nostra tasca es trobà allunyada, en tot

moment, de suggerències demagògiques i de concepcions mancades del profund sentit científic que són indispensables en aquestes ocasions.

Per altra banda, la major part dels ponents i dels opinants, eren persones versades i pràctiques en la vida dels negocis, i coneixien també les característiques del nostre complex econòmic i les possibilitats que oferia la conjuntura econòmica internacional, per tal de poder posar en pràctica el nostre pla de reordenació monetària, que s'inspirava, d'una manera absoluta i rígida, en els més rigorosos preceptes de la ciència i de la tècnica.

Després d'un gran nombre de sessions, el Congrés fou clausurat pel que aleshores era alcalde de Barcelona, company Carles Pi i Sunyer, qui reconegué tota la vàlua de la tasca realitzada, i l'enorme importància i la gran influència que les conclusions aprovades havien de tenir, per tal que fos establert a Espanya un pla de política monetària racionalment i intel·ligentment concebut.

Aquelles solucions aprovades, i que foren enviades al Govern de la República, amb caràcter de proposta, per l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, comprenien aquelles dues etapes de què hem parlat i que classificàvem en solucions de realització "immediata" i solucions de realització "mediata".

Les solucions de caràcter "immediat", eren les següents:

I. — Cancel·lació de les reserves aurífères de Mont-de-Marsan.

II. — Exportació d'una massa d'or per tal de cancel·lar el dèficit del Centre de Contractació de la Moneda, de Madrid, per a l'anivellació dels "clearings".

III. — Exportació d'una altra massa de metall daurat, per a ésser esmerçada en l'adquisició de divises estrangeres, situades també a l'exterior, i que servirien per crear una massa de maniobra, que estimàvem necessària per tal de contrarestar tota probable ofensiva de l'especulació contra la nostra divisa monetària.

IV. — Modificació de la llei d'ordenació bancària, quant a la cobertura metàl·lica de la nostra circulació fiduciària.

I pel que fa referència a les solucions de caràcter "mediat", eren les següents:

I. — Deflació del pressupost ordinari.
II. — Conversió del deute de l'estat.
III. — Estabilització monetària.
IV. — Desmonetització de la plata.
V. — Captació de nous capitals estrangers.
VI. — Anivellació de la "Balança comercial" i de la "Balança de pagaments".

Però com que fent un resum, encara que fos breu, dels arguments esgrimits i de les raons presentades pels congressistes i ponents, per a justificar les conclusions aprovades, exigiria un espai de què no disposem en aquest llibre, i, per altra banda, aquesta tasca feixuga i pesada per al lector tampoc no ens donaria una major claredat sobre els fonaments científics i pràctics en què recolzaven aquelles conclusions, em limitaré a resumir l'enunciat de cadascuna, perquè estimo que això serà suficient per a aconseguir el nostre objectiu de reflectir l'esperit del Congrés.

En la primera solució "immediata" dèiem que, te-

nint en compte que en les condicions en què s'havia obtingut el crèdit del Banc de França, i en garantia del qual fou pignorat l'or que es troba dipositat a Mont-de-Marsan, l'operació implicava un perjudici moral i material per a l'economia i les finances del país, tota vegada que les divises obtingudes amb aquella operació havien estat ja totalment esmerçades, i que podia considerar-se, per tant, perdut aquell stock d'or, estimàvem que era necessari anar a l'anul·lació d'aquella operació lamentable.

I en argumentar aquest criteri, afegíem que no reportava cap benefici a la nació el que en els balanços del Banc d'Emissió continués figurant la partida pignorada, puix que tothom sabia que ja no era de la nostra propietat, i que aquell luxe implicava el pagament d'uns interessos innecessaris, tota vegada que si en una altra ocasió el Banc d'Espanya es trobava en condicions d'augmentar, d'una manera efectiva, el seu stock d'or, ho podia fer immediatament, acudint al mercat internacional de Londres, en el qual es podia adquirir el metall daurat en el moment que hom volgués.

En la segona proposta, aconsellàvem l'exportació d'una partida de metall daurat, per tal de cancel·lar el dèficit del Centre de Contractació de la Moneda, de Madrid, que tenia amb motiu dels "clearings" desfavorables que existien en determinats països. I ens decantàvem per aquesta solució, considerant que la crítica situació d'aquell organisme, com a conseqüència del dèficit esmentat, situava el nostre país en una posició d'insolvència igual a la que es troben les empreses particulars quan estan en situació de "suspensió de pagaments".

I la veritat era, i ho continua essent, que aquella situació d'insolvència davant dels creditors estrangers, im-

plicava i implica un greu perjudici *moral i material* per al crèdit de la nació, ja que en aquelles condicions, totes les compres que ens calia fer a l'exterior, havien de realitzar-se al comptat, amb la qual cosa s'inutilitzaven les meravelloses facultats i les excel·lents possibilitats de l'elasticitat que l'instrument del crèdit proporciona.

Insistíem, també, a no comprendre com el Govern de la República estava entossudit a perllongar una situació tan delicada, perquè la pruïja de retenir indegudament, en teoria, una massa d'or que no ens pertanyia ja, anava agreujant el problema i destruïa cada dia més els fonaments bàsics del "crèdit", l'elasticitat del qual interessava mil vegades més que no pas la conservació hipotètica de l'or, la qual cosa impedia que les nostres indústries trobessin obertes les portes del crèdit exterior per a obtenir matèries primes.

En la tercera solució propugnàvem *l'exportació d'una altra massa d'or*, per tal de crear un *fons de maniobra* que consideràvem necessari per a resoldre el problema latent, d'acord amb una realitat que fins aleshores no havia estat compresa, i amb la qual crèiem que havíem d'enfrontar-nos amb tota decisió i valentia.

I és que estimàvem que, fins i tant no s'arribés a l'estabilització de la moneda, calia substituir el sistema monopolitzador del canvi per una llibertat en la cotització de la pesseta, limitant les funcions de control únicament a l'acció de condicionar la concessió de permisos per a l'adquisició de divises, a una prèvia justificació de les necessitats comercials que les provocava.

En la quarta solució, estimàvem que la circulació de 5.360 milions de pessetes de la nostra circulació fiduciària, sobrepassava els límits que aconsellava la prudència més elemental, la qual cosa estava ja prevista

pels percentatges fixats per la llei d'ordenació bancària que estava en vigència, quant a la cobertura, i que havien estat ja desbordats.

I davant d'aquell fet, enteníem que era precís anar a la modificació de la llei d'Ordenació Bancària, en el sentit que el percentatge de la cobertura or establerta, com a garantia de la circulació dels bitllets emesos pel Banc d'Espanya, fos reduïda a un 30 % fins a la quantitat de 4.000 milions, i a un 35 % a partir de l'esmentada xifra, en lloc del 40 % i del 50 % que determinava la llei vigent.

Pel que afecta a les solucions de caràcter "mediat", demanàvem la deflació del pressupost ordinari, perquè enteníem, i seguim encara entenent-ho, que calia posar terme al desori existent en els pressupostos de l'estat, si volíem que els efectes saludables de l'evolució que propugnàvem, es deixessin sentir en aquest sector tan important de les finances del país.

I el problema es presenta encara més aguditzat en aquests moments de profunda transformació de la vida econòmico-social dels pobles hispànics. La disbauxa que actualment impera en aquest ordre de factors, i l'augment incontrolat de les despeses estatals, ens obligarà a manipular l'estilet regulador sense vacil·lacions de cap mena, tenint en compte que l'interès suprem de la revolució està per damunt dels interessos privats i de les combinacions polítiques, que van devorant les possibilitats econòmiques de la nació.

En la segona solució, demanàvem la conversió del deute de l'estat, perquè no era possible arribar a un equilibri dels pressupostos, i per tant a una estabilització monetària, sense que prèviament fos reduït el volum de

les quantitats que s'esmerçaven en concepte de serveis del deute públic.

En el capítol quart d'aquest llibre, on parlem de l'extinció del deute públic, fixem ja el nostre criteri sobre el procediment a emprar per a acabar d'una manera definitiva amb aquesta "renda parasitària". Els mateixos estats capitalistes han reduït, algunes vegades fins al 50 %, l'interès dels deutes públics respectius. En aquell moment, però, el Congrés no podia anar més lluny.

I aquella tendència del Congrés a reduir el cost de sosteniment del deute públic, responia a la tendència generalitzada a tot arreu, i que s'inclina a una revalorització de la "renda del treball", en perjudici d'aquella "renda parasitària", que no té més fonament que la supervivència d'un privilegi que la nova concepció de la vida no admet.

La tercera solució propugnava l'estabilització monetària, perquè enteníem que una política econòmica liberal no podia, de cap de les maneres, compaginar-se amb una política monetària prohibitiva, i calia, per tant, establir un sistema que assegurés la cotització de la nostra divisa, i la posés al marge d'oscil·lacions que havien de perjudicar sensiblement el ritme normal de les nostres activitats.

I és que, en realitat, era necessari compaginar la política econòmica amb la política monetària, si no volíem córrer el risc que un marasme precursor del col·lapse fos el resultat d'una situació il·lògica, de la qual havia de sortir directament perjudicada la nostra exportació.

En el capítol corresponent exposarem el nostre criteri actual sobre aquest aspecte tan important del problema que estem tractant. Però cal tenir en compte que les condicions que existien en el moment del Congrés,

diferien totalment de les que priven després del 19 de juliol, i que, per tant, la tècnica a emprar ara ha d'estar d'acord amb la conjuntura actual.

La desmonetització de la plata era considerada en la quarta solució, tenint en compte que la revalorització d'aquest metall, que en aquells moments tenia lloc amb motiu de la política monetària que el president Mr. Roosevelt realitzava en el seu país, aconsellava resoldre aquest vell aspecte del nostre problema monetari, tota vegada que se'ns presentava una oportunitat de treure la plata de la circulació monetària sense experimentar perjudicis d'importància.

Vell problema que no havia estat resolt mai, per bé que en el transcurs dels últims cinc anys s'havien presentat oportunitats de fer-ho, fins i tot amb un marge de benefici. El Congrés Econòmic Internacional, que es celebrà a Londres l'any 1933, serví perquè el representant d'Espanya es deixés lligar les mans d'una manera incomprensible, comprometent-se que el nostre país no vendria plata durant un període de quatre anys.

En la cinquena solució, propugnàvem la captació de capitals estrangers, tenint en compte la realitat punyent que les grans empreses mineres, industrials, del transport, mercantils, etc., estaven gairebé totes en mans del capital estranger, degut al fet incomprensible i injustificable, que el capital nacional s'havia mostrat sempre gasiu quan es tractava d'inversions industrials.

I com que per tal d'intensificar el "treball nacional", que ens calia propulsar per a fer front a l'"atur forçós", no teníem més remei dintre els motllos d'un règim capitalista, i per l'actitud del capital autòcton, que cercar nou capital fos com fos, és per això que acudíem al capital estranger com única solució viable.

Les circumstàncies han canviat. Les modalitats del complex econòmic actual són diferents. La mateixa situació de la conjuntura internacional és totalment distinta de la que aleshores existia. És per aquestes causes que en el nostre pla de reconstrucció econòmica (1) actual, oferim procediments totalment diferents.

I demanàvem, finalment, en la sisena i última de les solucions de caràcter "mediat" proposades, l'anivellació de la nostra "Balança comercial", que havia d'implicar l'anivellació de la nostra "Balança de Pagaments", perquè enteníem que únicament orientant la nostra política econòmica exterior en deguda forma, és a dir, en el sentit de revaloritzar la riquesa nacional, que ens permetés disminuir la importació de determinades matèries primes, podríem eixugar el dèficit d'ambdues "Balances econòmiques".

I és que els saldos desfavorables es devien únicament a aquella manca d'ardidesa i d'audàcia del capital espanyol, per a anar a aquella racionalització i revalorització de la riquesa intrínseca dels pobles hispànics, que haurien permès establir l'equilibri necessari.

Si no hagués estat l'actitud del capital autòcton, que estava impregnat d'un egoisme inhumà, no s'hauria produït aquell desequilibri en el nostre comerç exterior, ni s'hauria produït el fet que de mica en mica anéssim lliurant a l'estranger els ressorts de la nostra potència econòmica, amb la qual cosa es comprometia, com s'ha vist després, la independència econòmica i política d'Ibèria.

El Congrés Monetari Espanyol, celebrat a Barcelona l'any passat, realitzà la seva tasca amb el màxim entusiasme, i posant en la seva comesa tot el que dona-

(1) Vegi's el meu llibre: *Els factors econòmics de la Revolució*.

ven de si, que no era poc, els homes que formaven les ponències i que intervingueren en les discussions. I és que tots comprengueren que dels seus resultats podien derivar-se efectes que havien de tenir gran ressò en la vida econòmica de la nació.

Però en elevar al Govern de la República les conclusions aprovades, jo no em feia grans il·lusions sobre l'eficàcia del pas que havíem donat, perquè sabia perfectament que en els centres rectors de la vida econòmico-financera d'Espanya, privaven aleshores, com també hi havien privat en altres temps, preocupacions i objectius que es consideraven de major interès que no pas els que nosaltres propugnàvem. La República no havia vingut pas a canviar un estat de coses que perdurava després de segles.

D'aquest resum sobre les tasques i les conclusions del Congrés organitzat per l'Institut de Ciències Econòmiques de Catalunya, que es celebrà a Barcelona el segon trimestre de l'any 1936, es dedueixen, amic lector, una sèrie de lliçons i suggerències que ens demostren, d'una manera ben clara, quina és la veritable essència del nostre problema monetari.

I en aquests moments de profunda transformació del complex hispànic; en aquests moments de profunda transformació de l'esperit popular; en aquests moments de depuració de procediments caducs i inadequats; en aquests moments de sublimació de l'ànima col·lectiva; en aquests moments decisius per a l'esdevenidor del nostre país, el nostre problema monetari es troba plantejat en unes condicions pitjors de les que existien fa ara justament un any.

Capítol VIII

EL NOSTRE PROBLEMA MONETARI

El problema monetari espanyol és un problema que hauria hagut de preocupar, profundament, a tots aquells homes que han passat per la vella casa del carrer d'Alcalà; per aquell feixuc edifici en el qual s'ha vingut decidint la sort i les orientacions de la vida financera del país, gairebé sempre sense aquell alt sentit de responsabilitat que implica el fet d'operar sobre una matèria tan delicada, com són el problema financer i el monetari.

La pesseta es troba greument malalta des de les darreries del segle passat, i d'una manera especial després de la nostra guerra amb els EE. UU., l'any 1898. I si, com a conseqüència de la gran guerra, pogué semblar, per un moment, que la nostra divisa monetària havia recuperat la seva salut, allò no fou mai una realitat, sinó una simple ficció.

I és que, lector amic, la gran guerra trossejà la hisenda de la major part de les nacions, amb la qual cosa les deixà en una situació de desfeta tal, que les respectives monedes acusaren fortament aquell estat de coses. I si bé els estats que participaren en la lluita foren els que experimentaren majorment aquell desequilibri financer i monetari, hi hagué també altres països que havien

restat al marge de la guerra, que sofriren, en més o menys grau, els efectes d'aquella commoció universal.

La moneda d'uns països i altres caigué, com a conseqüència del fenomen que estudiem, en una prostració encara pitjor que la que afectava la pesseta, des de fa prop de quaranta anys. Es tractava, doncs, no d'una recuperació de la nostra divisa monetària, ans bé d'una depreciació de totes les altres divises, i això feia que la nostra semblés que havia recuperat la seva posició sòlida.

El nostre problema monetari és, per tant, un problema delicadíssim i d'una complexitat impressionant. No es pot parlar de donar una solució al problema de la moneda a Espanya, sense abans fer una concentració de tots els sentits, sense fer un previ examen de consciència, sense estudiar, minuciosament, aquest període de la Història de la nostra moneda que va de 1893 a 1936, sense analitzar, acuradament, les condicions reals del nostre complex econòmic, i, finalment, sense considerar aquest conjunt de factors en íntima connexió amb la conjuntura econòmica de tots els altres països.

I si fins el 19 de juliol últim, els factors que intervenien en la gestació del nostre problema monetari eren d'un volum respectable, imaginem-nos, doncs, quines seran les dificultats d'aquests moments, i quins seran els inconvenients que trobarem per a resoldre, o almenys per a intentar endegar-lo, el problema de la nostra moneda, a base d'una política monetària que tingui en compte i es subjecti, ultra a tots aquells altres factors que existien fins el moment d'esclatar la revolució, a les contingències de tots aquells altres elements de pertorbació que s'han produït durant el període revolucionari.

Haurem de tenir també molt en compte, malgrat tot, que no obstant l'acumulació d'aquells factors negatius

i d'aquells elements de pertorbació, el problema es troba plantejat en condicions semblants, si bé sensiblement agreujades ara, a les que es trobava durant el segon semestre de l'any passat, quan tingueren lloc les sessions del Congrés Monetari Espanyol.

Segons Aristòtil: "La moneda és una mercaderia que serveix de mitjà per a facilitar l'intercanvi entre les altres mercaderies." Així, doncs, direm que "moneda" no és simplement un signe de valor convencional, com creien els antics, sinó que és una mercaderia de valor real i efectiu. I això ens ho demostra els assaigs de Felip I i Enric IV de França, els Àustries a Espanya, i la mateixa Convenció durant la primera revolució francesa, quan pretenien donar a la moneda un valor superior al que posseïa. Partint d'aquest error fonamental, el maravedí, que valia disset o divuit pessetes, arribà a cotitzar-se a un cèntim i mig, i s'esdevingué una cosa semblant als "assignats" de la Convenció.

Tota venda d'una mercaderia representa una compra de moneda, i viceversa. Una sobreproducció d'articles provoca infal·liblement un augment de la valoració monetària que és la seva capacitat positiva. La llei reguladora de l'oferta i la demanda és el punt neuràlgic del problema monetari, la pedra fonamental sobre la qual recolza l'estabilitat de tot complex econòmic, i és, ensems, la fidel balança que determina, d'una manera exacta, la real posició que ha d'adoptar-se recíprocament.

Quant als estats entre si mateixos, la balança comercial determina també moviments sobtats sobre els canvis. D'ella depèn, naturalment, l'entrada o la sortida de l'or que representa la garantia de la circulació fiduciària d'una nació, i, per tant, ens porta a les cotitzacions "a la par",

sobre o per sota d'ella. Existeix, entre altres, un recurs de govern molt eficaç per cert i de resultats immediats, per tal d'encaminar la complicada situació dels canvis. Em refereixo al tipus de descompte.

Els efectes de la revolució francesa donen lloc al naixement d'un nou concepte de l'economia mundial. Organitzat el capitalisme internacional, disposa tot seguit de la palanca meravellosa del crèdit, del qual neix una nova tècnica que posa en circulació veritables muntanyes de bitllets de banc, d'accions i obligacions, amb la qual cosa la seva força econòmica adquireix proporcions astronòmiques i dóna lloc a les especulacions en gran escala.

Aquestes muntanyes de paper de totes menes són els veritables factors que mouen els ressorts del canvi en tots els països. *Per mitjà de l'organització moderna* d'aquest instrument d'intercanvi, la capitalització dels deutes adquireix proporcions alarmants, la qual cosa implica per als ciutadans i les entitats públiques, una càrrega aclaparadora. Ja hem dit en el capítol III, quina era la càrrega que pesava sobre els pobles hispànics el dia 19 de juliol.

Com estudiàrem també en aquell mateix capítol III, la inflació del deute públic del nostre país es produeix, sobtadament, després del segon semestre de l'any 1926, fins al punt que aquell deute és gairebé doblat, com a conseqüència dels folls projectes del comte de Guadalhorce, de les barbaritats mancades de tècnica del difunt Calvo Sotelo, en el problema dels canvis, i de tot aquell seguit d'incoherències representades pels pressupostos extraordinaris, que la inconsciència de Primo de Rivera permeté i que arrossegà el país a la seva pèssima situació actual.

Sintetitzant aquesta part del nostre estudi, podem classificar les causes fonamentals de la mala situació monetària, tant del nostre com dels altres països, de la següent manera:

Primer. Augment exorbitant i desmesurat de la burocràcia de l'estat, que carrega els pressupostos.

Segon. Aquesta mateixa malaltia aplicada als ajuntaments i Diputacions.

Tercer. Com a resultat directe dels apartats primer i segon, les atencions del servei dels deutes públics.

Quart. La folla carrera dels armaments, que empeny els estats a la seva ruïna.

Cinquè. Els deutes contrets pels estats bel·ligerants, durant la gran guerra, els arrossegà a la inflació monetària, i en alguns casos, com a Alemanya i a Àustria, s'arribà a la desfeta total.

Ara bé, pel que afecta a Espanya, ens trobem que en un espai de trenta-cinc anys, el nostre pressupost passa de 856.450.000 a 4.750.700.000 pessetes; el nostre deute públic passa de 9.330.374.529 pessetes, l'any 1902, a 24.169.400.000 pessetes, l'any 1935.

Per altra banda, el deute contret pels ajuntaments i les diputacions, passa de 1.068.000.000, l'any 1926, a més de 15.000.000.000 l'any 1935. Únicament en concepte de serveis del deute, s'extreuen del pressupost més de 1.000.000.000 de pessetes.

Tenim, doncs, que en un període de trenta-cinc anys, les càrregues del contribuent espanyol són augmentades en les següents partides:

3.894.250.000	pessetes,	diferència del pressupost.
480.000.000	»	augment aproximat dels interessos sobre els 12 mil milions de l'augment del deute públic.
900.000.000	»	import dels interessos sobre l'augment contret pels ajuntaments.
5.274.250.000	pessetes,	

que representen l'augment que la nostra generació ha de sostenir amb relació amb la generació de fa únicament un terç de segle.

* * *

Analitzades per aquest ordre les causes de la nostra crisi monetària, passarem a tractar dels efectes.

El que podríem denominar utillatge nacional de la producció, és d'un anacronisme esfereïdor, i no solament quant a l'agricultura, sinó també a la indústria i a altres mitjans de transformació dels "béns econòmics" que el país conté per tal de subvenir les necessitats dels seus habitants.

Al costat d'aquelles causes produïdes pels factors tècnics, hem d'afegir-hi altres causes produïdes per factors psicològics. Els factors psicològics foren produïts per la desconfiança nascuda dintre i fora del país sobre les actituds dels homes que el governaren, fins el 19 de juliol. I aquesta mateixa desconfiança persisteix actualment, donada la transformació que s'opera a casa nostra, i perdurarà fins i tant que el nou ordre hagi estat consolidat i comenci a donar els seus fruits.

El factor econòmic; els deutes públics dels pobles

hispànics poden calcular-se en prop de 40.000.000.000 de pessetes. El resultat negatiu de la nostra "Balança comercial" ens obliga a saldar la diferència mitjançant la tramesa d'or a l'exterior. L'augment constant de la nostra circulació fiduciària, que de 3.253.000.000, en el mes de juny de l'any 1930, passa a 5.395.000.000 de pessetes, en els primers dies del mes de juliol de l'any passat, sense comptar l'augment que s'haurà produït fatalment dès del 19 de juliol ençà, i que es troba constituït per la inflació a què s'ha vist obligat a fer el Govern de la República.

A partir del mes de gener de l'any 1936, en què fou anunciada la celebració de les eleccions decisives del 16 de febrer, el pànic s'estengué entre el capital autòcton, i l'èxode de capital es convertí en la cosa més natural del món. La borsa es contagià del pànic general, i mentre la divisa monetària baixava, els valors de totes classes seguien també un fort camí de depressió.

Després del 19 de juliol, la nostra divisa ha anat descendint i ha assolit proporcions catastròfiques, tant pels factors reals que ho produïren, com per l'ofensiva que el capitalisme internacional ha deslliurat contra l'Espanya republicana. La cotització dels valors públics dels ajuntaments i de les empreses privades és pràcticament nulla en aquests moments.

És pot afirmar, però, d'una manera categòrica, que malgrat tot, la riquesa intrínseca de la nació no ha disminuït excessivament. El sol factor que haurà gravat el patrimoni nacional ha estat l'endeutament produït per la guerra i les pèrdues representades per la destrucció de determinats elements de riquesa nacionals, produïts per la guerra i la lluita a la reraguarda.

I al costat d'això, cal afegir-hi aquells perjudicis

que ja anunciava l'il·lustre professor Rist, segons el qual l'equilibri del nostre sistema monetari tindria lloc tan aviat com el nivell de la nostra "balança comercial" fos un fet. La desarticulació del nostre comerç exterior, produïda per la guerra civil i internacional que venim sostenint, ha vingut a agreujar el problema de la nostra moneda.

El responsable de la delicada situació en què es trobava el nostre signe monetari, abans del 19 de juliol, ha estat la pèssima actuació dels homes de govern que fins el 19 de juliol vingueren actuant en el Ministeri d'Hisenda de la República.

Calvo Sotelo fou un home que tingué en les seves mans els mitjans necessaris per a resoldre el nostre problema monetari. I dic això, perquè estigué diversos anys al Ministeri d'Hisenda, la qual cosa no s'esdevingué amb cap altre ministre del mateix ram. Cal tenir en compte que el fracàs de tota la política monetària de Calvo Sotelo, fou degut únicament a la seva total ignorància sobre la tècnica monetària.

De la mateixa manera que el marquès d'Estella, Calvo Sotelo volgué prescindir dels tècnics i dels especialistes, precisament perquè ell no era ni l'una cosa ni l'altra. Aquell odi sistemàtic contra els pocs elements especialitzats en política monetària que tenia Espanya, fou la causa principal del seguit d'errors i disbarats comesos contra les finances del país.

La intervenció d'aquell ministre en els canvis fou tan contraproduent, que la baixa de la pesseta va adquirir proporcions alarmants en els últims temps de la seva actuació. La seva ignorància sobre els temes econòmics i monetaris, no li permeté veure que per a cobrir el famós emprèstit de 350.000.000 de pessetes or, li era

indispensable adquirir aquell or de l'exterior, amb la qual cosa malmetia la nostra pobra divisa.

El seu successor, Argüelles, va passar pel Ministeri d'Hisenda sense pena ni glòria. De la seva actuació personal no restà cap gesta digna d'ésser tinguda en compte. La pesseta, però, anava baixant. Els ministres tots confessaven, i això sí que és curiós, que no sabien a què atribuir-ho. El poble estava espantat en veure la mena de cirurgians que estaven encarregats d'operar sobre el pobre cos malalt de la pesseta. El ministre Argüelles fou un home purament retòric, però completament incapaç de descobrir la pura realitat del problema monetari que havia estat confiat a la seva orientació personal.

A mitjans agost de l'any 1930, la pesseta sofrí atacs formidables per part de l'especulació, la qual cosa obligà el Sr. Argüelles a dimitir, i fou substituït pel Sr. Wais, que també demostrà no conèixer gran cosa del nostre problema monetari. En el moment de prendre possessió del seu càrrec de ministre, va declarar, amb gallardia, que no seria més que un continuador de la tasca del seu antecessor.

Per estrany que sembli, hem de reconèixer que el ministeri d'Hisenda no ha tingut més que ministres de palla. La política que en aquell centre s'ha seguit, estigué supeditada a elements de segona i tercera categoria. I és que per a aixecar una paret, cal que ho faci un paleta; per a fer una clau, cal que la faci un manyà; per a pintar un quadre, es necessita un pintor; per a pilotar un aeroplà, cal que sigui un aviador. Però ¿com és possible que un aviador faci de paleta, i viceversa?

Després del 14 d'abril hem tingut ministres d'Hisenda, com el camarada Indalecio Prieto, que ell mateix

declarà immediatament que no coneixia res de les finances. Marraco, Chapaprieta, etc., foren homes que passaren pel Ministeri d'Hisenda de la República, sense posseir títols d'eficiència superior a aquells altres homes de la monarquia de què hem vingut parlant.

I després del 19 de juliol, les finances de la revolució, perdó, volia dir de la república, han estat manipulades pel camarada Negrín, l'actual president del Consell i també ministre d'Hisenda. No ha arribat encara el moment d'enjudiciar i d'analitzar la tasca que l'actual ministre d'Hisenda ha vingut desenrotllant. Un altre dia, i en un moment més oportú, tractarem d'una actuació que no ha brillat pas certament per la seva eficàcia.

El nostre problema monetari, com hem vist, arrossega un pesat llast des de fa molts anys, que ha impossibilitat donar-li una solució adient. La incapacitat hi ha intervingut sempre i ha produït els estralls naturals que d'aquella incapacitat podia esperar-se. Caldrà que la revolució segueixi uns viaranys diferents, si és que volem resoldre, d'una vegada per sempre, la tragèdia que viu des de llarg temps el nostre signe monetari.

Hem vist també quines són les causes fonamentals que han produït els efectes considerats, i que ens han portat a la delicada situació en què es trobava la nostra divisa el 19 de juliol. Cal considerar, així mateix, els factors d'ordre intern i d'ordre extern, que han vingut a agreujar el problema després d'aquella data.

Tinc la seguretat que un cop la revolució victoriosa hagi consolidat les seves posicions, i l'estructuració del nou ordre econòmino-social hagi estat ben determinada, el nou estat de coses s'enfrontarà amb el nostre problema monetari, tallant d'arrel les causes productores,

i assenyalant les directrius d'una nova actuació que respongui a una política monetària pràctica i intel·ligentment concebuda.

Però abans d'acabar aquest capítol, vull recordar, una vegada més, que la revolució ha de canviar de mètodes, i ha de procurar que als llocs de màxima responsabilitat hi vagin aquells homes que tinguin una capacitat reconeguda i un pensament científic ben sospesat. El que no podria continuar, perquè seria persistir en un error que ens menaria a la desfeta, seria continuar la vella tradició espanyola, que el sabater fos dedicat a construir cases i l'arquitecte a fer de sabater.

Si hem convingut que la revolució espanyola ha vingut a transformar la vida nacional en el seu triple aspecte, polític, econòmic i social, haurem de reconèixer que és necessari canviar de procediments i cercar un lloc per a cada home i un home per cada lloc. Parlo sense ironia, lector amic. Els pobles hispànics travessen un dels períodes més crítics de la seva vida. Parlo amb la mà posada sobre el cor, i reclamo que aquest consell amarat de lògica no sigui negligit.

CAPÍTOL IX

LA NOVA POLÍTICA MONETÀRIA

Després del 19 de juliol la vida econòmico-social dels pobles hispànics segueix una trajectòria ben determinada. Però a partir d'aquella data, Ibèria es troba enfrontada amb una realitat que és més forta que totes les conveniències polítiques. En aquest experiment transcendental que es realitza a casa nostra, ens estem jugant una carta decisiva.

I és que al punt a què hem arribat, és necessari enfocar tots els problemes de la nació de cara al poble, perquè les masses proletàries tenen ja en les seves mans el seu propi destí. Per aquesta causa, el problema monetari espanyol haurà d'ésser resolt d'acord amb aquelles premisses que existien abans del 19 de juliol, però hauran d'enquadrar-se dintre els motllos produïts per les condicions especialíssimes del complex econòmic nacional de després d'aquella data.

La nova política monetària de la revolució haurà de tenir en compte que el nostre problema monetari té dos aspectes ben delimitats: el que neix de les circumstàncies excepcionals d'una economia de guerra, i els que es presentaran un cop acabada la guerra i un cop hagi arribat el moment de guanyar la pau.

Però cadascun dels dos aspectes està íntimament vinculat amb l'altre. I encara seríem més justos i ens

adaptaríem millor a la realitat, si diguéssim que el període de la post-guerra serà una continuació d'aquest període de lluita espantosa que Ibèria suporta. És per aquesta causa, que en planejar les normes de la política monetària del primer període, caldrà tenir en compte les necessitats i les perspectives de la mateixa política de l'endemà de la guerra.

Com que el que en realitat interessa, en aquest moment, és estudiar l'estructuració i determinar la trajectòria d'una política monetària que escaigui al primer període, és per això que limitaré el meu estudi, únicament a allò que té relació amb aquest període d'economia de guerra, perquè és el que reclama i exigeix solucions d'ordre "immediat".

Les circumstàncies especials de l'hora que vivim, i les exigències que imposen el bloqueig financer que el capitalisme internacional ha deslliurat contra l'Espanya proletària, han fet que en aquests moments hom no pugui emprar determinats instruments tècnics, que ens serien de gran utilitat, però que la seva inexistència ens priva d'utilitzar degudament, la qual cosa representa un "handicap" per a assegurar-se un major contingent d'elements positius per a operar amb una major possibilitat d'èxit.

No es pot parlar ara únicament d'una política restrictiva dels pressupostos, perquè les necessitats de la guerra i de la revolució han esmicolat la teoria dels pressupostos. No es pot parlar tampoc de posar en pràctica una acció de control defensiva de la nostra moneda, perquè la dualitat que existeix en el país fa impracticable aquest procediment.

I tampoc no es pot parlar de manipular amb el tipus de descompte, que és un instrument d'eficàcia per a pre-

servar una moneda de les oscil·lacions produïdes per l'especulació, perquè els ressorts governamentals fallarien sorollosament i no s'aconseguirien els propòsits que es perseguissin.

No es pot tampoc parlar de la solució del problema dels "clearings", perquè la ductilitat i subtilitat que el problema requereix, no és possible trobar-los en uns moments d'hiperestèsia general, en què tothom es troba aclaparat per una complexitat de problemes que espanten. I no cal pensar en revisions de preceptes reguladors d'estatuts, que afecten a garanties de circulació fiduciària o de lleis monetàries, perquè la confusió regnant inutilitzaria qualsevulla determinació que es prengués.

Ni estabilitzacions monetàries, ni desmonetització de la plata, ni altres aspectes molt importants del problema, no poden ésser enfocats en aquests moments, perquè és necessari considerar el problema d'una manera global, la qual cosa ens obliga a adoptar una posició enèrgica i a emprar uns procediments que en temps normals estarien en pugna amb els més elementals principis del seny i del bon sentit.

Però com a premissa indispensable, que serà tan útil per l'aspecte "immediat" com per l'aspecte "mediat" del problema, he de dir que entenc que s'ha d'anar directament a l'establiment d'un mono-metal·lisme, a base del metall daurat, perquè els temps de la discussió de les teories de Gresham i de Newton, han passat a la història, i cal tenir únicament en compte el valor intrínsec de les teories positives.

I com que la nova política monetària està íntimament lligada amb la política financera que hem exposat, és per això que estimo que hem de tractar, degudament, i amb tota l'extensió necessària, sobre els efectes "im-

mediats" d'aquella mobilització general de tots els factors, ponderables i imponderables, de la reraguarda, que ens és necessari portar a terme, per tal de produir la reacció econòmica i la consolidació d'un nou ordre que res ni ningú no podrà ja desvirtuar.

Amb la racionalització propugnada per als sectors miners, agrícoles i industrials de la nació, prepararem els ressorts poderosos d'una reacció econòmica, que en produir els elements necessaris per a la reestructuració financera necessària, ens procurarà els elements bàsics que ens permetran assenyalar unes noves directrius a la nostra política monetària.

I davant el fet sorprenent i abominable de l'actuació antipatriòtica de la Junta Facciosa de Burgos, no únicament quant a la seva actuació suïcida de posar en mans dels estats feixistes importants fonts de la riquesa nacional, sinó també quant a la seva política monetària, no podem per menys que exigir una acció enèrgica i decidida, que determini les normes que haurà de seguir, si més no durant aquest període de guerra, la nostra política monetària.

He parlat, en un altre llibre, de la necessitat de revaloritzar la nostra riquesa minera, industrial i agrícola, i de fomentar les nostres exportacions, per mitjà d'una política d'expansió intelligentment concebuda, per tal d'evitar, en tot el que sigui possible, la desmembració de les nostres reserves metallàries.

I he aconsellat, també, intensificar la tasca d'investigacions científiques, per tal d'aconseguir la transformació de gran nombre d'elements que es produeixen pròdigament en el territori hispànic, i poder obtenir aquelles matèries succedànies de la major part de les matèries primes que avui necessitem importar, per a as-

segurar el treball de gran nombre de les nostres indústries bàsiques.

I la solució d'aquests dos aspectes tan importants del problema evitarà que tots els anys surtin del nostre país uns quants centenars de milions de pessetes or, que avui fugen dels subterranis del Banc d'Espanya, amb la qual cosa es van disminuint els nostres estocs de metall daurat.

Però no n'hi ha prou amb actuar d'aquesta forma. Ens cal cercar altres elements de lluita, per tal d'enfrontar-nos, amb possibilitats d'èxit, amb la situació difícil i angoixosa que travessa Espanya. Són hores de decisions heroiques i d'actuacions clares i concretes.

Ja sé que se m'argumentarà que durant aquest període de transició; ja sé que se m'argumentarà que durant aquest període d'economia de guerra; ja sé que se m'argumentarà que durant aquest període de pressió de les finances internacionals; ja sé que se m'argumentarà que durant aquest període de profunda transformació de la base econòmica del país, es creu més convenient anar resolent els problemes d'una manera esporàdica.

Però jo aixeco la meva veu airada contra una política que no té cap fonament; jo aixeco la meva veu airada contra una actuació mancada d'unes directrius ben determinades; jo aixeco la meva veu airada contra una actuació al marge d'una realitat, amb la qual, tant si volem com si no volem, haurem d'enfrontar-nos, i jo aixeco la meva veu airada contra l'actual actuació monetària que no sap on va.

Diu Mirabeau: "Del voler a la força tot cedeix, i el que vol poder és el que pot." Jo demano, doncs, una cosa. Doneu-me un pla definit i ben concebut. Jo demano, doncs, la implantació d'unes normes determina-

tives ben concretes. Jo demano, doncs, la instauració d'una política econòmica, d'una política financera i d'una política monetària, que segueixin, si més no, un camí prèviament assenyalat. El que no puc admetre, perquè seria una cosa fatal que ens portaria a la desfeta, és que continuï una actuació que no persegueix cap objectiu ben concret.

En ordre a la nostra política monetària, i davant el fet positiu i indefugible de l'ofensiva de les finances internacionals contra el nostre país, propugno, per bé que no desconegui els perills que això implica, la creació d'un règim monetari de doble caràcter. Una moneda per a ús intern i una moneda d'ús extern.

Demano la implantació d'una moneda per a ús intern — i haurem d'arribar a aquesta conclusió més aviat o més tard, tota vegada que la desfeta de preus i de salaris s'haurà de produir, d'una manera fatal i inevitable, — que es fonamenti en l'equació obtinguda de la diferència entre el volum de la producció i el consum.

I propugno, també, per una moneda per a ús exterior, que ofereixi, més enllà de les nostres fronteres, les màximes garanties; màximes garanties nascudes de l'observància rigorosa dels preceptes que imposen tota tècnica monetària, i que l'Espanya republicana està en condicions d'aportar, com a conseqüència de les seves reserves de metall daurat i les disponibilitats en divises estrangeres que pot reportar-nos la revalorització nacional i l'exercici, d'una manera intel·ligent i àgil, del nostre comerç xterior.

Jo no he pogut explicar-me, per més que ho he intentat, el per què les exigències de l'hora que vivim poden ésser mediatitzades per un temor pueril i mancat de tot fonament científic. A mi no m'espanta la inflació

monetària, quan aquella inflació monetària és degudament controlada, i no és el producte fortuit d'un desbordament que no havia estat previst.

Ningú no podrà evitar, si més no durant aquest període d'economia de guerra, que la inflació monetària es produeixi. És un fet natural i lògic que respon a les necessitats urgents d'obtenir, en determinats moments de penúria, els elements necessaris per a subvenir a obligacions que no admeten dilacions ni ajornaments de cap mena.

El que cal evitar, és que la inflació es produeixi fora del control dels organismes dirigents; és a dir, que la inflació es trobi en "potència", degut a una situació econòmica molt precària que es pogués produir, i que en aquell cas implicaria un desbordament de les mateixes condicions de resistència del poder públic, i obeiria a la ruptura dels instruments amb què el govern compta per a dirigir la seva política monetària.

He dit, en una altra ocasió, que la circulació de moneda, en temps normals, està en relació directa amb el volum dels negocis, i que això dóna lloc al naixement dels bitllets de banc. I com sigui que en les emissions inflacionistes, quan aquelles es fan, no és probable un augment d'operacions comercials, si no obeeix a un pla prèviament concebut, en el cas concret de la inflació controlada, que pot produir-se a casa nostra, no crec que la seva possibilitat o imminència hagi d'obligar-nos a actuar contra aquelles lleis i aquells principis.

Tota la política que s'ha seguit, en aquest ordre de factors, del 19 de juliol ençà, està inspirada en una repugnància contra tot allò que pogués significar quelcom propens a la inflació. I s'ha actuat en un sentit estricte i rigorós, sense tenir en compte que més tard o més

d'hora la inflació pot produir-se, i que tal vegada serà convenient, en un moment determinat, que es produeixi.

Si la guerra es perllongava; si l'ofensiva de les finances internacionals anava estrenyent cada dia més el seu cercle de ferro; si la potencialitat econòmica de la reraguarda perdés una part de la seva eficàcia, entenc que ningú no podria aturar el procés d'inflació fiduciària que es produiria, i que encara s'aguditzaria més a mesura que hom intentés aplicar normes restrictives que serien fatalment desbordades.

I jo pregunto, també, si els poders responsables han pensat alguna vegada que l'entreteniment de la guerra haurà d'ésser pagat, totalment, per les generacions futures?... ¿O bé si els milers de milions que costarà la guerra i la reconstrucció del país, hauran d'ésser satisfets per la generació actual, que és la que ha realitzat l'experiment de la guerra i de la revolució?

La inflació monetària, que tant espanta i horroritza a determinats sectors responsables de la vida econòmico-financera dels pobles hispànics, no pot ésser presentada com un obstacle per a les realitzacions que impliquen l'experiment transcendental que estem portant a terme, tota vegada que aquella inflació monetària, repeteixo de nou, és una cosa fatal i inevitable, i fins i tot diria que és una cosa saludable.

I perquè la inflació monetària és una cosa fatal i inevitable, hem de considerar-la i preparar-nos per a controlar-la degudament, en lloc d'enfrontar-nos amb ella. I perquè és una cosa fatal i inevitable, tenim el deure de canalitzar-la i conduir-la, procurant que quan el fenomen es produeixi, ocasioni al país els menys estralls possibles.

La inflació monetària pot assolir proporcions catas-

tròfiques, si es continua persistint en els actuals propòsits de contenir-la i d'obturar-la, perquè en voler desconèixer la seva proximitat, aquella inflació monetaria depassarà els seus límits naturals, i en desbordar-se amb la impetuositat salvatge de les coses subjectes per la violència, ho pot destruir tot.

Crec, doncs, que és més lògic i més natural, i fins i tot està més d'acord amb els principis de la pròpia conveniència, que es vagi ja pensant en la manera d'orientar els impulsos de la inflació fiduciària, que no per haver estat continguda, en part, fins avui, vol dir que pugui ésser evitada en un pròxim futur.

I també en arribar a aquesta part del llibre, tinc interès a adreçar-me a l'opinió pública de tot el món, per a dir a aquella opinió pública, que únicament els interessos que estan posats sota la protecció del govern legítim de la república, són els interessos que es troben garantits per al futur.

I aquells interessos, molt més encara si són propietat d'estrangers, es troben garantits no solament pels factors morals de la justícia i del dret públic internacional, que garanteixen el lliure albir i la propietat legítima de tot quant conté el sòl i el subsòl del nostre país a favor del també legítim govern de la República espanyola, sinó que existeixen altres factors ponderables que augmenten aquella garantia.

Tots els compromisos, totes les obligacions, tots els deures contrets pel govern de la república, estan també garantits, plenament, per les grans reserves d'or de què disposa l'Espanya proletària. Cap altre poder estatuït sobre el nostre territori al marge de l'expressió popular, manifestada lliurement per tots els ciutadans sense excepció el dia 16 de febrer, i refrendada espontàniament

pel poble, el 19 de juliol, no ofereix cap garantia en hipotecar *la més petita molècula del patrimoni nacional.*

I com que els pobles hispànics no es deixaran arrabassar les seves prerrogatives; prerrogatives nascudes de la seva pròpia voluntat i garantides pel dret internacional. I si aquell dret internacional fallia una vegada més, cal no oblidar que Espanya és un país que té l'ànima sana, que Espanya és un país d'homes potser poc cultes, d'homes potser rudes, d'homes potser poc refinats; però Espanya és un país que no ha estat encara minat pels refinaments sibarites d'una pseudocivilització decadent.

I com que Espanya, insisteixo altra vegada, és un país d'esperits nets i de consciències rectes, i no és un país d'éssers corruptes, desviats o decadents, Espanya defensarà les essències de la seva llibertat, com a nació independent, i defensarà les essències de la seva condició de poble lliure i digne.

I com que en aquestes condicions, i davant d'aquesta realitat indiscutible, no és possible anihilar els milions de proletaris hispànics, que prefereixen morir abans de convertir-se en vils súbdits d'una colònia, sotmesa sota el jou d'una potència estrangera, sigui del color que sigui, és per això que afirmo que aquests proletaris precisament, són els que representen, per als interessos estrangers esmerçats en el nostre país, la màxima garantia i la màxima seguretat.

Capítol X

EL CRÈDIT I LA NOVA ESTRUCTURACIÓ ECONÒMICA

En començar aquest capítol, em vénen a la memòria aquelles paraules justes de Gœthe, quan deia: "Dedica't a un treball útil, si vols ésser el que has d'ésser, i trobaràs, a més, en una satisfacció íntima i serena, la justa recompensa del teu esforç." En el nostre pla de reconstrucció econòmica no oblidarem pas, ni un sol moment, aquell pensament sublim del poeta, tota vegada que teníem la plena convicció que l'èxit del nostre experiment havia de néixer d'una actuació que ens produís també una satisfacció serena i íntima.

I deia, en una altra ocasió, repetint a Bacon: "A més dels errors que neixen d'un fals mètode, hem d'evitar tots els que neixen de la nostra mateixa constitució." I els errors a què podria conduir-nos l'actual estructuració econòmica, que estem bastint, podrien veure's agreujats pels efectes nascuts d'un fals mètode que posèssim en pràctica.

Tenim el deure, doncs, d'emprar rigorosament un mètode ben concret des d'un principi. I és per aquesta causa, pel que abans d'entrar de ple en la matèria que comprèn aquest capítol, haurem de realitzar un breu estudi sobre el volum i la transcendència dels diversos factors que intervenen en el procés de desenrotllament del nostre experiment.

I serà a base del material que obtindrem per mitjà d'aquell estudi previ, que podrem obtenir una sèrie de consideracions i de suggerències inapreciables que hauran de contribuir, sense cap mena de dubtes, a completar el meu punt de vista, quant a la mobilització general del crèdit que propugno, per tal de poder realitzar la nostra tasca, i per tal d'ordenar, d'una manera científica i lògica, les finances de la revolució.

I per a aquest pla de reestructuració de les finances, que implica una tàctica i una atenció especialíssimes, crido poderosament l'atenció de l'opinió pública sobre el valor del factor crèdit, perquè estimo que ell és un dels elements primordials per a assegurar l'èxit del ressorgiment econòmic que es persegueix amb la realització del pla de reconstrucció econòmica.

Tant és així, que considero l'instrument del crèdit com l'element fonamental per a poder propulsar el nostre pla de realitzacions, per a arribar a un equilibri de les nostres finances, per a assegurar el sanejament de la nostra moneda, i per a assegurar l'obtenció de tots els elements pecuniaris que ens calen, per a posar en pràctica l'extens pla d'obres públiques reproductives, i per a realitzar la racionalització de tots els factors de la nostra producció.

El crèdit és un instrument que ha tingut en la història moderna una transcendència extraordinària, com a element propulsor de les activitats econòmiques. Ell ha permès reunir en unes poques mans els resultats de l'estalvi acumulat, i posar-lo a la disposició dels grans capitans de l'organització del món econòmic modern.

I amb això s'ha donat lloc al gran desenrotllament industrial dels nostres dies, que ha produït les conseqüències que tots coneixem i que representen, en aquests

moments, un cúmul de problemes que l'economista i l'estadista han d'estudiar i resoldre.

Sense l'instrument del crèdit, no hauria estat pas possible arribar a les acumulacions industrials del segle vigèsim. I sense ell, a més, el factor diner es trobaria mancat d'aquella elasticitat extraordinària i gairebé il·limitada que li és peculiar. Sense el crèdit, els capitans de l'especulació financera no disposarien dels mitjans que avui disposen, per tal de desenrotllar i portar a terme els seus plans d'organització, d'expansió i de domini.

Un breu estudi sobre el que s'ha esdevingut en el món, en el transcurs dels darrers cinquanta anys, ens dóna una idea acabada de les causes fonamentals que han produït aquella transformació total, que són els resultats de modificacions operades en l'estructura econòmica del món, gràcies a aquell instrument del crèdit, que, fa únicament dos segles, ningú no podia sospitar arribés a assolir una situació tan preponderant, i que aconseguís, àdhuc, constituir-se en àrbitre de la política internacional i en element determinatiu i regulador de les aspiracions imperialistes, fonamentades en les necessitats expansives de les grans potències.

I és que l'instrument del crèdit, quan el seu funcionament obeeix, d'una manera rigorosa i estricta, les normes de la tècnica en què es fonamenta, és quelcom eficient i matemàtic, sempre i quan els factors psicològics — la transcendència dels quals és una cosa decisiva per al perfecte funcionament del crèdit — no vinguin a alterar els efectes immediats i mediats de les causes que comporten el crèdit i la seva funció creadora de noves riqueses.

Aquelles circumstàncies de què he parlat mantes ve-

gades (1), i que poden alterar en tot moment el procés de desenrotllament d'un fet econòmic, juguen un paper preponderant en la funció del crèdit, tota vegada que el factor psicològic hi intervé d'una manera extraordinària, ja que el diner és la cosa més poruga del món, i en aquestes condicions, les fluctuacions de l'esperit humà han de tenir conseqüències diverses, segons siguin les direccions i intensitat d'aquell factor sentimental.

D'acord amb la idea vulgar que es té respecte a la significació i al sentit del mot "crèdit", hom determina sota aquesta concepció la confiança de què gaudeix la persona o la collectivitat obligada a una apreciació futura, en l'ànima d'aquella altra entitat personal o collectiva que té dret a l'esmentada prestació; és a dir, es determina el grau de confiança que concedeix el creditor al deutor.

De totes maneres, hem de convenir que l'expressió "confiança" no és un element preponderant, ni d'una importància decisiva, en tot acte de prestació, car la major part de les vegades s'actua sota el dictat de la necessitat d'emprar-la per tal de facilitar les transaccions necessàries i exigides pel desenvolupament de les empreses industrials i mercantils.

Però en aquests moments, el factor "confiança" juga un paper preponderant, tant en l'ordre interior com en l'ordre exterior. En el primer cas, la revolució espanyola ha destruït, sense escrúpols anecdòtics de cap mena, uns principis i unes bases sobre les quals recolzava tot l'edifici financer i creditici del país, i un cop destruïda tota la carcassa del vell règim, les condicions específiques del mercat de crèdit interior han variat substancialment.

(1) Vegi's el meu llibre *Assaig d'Economia política*, Volum primer, pàgina 55.

I és que són els factors tècnics — desaparició del règim capitalista, — vinculats amb els altres factors psicològics — la desconfiança natural que ha produït el nou estat de coses, — el que ens priva de recórrer al mercat interior, quan es tracta de mobilitzar un crèdit per portar a terme la nostra tasca de reconstrucció econòmica.

La revolució espanyola és, de cara a la resta del món, el monstre apocalíptic que ve a transformar les nocions de la vida, a base de la destrucció de les essències del règim capitalista imperant, per tal d'instaurar uns principis que són, en essència, diametralment oposats als de la vella societat que ha estat anihilada.

I en aquestes circumstàncies, és també lògic i natural que el capitalisme internacional s'hagi llançat contra el nostre experiment, lliurant-nos una batalla implacable, i sotmetent-nos al martiri d'un bloqueig financer, les conseqüències del qual tot just comencem a sentir, però que indubtablement arribaran fins a les seves possibilitats extremes, si el procés de la revolució segueix el seu curs natural.

Això fa, doncs, que sigui molt difícil, ja que no impossible, recórrer al mercat exterior per a obtenir aquell crèdit necessari i que la nova ordenació econòmica del país reclama imperiosament. Els estats democràtics miren amb mals ulls l'experiment de l'Espanya proletària, perquè si les nostres realitzacions es consoliden, representarien un veïnatge poc agradable per a les nacions de l'altra banda de la frontera, d'essència capitalista.

I si adrecem la nostra mirada vers l'extrem oriental de la vella Europa, és també força difícil que trobem la col·laboració indispensable, ja que les directrius que ha seguit el nostre moviment, fins fa pocs dies, especialment a Catalunya, difereixen notablement de la con-

cepció que sobre el que ha d'ésser el nou ordre econòmico-social es té en aquell extrem del nostre continent.

Ultra totes aquestes consideracions i factors ponderables i imponderables, que hem vingut estudiant, i que creen un estat de fet que dóna lloc a l'existència d'un ambient enrarit que ens és hostil, cal considerar l'actitud de bona part del proletariat internacional, davant les tendències ben dibuixades de la concepció antiestatal de la vida, que en determinats llocs d'Espanya té una hegemonia indiscutible, i, en altres, ocupa un lloc que no pot ésser menyspreat.

Davant d'aquesta situació confusionària; davant d'aquell cúmul d'obstacles de totes menes, i que algunes vegades semblen insuperables; davant d'un ambient, nacional i internacional, poc propici, i davant, en definitiva, de la inexistència d'un capital ordenat interior, i d'un estalvi que podria servir de base per a la futura operació de crèdit que es propugna, cal preguntar:

¿Si tots aquells factors són negatius per als propòsits que ens animen, ens cal acceptar resignadament els fets consumats, o bé hem de reaccionar enèrgicament i llançar-nos a l'experiment passi el que passi? ¿És que en realitat la revolució espanyola es troba en un carreró sense sortida, com a conseqüència d'aquella hostilitat general, de la inexistència de possibilitats internes i externes, i com a resultat de l'ofensiva de la reacció confabulada de tot el món?

Jo entenc que si bé la situació és delicada i la complexitat del problema ens col·loca en unes condicions poc falagueres, és necesari que tinguem en consideració tots aquells aspectes del nostre gran problema econòmic, que hem vingut estudiant en el transcurs dels capítols anteriors.

I com que, com deia Plutarc: "La ciència més essencial per al qui desitja o ha de governar amb eficàcia, és fers homes capaços d'ésser governats", jo et dic, lector amic, que la revolució proletària ha d'enfrontar-se enèrgicament amb tots els problemes que el moviment planteja, assegurant els fonaments de la nova economia, per tal que puguem fer del nostre poble aquells homes capaços d'ésser governats, d'una manera humana i d'una manera justa, per la nova situació.

I si bé és veritat que en èpoques molt llunyanes la majoria dels moviments socials hagueren de fracassar per causes semblants a les que avui amenacen el nostre moviment, també ho és que les possibilitats que ofereix l'instrument del crèdit en els nostres dies, no existí pas en aquells altres períodes de la història que conegueren commocions socials d'un caire similar a la nostra.

El crèdit té un origen molt remot, tota vegada que ha estat aplicat en totes les èpoques de la història, ja que des del moment en què l'home entra en contacte amb un altre home, és a dir, a partir de l'instant precís en què l'intercanvi pren forma, la funció del crèdit fa la seva aparició en les relacions humanes, per bé que d'una manera rudimentària.

Ara bé; ¿vol dir això que l'home prehistòric, l'home més antic, i àdhuc el grec i el romà, tenien nocions clares i precises respecte a la significació, utilitat i aplicació del crèdit? Ningú no podrà negar que l'home d'aquelles èpoques sentia la necessitat, i fins i tot comprenia, encara que fos d'una manera matussera, de l'instrument del crèdit. Però donada la forma rudimentària del comerç antic, i l'escassetat dels elements monetaris amb què el món comptava, les limitacions i la vaguetat de l'intercanvi, i la manca d'una àrea econòmica adequada,

és de creure que si bé ja pressentia el crèdit, en canvi, no el veia ni el tocava.

El veritable origen del crèdit, i per parlar d'una manera més exacta, direm que la seva implantació, es remunta al segle XV. Els economistes, però, coincideixen a acceptar que la veritable naturalesa del crèdit correspon a les darreries del segle XVII i del XVIII, i que és durant el segle XIX, i d'una manera especial durant el XX, que el seu domini i la seva influència es deixen sentir d'una manera concreta, ensems que pren formes realment excepcionals, amb motiu del desenrotllament insospitat que assoliren les finances durant els últims cinquanta anys.

Aquesta breu relació històrica de l'origen i desenrotllament del crèdit, ens permet considerar les possibilitats existents en aquests moments,—cosa que no estigué pas a l'abast de la major part de les revolucions passades, — amb la qual cosa tenim un motiu per a emplenar la nostra ànima d'un sa optimisme, i crear un esperit i una convicció que, si volem, podrem superar bona part d'aquests obstacles.

Jo entenc que haurem de recórrer a tots els mitjans que estiguin al nostre abast, per tal de reeixir en els nostres propòsits de mobilitzar un crèdit a llarg termini. Però cal no oblidar les lliçons del passat, perquè d'elles podem treure exemples alliçonadors, que ens permetran actuar amb un major marge de possibilitats.

I és per això que tinc interès a comentar, encara que sigui breument, el que s'esdevingué a Alemanya fa escassament cinc o sis anys. Després del "crak" de la Wall Street, de l'any 1929, les finances germàniques es trobaren en una situació extremadament delicada,

la qual cosa empenyé el país a realitzar un experiment de gran envergadura.

Alemanya es llançà a una interesantíssima experiència d'estatificació bancària, per mitjà de la qual tots els grans instituts de crèdit de la nació quedaren sota el control del Banc d'emissió, que a la seva vegada estava controlat pels poders públics.

A mitjans de l'any 1931, Alemanya sofrí la crisi més violenta que conegué el país des de la caiguda vertical del marc, l'any 1923-24. Amb aquest motiu, la fugida de capitals prengué proporcions alarmants, tota vegada que de gener a març, de l'any 1931, havien sortit 500 milions de marcs or, i si tenim en compte que durant la tardor de l'any 1930 el Reich-Bank va perdre en un sol mes prop de 1.000 milions de marcs or i divises, arribarem a la conclusió que Alemanya es trobava abocada inexorablement a una veritable desfeta.

Sense que pugui dir-se la causa fonamental i exclusiva del fenomen, el pànic s'intensificà, i solament en els primers deu dies del mes de juny de l'any 1931, el Reich-Bank perdé 550 milions, la qual cosa no fou possible aturar amb l'augment del tipus de descompte del 5 al 7 %. El dia 13 del mateix mes calgué recórrer encara a 1.000 milions de la seva reserva.

Malgrat l'esforç desesperat de les principals empreses, i amb motiu de la bancarrota del "Danat", que es féu pública el 13 de juliol, el dia següent tots els Bancs suspengueren llurs operacions. Una suma superior a 3.000 milions de marcs havia sortit del país. La descomposició monetària de la nació s'acostava, doncs, ràpidament.

Amb aquesta breu relació del fet alemany, que ens parla del tancament de borses durant mesos i mesos; de

l'elevació del descompte fins a un 20 % ; que la cobertura del bitllet va descendir del 40 % fins al 12 %; que les reserves del Reich-Bank passaren en un any de 2.585 milions a 1.156 milions, no és estrany que aquell país es llancés més tard a l'experiment d'estatificació de la Banca, per tal d'assegurar-ne el control.

Els bancs privats reintegraren a l'estranger, durant aquell període, que arriba fins als últims dies de l'any 1931, més de 5.000 milions de marcs, amb la qual cosa quedaren esgotats, i l'estat es veié obligat a garantir els compromisos de la "Danat", per tal d'evitar les conseqüències catastròfiques que el pànic hauria produït en aquell moment.

Aquella política de concentració i estatificació bancària, comprengué i afectà el Dresdener Bank, la banca Schrodrer, de Bremen, el Bankverein, de Halle, la Allgemeine Deutsche Credit-Anstalt, de Leipzig — que era el primer banc provincial d'Alemanya, — amb la qual cosa la intenvenció decisiva de l'estat s'anava accentuant, i controlava, també, per mitjà del Reichsbank o dels estats federals, organismes com el Banc de descompte d'or, la Verkerhskreditbank, la Rentenbank - Kredit Anstalt, la Preussencasse; és a dir, tota una sèrie de bancs agrícoles.

Diverses altres nacions seguiren després aquelles directrius, i es llançaren també a la concentració i a l'estatificació de les respectives banques, per tal de concentrar en unes soles mans, en les de l'estat, els ressorts poderosos que aquest important instrument de les finances representa en els nostres temps.

La reconstrucció econòmica del nostre país, que respongui a les directrius que hem assenyalat, en propugnar la mobilització de la nostra reraguarda i l'estructuració

del front econòmic, necessita amb abundància del crèdit a llarg termini, per tal de poder ésser posat en pràctica — ja que la difícil situació econòmica del país i la necessitat de guanyar la guerra i també la pau, ho exigeixen — l'establiment d'una política econòmico-financera sense dilacions de cap mena.

En els capítols successius estudiarem la forma de portar a terme el finançament del nostre pla de reconstrucció econòmica, la qual cosa és certament una tasca difícil i complexa, que exigirà de tots sense excepció l'esforç màxim i un alt esperit de sacrifici, perquè les condicions crítiques del nostre complex econòmic, i l'atac brutal que les finances del capitalisme internacional han deslliurat contra el nostre moviment, demanen solucions que en determinades circumstàncies potser hauran d'ésser heroiques.

Però no voldria tampoc acabar aquest capítol, sense afirmar-te, lector amic, que la nostra situació no és pas desesperada, per bé que sigui crítica. He dit, i he demostrat durant aquests darrers mesos, que els pobles hispànics tenim, en "potència", tots els elements necessaris per a anar a una mobilització del nostre crèdit, a una reorganització de les nostres finances, i a una nova política monetària que permeti revaloritzar el complex econòmic nacional.

És un problema de fe, d'entusiasme i de perseverança. Podríem dir, repetint a Schopenhauer: "que la voluntat és per la seva mateixa essència una força viva, un esforç enèrgic i permanent; no únicament per a existir i viure, sinó per a incrementar l'existència i la vida". Aquest aspecte del nostre problema econòmic reclama també una gran dosi de voluntat, una força viva i un esforç enèrgic i constant.

Capítol XI

LA INVERSIÓ DE CAPITAL ESTRANGER A ESPANYA

He considerat sempre que un dels problemes més perillosos i més difícils de superar per l'Espanya proletària, seria el de trobar una solució adient amb l'interès de la revolució, i que donés satisfacció a les potències estrangeres, que tenen invertits capitals en les activitats econòmiques del nostre país, sobre la manera d'indemnitzar aquells capitals.

És per això que el decret de Col·lectivitzacions, aprovat pel Govern de la Generalitat de Catalunya, amb data 24 d'octubre de l'any passat, ho preveu; i en l'article 36 es diu: "Als fins d'aquella compensació, es desglossarà el que representi aportació o participació estrangera..."; i en l'article 37: "La compensació social corresponent al primer cas esmentat en l'article precedent, serà íntegrament reconeguda per la Generalitat, i el seu valor serà estimat en moneda nacional."

Les nombroses protestes dels representants de diverses nacions, com a conseqüència del perjudicis causats per la guerra, situen en primer lloc aquelles inversions estrangeres, i és per aquesta causa que estimo oportú fer un anàlisi d'aquelles inversions, tant per a jutjar la importància d'aquelles protestes, com per a do-

nar-nos compte d'alguns interessants aspectes internacionals de la revolució espanyola.

És una cosa certament curiosa constatar que totes les grans empreses mineres, de transport, llum i força, industrials, etc., estan específicament en mans del capital estranger, i això és una de les explicacions que hom troba, quan s'estudia el procés històric del moviment social en el nostre país.

Existeix una possibilitat d'explotació econòmica i una font de riquesa determinada. La idiosincràsia del nostre capitalisme fa que aquella riquesa restés, en "potència", i, per tant, al marge de la utilitat pública que li correspon. Era necessari que vingués una empresa estrangera, amb un capital de tres o quatre milions de pessetes, i comencés l'explotació degudament orientada.

El capital inicial era excessivament reduït per a desenrotllar degudament l'explotació, i calia recórrer al capital indígena. Es llançava seguidament una emissió d'obligacions a un tipus d'interès determinat, a la qual acudia, com les abelles a la mel, el capital autòcton poruc i desconfiat.

Els resultats pràctics d'aquest procediment eren els següents: Una part minsa dels beneficis eren repartits entre el gran capital obligacionista, mentre la quasi totalitat dels beneficis de l'empresa eren repartits entre els accionistes, que representaven la part mínima del capital mobilitzat. Amb aquest procediment, tots els anys sortien del país centenars de milions de pessetes, la qual cosa gravitava sobre la nostra "Balança de Pagaments".

El desenrotllament de l'economia d'inversions estrangeres a Espanya es produí, indistintament, en tres etapes: primera etapa, des de mitjan segle XIX, en què

hi hagué un període d'inversió que s'intensificà a principis del segle actual; segona etapa, després de la guerra hispano-americana, de l'any 1898, i tercera etapa, després de la signatura del tractat de Versalles, fins a l'any 1930.

Aquelles inversions es realitzaren, indistintament, en l'agricultura, en les explotacions pesqueres, en els rams de la indústria, del comerç i dels transports, en els quals s'observà, immediatament i d'una manera oberta o dissimulada, la gran influència del capital estranger.

No és possible determinar, d'una manera exacta i matemàtica, el volum d'aquelles inversions de capital estranger a Espanya, degut al fet que no s'han fet càlculs, ni tan solament aproximats, a causa de què en la major part dels casos, aquells capitals estrangers s'han lligat estretament amb el capital local, constituint així els capitals totals de les empreses.

Però el que sí podem obtenir, en canvi, és una idea aproximada del volum d'aquells capitals, a base d'un càlcul dels milers de milions de pessetes que han entrat en el país, ultra els que corresponen a ingressos de la nostra "Balança de Pagaments", que representa l'actiu de la nostra "Balança Comercial".

El capital britànic es troba, d'acord amb les dades que posseïm, en primer terme. Els "Alts Forns" i la "*Companyia Minera de Riotinto*", a la regió de Huelva, tenen en propietat més de 32.000 acres de terreny miner, que produeixen sofre i coure, i que estan en poder de la companyia anglesa des de l'any 1872, en què foren adquirides aquestes extensions mineres de la república espanyola.

L'adquisició d'aquestes concessions fou feta per la quantitat de 70 milions de pessetes. Solament de l'any

1902 a l'any 1932, és a dir, en un període de trenta anys, l'empresa obtingué, segons càlculs que mereixen crèdit, una utilitat neta de 11.180.000 pessetes. El capital actual de la Companyia és de 3.750.000 de lliures esterlines.

Per mitjà de la "European Pyrites Corporation", aquesta empresa està lligada amb la "Frankfurten Metallgessellchaft", l'empresa veïna a la de "Riotinto", i amb la "Tharssis Sulfur and Cooper Co. and Ltd.", que treballa des de l'any 1866, i que posseeix, a més, forns i installacions pròpies, com la de "Riotinto". Els seus mitjans de comunicació són utilitzats, també, per totes les empreses. El seu capital és de 1.250.000 lliures esterlines.

La "Peña Cooper Mines", fundada a Londres, l'any 1900, és l'empresa propietària d'un ferrocarril a la regió de Huelva, i el seu capital és de 179.000.000 de pessetes. Existeixen també nombroses empreses al nord d'Espanya, tals com la "Vickers y Armstrong Ltd.", de Londres, amb un capital de 17.500.000 lliures esterlines.

Aquesta firma està en íntima relació amb l'empresa madrilenya, "Societat Espanyola de Construcció Naval", que treballa amb un capital efectiu de 55.000.000 de pessetes. Les seves drassanes es troben a Càdiç, Bilbao i Santander, i és també concessionària de les drassanes oficials de l'estat, situades al Ferrol i a Cartagena. En el seu Consell de vigilància, figuren oficials de la marina britànica, i entre ells el famós Sir Basil Zaharoff.

En el terreny industrial existeixen, junt amb la sucursal de la casa "Babcock & Wilcox" — que és una empresa anglesa que treballa amb un capital de més de 4.500.000 lliures esterlines, — la sucursal catalana de la

casa escocesa de tèxtils "Coats", amb un capital de 20.500.000 lliures esterlines, que funciona a Barcelona sota el nom de "Filatures Fabra i Cots", amb un capital de 45.000.000 de pessetes.

Existeix també a Barcelona l'empresa "Cros", que està íntimament lligada amb poderoses empreses angleses. Cal esmentar, així mateix, l'empresa "Llum i Força de Catalunya", que té mitjans de transports propis, i és coneguda amb el nom de "Traction, Light and Power Ltd.", que fou fundada l'any 1911, a Toronto (Canadà), i que actualment està controlada per l'empresa "Sidro", de Brusselles; però la major part del capital de la qual és anglès, i segons l'últim informe ascendeix a 39.500.000 lliures esterlines.

I per últim, existeix l'empresa "Santander-Mediterráneo S. Y.", amb un capital de 87.000.000 de pessetes. Aquesta empresa fou creada per tal d'explotar la via ferrada entre Santander, Burgos i Calatayud, estenent-se la concessió per aquest treball fins l'any 1924. Les seves reclamacions davant el Govern espanyol pugen a la suma de 63.000.000 de pessetes.

El capital francès féu també les seves inversions preferentment en la indústria del transport i de la mineria. Quan fou subscrit el capital per a la construcció del ferrocarril del nord d'Espanya i de la línia Madrid a Saragossa i a Alacant, que compta amb un capital de 250.000.000 de pessetes, la casa de banca Rotschild i Pereira, de París, es féu càrrec d'una bona part de les accions.

L'empresa d'origen francès que té més importància en el grup que representa el capital de la veïna república, es la "Société Minière Métallurgique Peñarroya", al nord-oest de Còrdova, el capital de la qual es de

309.000.000 de francs, i té, ultra les seves explotacions a Espanya, forns a Bèlgica, a França i a Tunis.

En la part nord de l'ex-província de Barcelona, existeix la Companyia de "Potasses de Súria", amb un capital de 30.000.000 de pessetes. A Bilbao es troba la "Unió d'Explosius", amb un capital de 30.000.000 de pessetes, i és la mateixa empresa de París que es coneix amb el nom de "Société Franco-Espagnole d'Explosives et de Productes Chemiques", i que representen els interessos francesos a Espanya.

Les inversions belgues en el nostre país ocupen també un lloc important, i es troben principalment en la mineria. Existeix l'empresa minera "Compagnie Royale Asturienne de Mines", amb residència a Brusselles, que compta amb un capital de 279.000.000 de francs belgues, i explota diverses mines de carbó, de plom i de zenc, a Oviedo, a Santander i prop de Jaèn.

El banc d'empreses de Zuric controla la "Companyia Sevillana d'Electricitat", establerta a Sevilla, que representa un capital de 75.000.000 de pessetes, i proveeix de fluid les províncies de Sevilla, Huelva i Badajoç, i té connexió amb l'empresa de "Peñarroya".

El capital nord-americà està invertit en la "Sevilla Cork Armstrong", que té un capital de 35.000.000 de pessetes, i és la primera empresa explotadora de suro del país. Existeix a Barcelona la "Ford Motor Ibèrica", amb un capital de 15.000.000 de dòlars.

Existeix, així mateix, la "Companyia Telefònica Nacional", que és la sucursal espanyola de la "International Telephon and Telegraph", de Nova York, que segons informe de l'any 1924, té un capital de 6.500.000 dòlars. Aquesta empresa treballa sobre tot el continent americà, i té línies a dotze països, a Àsia a Àfrica i a

Austràlia. La filial espanyola té un capital de 500 milions de pessetes, i la seva empresa accessòria, "Standard Electric Company", té un capital de 23.000.000 de pessetes.

El capital alemany es troba invertit en les surcursals dels dos grans bancs d'aquell país, el "Banc Alemany Transatlàntic" i el "Banc Germànic". Les participacions a llarg termini de capitals alemanys en el nostre país, estan invertides en la mineria i en les drassanes, en la construcció de zepelins, empreses elèctriques i de la indústria química. A Barcelona es troba la "Societat Electro-Química de Flix" i la "Faber A. G.".

En els últims anys, aquells interessos alemanys foren ampliats en el sector de la indústria del sucre, la qual cosa donà lloc a la creació de la "Geathom", que fou fusionada per a produir la "A. E. G.", de la "General Motors", i l'empresa francesa "Thompson Houston", que representen un capital de 20.000.000 de pessetes. Aquesta fusió tingué lloc el mes d'octubre del 1931, a la capital de la república. Existeix, així mateix, una fàbrica de la "Continental Gummi A. G.", de Hannòver, establerta a Torrelavega. Aquesta empresa es troba al costat de la "Firestone", de la "Michelin" i de la "Pirelli".

En el rengle de la mineria, es poden citar, com a inversions alemanyes d'importància, els "Alts Forns de la Carolina", a la província de Màlaga, amb un capital de 37.500.000 pessetes. Aquesta empresa és coneguda sota el nom de "Las Guindas".

Com es pot estimar després d'aquesta breu relació, els interessos més poderosos estrangers invertits a Espanya corresponen al capital anglès i francès, i es troben en segon terme els capitals belgues, nord-americans

i alemanys. Existeixen inversions estrangeres d'altres procedències, però el seu volum no és d'importància, al costat de les dels esmentats països.

El volum de tots aquells capitals, com hem pogut fàcilment observar, representa uns quants milers de milions de pessetes, i intervé la quasi totalitat de les grans empreses mineres, del transport i de la indústria, i això vol dir que la major part del capital de les grans empreses nacionals està controlat per l'estranger.

I davant d'aquest fet, cal reconèixer, lector amic, que l'Espanya proletària té plantejat un problema molt delicat, i la realitat del qual no podem defugir, si volem assegurar la supervivència del nou ordre econòmico-social, i si volem ajustar-nos a aquella realitat, en tractar de la mobilització del crèdit.

Capítol XII

LA MOBILITZACIÓ DEL CRÈDIT

Ultra aquelles dificultats de què he fet esment en el capítol anterior, l'estructuració del nou ordre econòmico-social ha d'enfrontar-se amb altres problemes de no menys envergadura, si bé puc afirmar que els pobles hispànics tenim a les nostres mans tots els elements necessaris per a superar, amb possibilitats d'èxit, moltes d'aquelles dificultats.

Ara bé; el que convé no perdre de vista, és que per tal de poder mobilitzar tots aquells elements, cal que sapiguem ordenar les nostres finances; és indispensable que sapiguem establir una política monetària intel·ligent; és necessari que sapiguem canalitzar la nostra vida política i social, i és precís que sapiguem muntar la carcassa del crèdit, ja que ell és el factor determinatiu de l'èxit o del fracàs de l'experiment que estem realitzant.

I no oblidem, tampoc, que l'èxit de tots els plans de reestructuració financera que puguin elaborar-se a les diverses regions controlades per la república, depèn d'una política propulsora de les activitats econòmiques, a base d'una aplicació, intensiva i extensiva, del crèdit, ja que d'altra manera, els efectes fiscals que de l'ordenació financera s'esperen, no podrien respondre més que a les condicions precàries actuals del complex econòmic nacional.

És indubtable, doncs, que per tal de produir el ressorgiment econòmic, que permeti la reordenació de les nostres finances, serà necessari mobilitzar el crèdit del país. Però per a aconseguir aquells objectius, és indispensable restablir la disciplina social i el respecte als interessos col·lectius, per tal que es pugui fixar una línia divisòria entre el desordre d'avui i el nou ordre de demà.

Però no oblidem que aquella reforma no podria donar els seus fruits profitosos, si no anéssim a la ràpida estructuració d'una política àmplia de crèdit, que recolzi específicament en els mitjans produïts per mitjà de l'ordenació de l'economia; ordenació de l'economia que reclama, d'una manera inexorable, una rectificació totalitària de les normes que fins avui han vingut regulant el desenvolupament de les activitats a la major part dels centres de producció.

I és que per tal que la nova ordenació de les finances, que ens asseguri la base del crèdit futur, doni el resultat desitjat, no podem oblidar que les possibilitats del fisc han de recolzar en una prèvia reorganització de la producció, per tal que es produeixi una major capacitat tributària, per mitjà de la qual aquell fisc pugui obtenir un rendiment lògic i natural, en qualitat de participant de les majors utilitats obtingudes amb l'aplicació del crèdit.

Amb els decrets infantats a S'Agaró, d'una manera tan laboriosa, es tendeix, naturalment, al restabliment de les finances catalanes, a base d'unes normes restrictives que obeeixen a un pensament general de controlar determinades fonts de riquesa del país.

Els resultats "immediats" i "mediats" dels projectes de S'Agaró depenen, ans bé d'una política propulsora i vivificadora de les activitats econòmiques del país, per

mitjà de l'acció fortificant del crèdit, que no pas dels efectes fiscals directes que puguin esperar-se, tota vegada que l'actual situació de les nostres empreses mineres, agrícoles i industrials, i la seva rendabilitat, són una cosa hipotètica.

I és que per tal que la nova ordenació de les finances, tant a Catalunya com en els altres pobles germans d'Ibèria, doni els resultats que hom espera, cal no perdre de vista que tot règim fiscal ha de recolzar en una reorganització prèvia i intel·ligent de la producció, per tal que es produeixi una capacitat tributària específica, a base de la qual els organismes de recaptació de l'estat puguin obtenir un rendiment lògic i racional, la qual cosa no seria assolida, si s'actuava *únicament sota el dictat d'aquell pensament primari d'esprémer les possibilitats tributàries del poble, en unes condicions que estiguin en pugna amb la seva potencialitat econòmica.*

Per tal de portar a terme aquella política de reordenació financera, és necessari estimular i propulsar primer les activitats totes, amb la qual cosa es donarà lloc al ressorgiment de la vida econòmica nacional. I per a poder impulsar el ressorgiment econòmic, ens serà necessari emprar, amb decisió i energia, l'instrument del crèdit a llarg termini.

Un exemple digne d'estudi sobre la forma de mobilitzar i reorganitzar les finances de la nació, ens el dóna l'experiment portat a terme pel poble alemany, després de la guerra, amb el pla de reconstrucció econòmico-financera desenrotllat sota la direcció intel·ligent, enèrgica i perseverant, d'un dels seus millors estadistes, el doctor Rathenaud.

I si volem cercar una font de coneixements, que ens poden ésser de gran utilitat per a l'experiment que pro-

pugno, haurem d'adreçar-nos també a la política econòmico-financera germànica portada a terme en els darrers anys. Les condicions econòmiques d'aquell país, i les circumstàncies d'ordre extern que el voltaven, tenien una gran similitud amb les que en aquests moments es troben els pobles hispànics.

I per tal de dibuixar millor el meu pla de reconstrucció econòmica, a base d'una mobilització general del crèdit, que ens permeti crear nou "treball nacional", per tal de poder fer front a l'angoixós problema de l'atur forçós i a la voracitat de la guerra, és pel que estudiarem l'experiment del doctor Schacht, que provocà la reacció econòmica d'Alemanya.

Tota la reacció de l'economia alemanya, així com l'àmplia reorganització de la seva política social, s'expliquen, en darrer terme, per una sèrie de mesures financeres a base de la mobilització del crèdit. I davant d'aquesta realitat, jo pregunto: ¿D'on obtingué l'estat el diner necessari per a procurar-se treball de tal volum, si abans havia sacrificat totes les seves reserves?

El procés d'estancament de l'economia d'aquell país, que va dels anys 1930 al 1932, fou acompanyat d'un dèficit, cada vegada major, en els pressupostos públics, i això fou determinat, naturalment, per la reducció dels ingressos, d'una part, i de l'altra, per l'increment de les despeses necessàries per tal de subvenir a les necessitats de l'"atur forçós".

Si l'economia no estava en condicions de provocar pels seus propis mitjans la reacció desitjada, ¿quina possibilitat s'oferia aleshores als poders públics? La nació no tenia més camí, doncs, que aplicar una activa política econòmica de l'estat. Fou gràcies al fet de posar

en pràctica aquest procediment, que el govern pogué fer a les indústries grans encàrrecs a base del crèdit.

I com que en aquell moment no es disposava de reserves, no hi hagué més remei que hipotecar les reserves del futur. El que fou decisiu, però, és el fet que precisament gràcies a aquells encàrrecs, que entraven de ple en el pla de crear "treball nacional", s'acumularen aquestes reserves per al dia de demà, tota vegada que la constant ocupació de "nous braços", i la reacció econòmica que amb aquell procediment s'anava estenent per tot el país, es traduïren, *ipso facto*, en importants ingressos per l'estat, l'absència dels quals precisament havia impedit, durant l'època de la crisi, l'anivellació dels pressupostos.

Per altra banda, i com a corol·lari a aquest fet lògic i natural, que respon als preceptes de l'economia ortodoxa, hem d'afegir que, amb l'increment de la incorporació de nous homes al treball, disminuiren, tot seguit, els "subsidis" que l'estat estava obligat a pagar, i aquest descàrrec contribuí, d'una manera poderosa, a millorar la situació financera del país.

Cal no perdre de vista, no obstant, que amb aquesta política econòmico-financera, els deutes interiors augmentaren d'una manera considerable, degut a l'acció de procurar el nou treball nacional iniciat l'any 1933. Però suposant fins i tot que el deute públic es trobés augmentat, com així s'esdevingué durant aquells temps, en 7 o 8.000 milions de marcs, aqueta xifra que representa, per altra banda, exactament la que es produí durant els anys de la crisi, fou el que donà lloc a l'èxit sorollós del primer moment.

Res no reflecteix millor el restabliment de l'ordre financer d'un poble, que els pressupostos públics. El des-

cens de l'"atur forçós" féu disminuir el "subsidi" en uns 1.500.000.000 de marcs, l'any 1935, en relació amb l'any 1932, ensems que s'incrementava la recaptació dels impostos en uns 2.500.000.000, amb la qual cosa el pressupost nacional experimentà una millora de 4.000 milions.

La recaptació d'impostos anà augmentant d'una manera constant i progressiva. Durant els primers onze mesos de l'exercici 1933-34, ingressaren a les caixes de la nació, per aquest concepte, uns 6.100.000.000 de marcs, i durant els mateixos mesos de l'exercici 1935-36, aquelles entrades ascendiren a la xifra de 8.700.000.000, la qual cosa representa una millora del 44 %.

Amb un ingrés que es calcula de 9.500.000.000, per a tot l'any econòmic, es va sobrepassar la major recaptació coneguda fins aleshores, des de l'exercici 1929-30, i s'esperava que l'any 1936 s'obtindria encara una elevació de la recaptació dels impostos, en unes proporcions que hom considerava com una probable millora considerable.

Els resultats del primer mes del nou any econòmic, 1936, fou de 88.000.000 més que el mes de gener de l'any 1935. En el darrer any figurava l'impost sobre la renda, amb un augment de 25.000.000, i el volum de vendes, amb 27.000.000. S'estimava, a més, que si les coses continuaven de la mateixa forma, l'increment de la recaptació, en concepte d'impostos, s'elevaria a més de 1.000.000.000, durant l'exercici 1936.

La reacció econòmica va determinar un augment de prop de 11.000.000.000 de marcs en els ingressos del poble, en el període que va de l'any 1932 al 1936. Però el més notable és que la mateixa economia estigué en condicions de poder pagar deutes en grans proporcions,

i aquesta millora de la hisenda pública permeté amortitzar una gran part del dèficit dels pressupostos. La millor prova d'aquell ressorgiment econòmic la trobarem en els ajuntaments.

El punt de partida per a obtenir aquells resultats, fou la llei promulgada el mes de setembre de l'any 1933, per mitjà de la qual es decretava la conversió dels crèdits a curt termini, en crèdits a llarg termini, ensems que es rebaixava el tipus d'interès d'aquells crèdits convertits, en un 4 %.

Com que al mateix temps els ajuntaments es veieren d'aquesta manera lliures de les càrregues de la beneficència, i l'augment de les recaptacions no foren invertits en augmentar les despeses dels ajuntaments i de les associacions de municipis, les "communes" pogueren tancar per primera vegada l'exercici 1934-1935, amb un superàvit de prop de 160.000.000 de marcs. I si en algunes regions precàries no es pogué aleshores equilibrar la hisenda municipal, aquelles regions constituïren una migrada minoria.

El netejament de la hisenda pública, que en el pressupost nacional havia de verificar-se, naturalment, amb major lentitud i amb majors dificultats, és una qüestió capital, tota vegada que únicament l'ordre en la hisenda pública pot garantir la devolució dels crèdits atorgats, ensems que permet incloure, cada vegada en una major quantitat dels pressupostos ordinaris, els encàrrecs de l'estat, que es realitzaven a crèdit des del primer dia.

És de capital importància per al finançament dels encàrrecs de treball realitzats per l'estat, la formació dels capitals, i abans que tot, en règim capitalista, la formació dels capitals d'estalvi; del capital d'estalvi que

permeti la conversió dels crèdits a curt termini en préstecs a llarg termini.

I com que els ingressos del poble no augmentaven encara, en les proporcions i amb la rapidesa que convenia, amb el ressorgiment econòmic, i no es podia, per tant, anar a la formació d'aquell capital d'estalvi, és pel que fou necessari comptar amb la confiança del poble — confiança obtinguda d'una manera voluntària o forçada — sobre la seguretat política i financera de l'estat.

I més tard, l'increment constant de les imposicions de l'estalvi, que de 1932 a 1935 sobrepassà la xifra de 3.000.000.000 de marcs, va demostrar que la formació del capital havia iniciat el seu camí, i fou degut a això que la consolidació pogué començar a realitzar-se a partir de l'any 1935.

Tot aquest procés de concentració i de formació de capitals, aconseguit per mitjà de la política de propulsió econòmica a base del crèdit, féu que l'augment d'ingressos a les caixes públiques i els sobrants de l'economia en el treball — sobrants imposats d'una manera draconiana, és a dir, obtinguts per mitjà de normes coercitives de tipus militar, — permeteren la paulatina consolidació dels crèdits a curt termini.

L'anàlisi i l'estudi d'aquest procés de la mobilització del crèdit i de propulsió del treball nacional, per tal de provocar el ressorgiment econòmic d'un país, ens demostra de quina manera els objectius poden aconseguir-se, i ens demostra, també, que el diner que l'estat dóna a base d'encàrrecs a crèdit, per tal d'aconseguir la reacció econòmica, aquell mateix diner torna després a l'estat per camins diversos i múltiples.

* * *

El president Roosevelt ha realitzat també un experiment transcendental en el seu país, per tal de produir un ressorgiment econòmic, que posés terme al marasme que imperava als EE. UU. després del "crack" financer del mes de novembre de l'any 1929.

I l'experiment de Mr. Roosevelt ha recolzat, principalment, en una sèrie de mesures reguladores de les activitats industrials i agrícoles del país, amb una tendència accentuada de revalorització del producte del treball, a benefici dels elements productors i en perjudici d'aquells elements paràsits de la societat, que fins fa *pocs anys havien gaudit de condicions* de vida privilegiada.

Centenars de milions de dòlars han estat invertits en la propulsió de les activitats econòmiques, per tal d'obtenir "nou treball", per mitjà del qual fos possible assegurar aquell ressorgiment econòmic que era indispensable, per tal d'evitar el col·lapse que amenaçava la nació americana.

La *depressió econòmica d'aquell país* havia afectat principalment la producció agrícola. Arribà un moment que l'economia agrària americana estigué en una situació tan precària, que calgué recórrer al crèdit oficial, per tal d'evitar el seu esfondrament. L'estat es donà compte tot seguit del volum gegantí del conflicte, i obrí pròdigament les mans per tal d'enrobustir, per mitjà del crèdit, la vida decadent del camp.

La desvalorització del dòlar, la *inflació general* de preus, i l'aplicació extensiva del crèdit, és a dir, les normes inflacionistes emprades, perseguien la finalitat de disminuir la rendabilitat del capital inactiu, propugnant

una revalorització del factor treball, que s'aconseguia per mitjà de la disminució del poder adquisitiu del diner.

Si bé és cert que aquesta política propulsora de les activitats econòmiques ha implicat per als EE. UU. un augment considerable del seu deute públic — en aquests moments assoleix una xifra superior a 34.000.000.000 de dòlars, — no és menys cert que el president Roosevelt ha aconseguit inocular l'optimisme, i ha pogut restablir les activitats econòmiques, tota vegada que si no s'hagués procedit d'aquesta manera, ningú no pot preveure quins haurien estat els efectes socials, i àdhuc econòmics, de l'estat de coses que trobà Mr. Roosevelt, quan passà a ocupar la presidència de la República.

No hi ha pas cap dubte que la tasca realitzada per la N. I. R. A., sota la direcció del president Roosevelt, i sota la inspiració del "Brain's Trust", ha representat per a aquell país una incrementació extraordinària del seu deute públic, és a dir, ha hagut d'hipotecar una part de les seves rendes del futur.

Però ningú no em podrà negar que sense l'experiment de la N. I. R. A., l'esfondrament econòmic no hauria pogut ésser evitat. I, per altra banda, l'estat i les corporacions públiques haurien hagut de recórrer pròdigament al "subsidi", per tal d'evitar que la fam llancés les masses a la revolta.

Determinats economistes i alguns estadistes consideraren, de bell antuvi, que el ressorgiment econòmic dels EE. UU. no seria una cosa durable i persistent, sinó que la depressió es reproduiria tot seguit, és a dir, tan aviat com els efectes momentanis d'un ressorgiment econòmic produït per mitjà d'elements artificials, ha-

gués arribat al límit que determinen els mateixos factors ponderables que havien produït el ressorgiment.

Els economistes ortodoxes deien que Amèrica s'havia llançat a un experiment perillós, que havia de menar aquell gran país al socialisme. Per tal de fonamentar aquelles afirmacions, hom estudiava acuradament els preceptes de la Farm Relief Act, els de la National Industrial Recovery Act, així com els de tots els altres codis que nasqueren sota l'impuls de les necessitats, que la política econòmica adoptada per Mr. Roosevelt imposaven.

Es deia que el país anava directament a la revolució; que l'experiment Roosevelt conduïa la desfeta. Però els homes equànimes i amb una consciència científicament formada, es preguntaven: ¿contra qui havia d'anar aquella revolució, si tots els organismes de l'estat actuaven d'una manera paral·lela i convergent, per tal d'aconseguir la recuperació del benestar col·lectiu perdut?

El capitalisme gasiu i egoista mobilitzava la premsa internacional contra l'experiment americà, i sota el lema de "compte amb la revolució". Però aquella revolució no podia anar contra un Congrés que estava disposat a votar qualsevulla mesura renovadora; no podia anar contra el president, que estava disposat a tot i ho provava minut darrera minut; no podia anar contra el gran capitalisme, perquè el mateix capitalisme era ja inexistent específicament parlant, perquè havia perdut la seva força moral davant els estralls produïts per la seva desfeta, que palesava la seva incapacitat després de les darreries de l'any 1929.

Aleshores, si no hi havia el perill d'una revolució, sinó que, tot al contrari, hom actuava per a evitar-la, perquè ella hauria produït la fam i la desesperació de

les masses, caldrà reconèixer que si bé la política econòmica de Mr. Roosevelt ha provocat un endeutament del país, és a dir, l'hipotecament d'una part de les rendes del futur, haurà tingut la virtut de produir un ressorgiment econòmic, per mitjà del qual l'equilibri nacional haurà quedat restablert.

I quan amb un to irònic s'ha dit que res no ha estat canviat en aquell país, després de l'experiment econòmic, si no és l'ànima col·lectiva, haurem de reconèixer que pel sol fet que no s'hagués aconseguit més que el restabliment de la confiança en el poble, i el naixement d'un nou optimisme, que emplena l'ànima col·lectiva del goig de viure, perquè les masses proletàries han vist que nous horitzons i noves perspectives s'obrien davant dels seus ulls, hauríem de considerar que l'experiment Roosevelt ha estat una cosa profitosa per a la humanitat.

Jo voldria que aquells detractors em diguessin quin seria l'espectacle que en aquests moments oferiria la república nord-americana, amb les seves dotzenes de milions de treballadors parats, que visquessin del "subsidi", depriment i enervador de les energies vitals de l'home, amb un ambient nacional sumit dintre l'antre de l'escepticisme, de la desconfiança i de la desesperació, amb un estat empobrit i endeutat, sense possibilitats de compensació, i amb un col·lapse econòmic, que a hores d'ara hauria llançat les masses a la revolta, i hauria empès la nació a la seva desfeta i a la seva ruïna.

* * *

Aquest breu estudi sobre alguns dels tants experiments que poden portar-se a terme, per a enrobustir les finances d'una nació, a base de la mobilització del seu

crèdit, que, repeteixo de nou, és l'únic element capaç de promoure la reacció econòmica i d'evitar el desori que implica la persistència del "subsidi", ens dóna una idea clara i precisa de quin és el camí a seguir, si volem provocar en els pobles hispànics una reacció econòmico-financera, que ens permeti consolidar l'edifici del nou ordre econòmico-social, i que ens faciliti, també, el poder disposar de tots els elements que calen per a vèncer el feixisme en el camp de batalla.

I és que cal no oblidar que la pèrdua de les tres cinquenes parts dels mercats interiors de consum, i les dificultats existents per a ordenar el nostre comerç exterior, que ens permeti trobar en el consum exterior la compensació necessària, ha produït a casa nostra un marasme, tota vegada que la capacitat productora del país, que està al costat del govern de la República, es troba mediatitzada i és insuficient per a subvenir a les necessitats de la població.

I si en els primers moments, com ja he dit en una altra part d'aquest llibre, i si fins i tot en els primers mesos de la revolució, el règim de "subsidi" fou una mesura encertada, ha arribat ja el moment de posar terme a aquest estat caòtic, i d'orientar la vida econòmica del país per uns viaranys que ens condueixin al ressorgiment propugnat, i que posin terme a un estat de coses que ens menaria, d'una manera fatal i inexorable, a la desfeta total.

Els homes responsables de la revolució, les esferes governamentals, i l'opinió pública tota, hauran de comprendre que cal canviar la direcció de la vida econòmica del país, si és que en realitat volem salvar les essències del moviment i assegurar, per als pobles hispànics, la seva condició de nació lliure. És indubtable que com

a punt de partida per a portar a terme aquest pla de transformació econòmica que preconitzo, cal anar ràpidament a la mobilització de la reraguarda i a l'estructuració del front econòmic.

És una premissa indispensable que ens permetrà restablir la disciplina social; que ens permetrà acabar amb l'imperi de la ganduleria, que s'ha entronitzat en el país en els darrers temps; que ens permetrà restablir la moral, l'austeritat i el pudor social; que ens permetrà establir un estat de coses, gràcies al qual tothom comprengui que cal ésser útil a la societat, i que la revolució no ha vingut a anihilar unes castes privilegiades per a posar-ne al seu lloc unes altres.

Mobilització de la reraguarda, que impliqui, per a tots i cadascun dels ciutadans de les Espanyes, el reconeixement tàcit i exprés que la nova concepció de la vida significa, ultra el reconeixement de la llibertat de l'individu, el reconeixement, per part de l'individu, del seu deure de contribuir a l'estructuració del nou ordre, amb tot el seu esforç i sense escatimar cap sacrifici.

La mobilització de la reraguarda, que propugno, permetrà mobilitzar també tots aquells factors, ponderables i imponderables, de què he vingut fent esment, i que he estudiat i considerat en el transcurs de tot el llibre. Únicament així, podrem restablir l'ordre econòmic, l'ordre financer i l'ordre monetari, que constitueixen el fonament de l'edifici del crèdit que ens cal també mobilitzar, per a produir el ressorgiment econòmic, per tal d'evitar la disbauxa actual i per a impulsar la vida dels pobles hispànics de cara a un demà més just i més humà.

Jo voldria, lector amic, i crec que ho hauré aconseguit, que et donessis compte de l'enorme transcendència

i de la gran importància que té, per a la realització i l'èxit del pla de reconstrucció econòmica que propugno, la solució de tots aquests problemes que constitueixen la base i el fonament del nou ordre econòmico-sosial que estem bastint.

Jo voldria que la meva consigna de mobilització de la reraguarda i estructuració del front econòmic, ressonés per l'espai de les Espanyes, saturés l'atmosfera, emplenés l'ambient nacional, s'incrustés en el cervell de tots els nostres homes, i arrelés en la consciència de tots els fills d'Ibèria.

Jo voldria, també, que davant la necessitat urgent d'anar, sense consideracions de cap mena, a la mobilització d'aquesta reraguarda inconsistent, fos tota l'opinió pública de l'Espanya republicana, que aixequés un crit unànime reclamant la immediata mobilització de la reraguarda, perquè d'aquesta mobilització de la reraguarda depèn una ràpida i segura victòria de l'Espanya proletària.

L'aplicació dels beneficis del crèdit que preconitzo, podrà únicament realitzar-se, per tal de produir el ressorgiment econòmic i assegurar els elements necessaris que calen, si anem a una ràpida mobilització de la reraguarda. Únicament els enemics del poble, únicament els enemics de la revolució, únicament els feixistes oberts o disfressats, únicament els interessos particulars en pugna amb els interessos col·lectius, poden oposar-se a què es realitzi, immediatament, la mobilització de la reraguarda.

Res en la vida no ens és donat d'una manera fàcil i gratuïta. Tots els beneficis que gaudeix la generació actual, són el producte dels esforços i els sacrificis dels nostres avantpassats. La nostra generació té el deure

d'assegurar, per als nostres fills, un demà més just i més humà, del que hem conegut nosaltres.

Doncs bé; la consecució d'aquest objectiu, l'èxit o el fracàs de l'experiment que estem portant a terme, la consolidació o la desfeta del nou ordre econòmico-social que estem bastint, per tot el qual es necessita prèviament mobilitzar el crèdit, reclama, sense excuses de cap mena, la mobilització de la reraguarda i l'estructuració del front econòmic.

RESUM

Tot geni porta una carota (1). Tota revolució que realment mereixi aquest nom, i que vingui, per tant, a transformar un ordre moral, la religió, o bé un ordre material, la propietat, no es mostra, de bell antuvi, amb massa ferocitat, ni es comporta d'una manera exageradament amenaçadora, perquè té assenyalada una fita, per a la consecució de la qual segueix unes normes i empra uns procediments, que evitin la desconfiança i el recel de part de tots aquells qui hauran de tocar més directament els efectes de la transformació social que la revolució opera.

De la tragèdia espantosa que estan vivint els pobles hispànics, cal treure'n les lliçons per tal de fixar, d'una manera ben definida, el camí que ha de seguir el moviment, si és que volem que els resultats de tants esforços i de tants sacrificis, que el resultat de tants sofriments i de tants horrors, que els resultats de tanta sang vessada i de tantes llàgrimes produïdes, es tradueixin en una instauració d'una síntesi que reculli els anhels de reivindicació social de les masses populars.

Però caldrà tenir molt en compte que per tal d'aconseguir la realització d'aquella síntesi, serà indispensable que tots i cadascun dels elements que integren el bloc antifeixista, comprenguin, amb una visió àmplia de les

(1) Nietzsche.

possibilitats del moment, fins on es pot arribar, fins a quin grau es pot transigir, i quina és la posició a emprar, per a establir aquell punt de coincidència que representi el fonament d'aquella síntesi, que haurà d'ésser el punt de partida per a anar aconseguint, d'una manera gradual i progressiva, és a dir, escalonada, aquella perfecció social per la qual sospiren tots els homes generosos.

Jo crec que l'experiència dolorosa que els pobles hispànics estem vivint, i la confirmació encara més dolorosa de la nostra impotència nacional, per a donar-nos la forma política o social que respongui millor a les aspiracions de la nostra ànima, sense que intromissions exòtiques puguin mediatitzar els nostres anhels de superació, farà que tots els homes d'Ibèria ens concentrem uns moments, i reflexionem, serenament, sobre quina ha d'ésser la nostra actuació en l'esdevenidor.

Jo he dit, en diverses ocasions, que calia fer de l'Espanya proletària una potència de primer ordre, per tal d'assegurar la nostra independència política, ensems que la nostra independència espiritual. Perquè entenc que si no reaccionàvem en aquest sentit, el destí ens reservaria un demà ignominiós, que ens portaria a la situació d'una colonia sotmesa a la potestat de no importa quin país.

És indubtable que ens esperen encara topades sagnants i matances organitzades, fins i tant que l'"ideal ibèric" sigui una realitat. Però no és una hipèrbole assegurar que la unió político-econòmica de les nacionalitats ibèriques, i la comunió espiritual del proletariat hispànic, es realitzarà més aviat del que molts creuen.

I la idea del "pacte", que ha de fer que els pobles d'Ibèria arribin a un punt de coincidència, que permeti

constituir un complex nacional sòlid i homogeni, i amb una capacitat de resistència político-econòmica d'envergadura, l'aconseguirem, no per mitjà d'una aproximació dels divergents punts de vista polítics, sinó que arribarem al "pacte" per mitjà d'una compenetració nascuda d'un punt de coincidència, que recolzi en els fonaments econòmics i en els fonaments socials.

És per això que vaig creure un deure ineludible establir un pla de reconstrucció econòmica, per tal de guanyar la guerra i també per a guanyar la pau. I com a complement d'aquell pla, desenrotllat a través de les pàgines del meu llibre (1), he exposat aquest altre pla de reordenació de les finances, de l'establiment d'una nova política monetària i d'una mobilització general del crèdit, que comprèn aquest llibre.

Des del primer dia del moviment, tothom parla únicament de les coses de la guerra, de la necessitat de guanyar la guerra, i ningú no es preocupa de les coses de l'endemà de la guerra, i de la necessitat de guanyar la pau. És clar que la nostra revolució no fa amb això més que seguir els viaranys, i emprar els mateixos procediments, que totes les altres convulsions socials de tots els temps i en tots els països.

Però jo que no havia viscut pràcticament mai una revolució, quedava astorat en contemplar com la follia descabdellada per la lluita s'ho emportava tot, i com es destruïen moltes coses que haurien pogut ésser salvades del naufragi, i que haurien pogut ésser aprofitades pel nou estat de coses, amb la qual cosa s'haurien evitat esforços i sacrificis estimables.

I en aquell precís moment en què tot feia olor de

(1) *Els factors econòmics de la Revolució.*

pólvora; en aquell precís moment en què els homes es llançaven enfollits a la lluita, sembrant la mort i la destrucció pertot arreu, jo sentia, en el més íntim de la meva consciència, quelcom que em demanava, d'una manera imperiosa, que al costat de les coses que s'esfondraven, que al costat dels objectes que la flama del foc purificava, calia aixecar, d'una manera sincrònica i matemàtica, les noves realitzacions de la revolució.

I per primera vegada en la història, la nostra revolució ha romput els preceptes clàssics de tot moviment social, perquè al costat d'allò que era esmicolat per l'empenta i la fúria de la revolució, i al costat de tots aquells elements ancestrals que representaven barreres per a les justes aspiracions de reivindicació social, i que la riada del poble desbordat s'emportava, es veia néixer, amb tota la vitalitat i l'exuberància de les coses sanes i fortes, la planta de la nova societat que havia de respondre als postulats d'un nou ordre.

Com diria el mestre Reparaz: "Guanyar la pau vol dir treure de la fossa a una pobra nació a la qual es donava per morta, i a la qual cal retornar a la vida, la qual cosa implica una tasca gegantina de reconstrucció, que consumirà les energies i la intel·ligència de moltes generacions."

És precís, doncs, que tots aquells que siguem conscients de la complexitat i de la magnitud transcendental de l'obra que cal realitzar, per tal de salvar el nostre país de la fam i de la misèria que l'amenacen, dediquem totes les nostres energies i tots els nostres esforços, per a preparar els instruments que calguin per a constituir, sobre una massa rocosa, els fonaments de la nova societat.

A mi m'ha preocupat tant el problema de guanyar

la guerra, com m'ha preocupat el problema de guanyar la pau. I és que un cop la guerra estigui acabada, els pobles hispànics hauran quedat destruïts, i la potencialitat econòmico-financera de les Espanyes haurà perdut gairebé la seva consistència.

És indubtable que quan hàgim sortit d'aquesta prova horrible a què el destí ens ha sotmès, tot el país haurà quedat convertit en un grapat de runes, i fins i tot és possible que la nació resti mutilada. Serà indispensable, doncs, reconstruir l'edifici de la pàtria de bell nou, i preparar-nos per a la reconquesta de tot el que hem perdut. És una tasca gegantina de la qual són molts pocs els qui se n'han donat compte fins aquest moment (1). Jo he procurat, en el transcurs d'aquests dos llibres, dedicats a l'exposició d'un extens pla de reconstrucció econòmica de l'Espanya proletària, i del seu finançament, posar de relleu els obstacles difícils de superar, l'ambient hostil que ens rodeja, les falles de la nostra reraguarda, mancada, en la seva major part, d'un alt sentit de responsabilitat i d'una visió àmplia de l'hora transcendental, tràgica i gloriosa ensems, que estem vivint, i, sobre totes les coses, he fet palès que per a vèncer l'enemic, de dintre i de fora, ens serà precís amarar totes les nostres accions d'aquell sentit heroic de la vida, que empeny al sacrifici i a l'abnegació màxims.

I al costat d'aquella psicosi de guerra que ha calgut crear a la reraguarda, per tal de preparar l'ambient i l'opinió pública, per a arribar a la formació dels exèrcits regulars del poble, he vingut propugnant, des del primer moment, per la pràctica d'una actuació a la rera-

(1) Gonzalo de Reparaz.

guarda, que ens permetés situar aquesta en un pla de sacrifici i d'abnegació.

I és que, en realitat, la guerra ha d'ésser guanyada a la reraguarda. Jo he atribuït sempre una importància extraordinària a la política econòmica per a guanyar la guerra primer, i per a guanyar la pau després.

L'exemple de la gran guerra ens demostrà que en les lluites modernes la victòria no es decideix pas als camps de batalla, quan es tracta de potències ben organitzades i en condicions econòmiques semblants.

Tant a la gran guerra, com a la que tingué per escenari els camps inhospitalaris del Xaco, no hi hagué pas cap bàndol que quedés específicament vencedor en el sentit estrictament militar. La victòria fou de caire econòmic en el primer cas, i en el segon, ambdós belligerants foren vençuts.

I és que els preceptes que la tècnica de la vella concepció de la guerra determinen, no han comptat pas en les topades sagnants entre nacions, que han tingut lloc en el transcurs dels darrers vint anys. La tècnica dels grans moviments de tropes i de les marxes estratègiques, ha estat substituïda, en la guerra contemporània, per una altra tècnica amb la qual ningú no havia comptat fins els primers dies del mes d'agost de l'any 1914.

Alemanys i francesos primer, paraguaians i bolivians més tard, constataren, al cap de poques setmanes d'haver estat rompudes les hostilitats, que ambdós exèrcits belligerants es trobaven front a front, situats a una curta distància, en una extensió de centenars i algunes vegades fins i tot milers de quilòmetres. Exèrcits nombrosos i proveïts de tota mena d'armament modern, havien perdut, de sobte, aquella agilitat tradicional, i s'havien convertit en veritables "rates humanes".

"Rates humanes" que, amagades dintre uns caus construïts amb ciment armat i sostinguts per potents carcasses de ferre i d'acer — que representen veritables fortaleses inexpugnables, que impedeixen un accés fàcil i fins i tot una conquista molt problemàtica, — havien perdut la seva condició militar tradicional, per a convertir-se en els elements "passius" d'un nou mètode que obeïa els preceptes d'una nova tècnica, que feia de la guerra moderna un problema d'organització econòmica i de resistència financera.

Heus ací, doncs, com la ciència i la tècnica han vingut a posar terme a un procés militar històric, que avui ens sembla una llegenda, i com la poesia dels números ha vingut a substituir aquella altra poesia, sagnant, terrible i espantosa, de les guerres clàssiques, que excitaven la nostra imaginació d'infants, amb els seus colors virolats, amb les seves desfilades parençoses, i amb els seus generals muntats, d'una manera fatxenda, sobre uns cavalls d'una sobèrbia estampa.

La guerra moderna ha produït també a casa nostra els mateixos efectes de les dues de què he vingut fent esment. En el primer moment de la revolta, empesos per un sentiment romàntic, les milícies populars es formaren sota els motllos empírics de la diversitat i de la improvisació, que donaren una nota de color viu i d'emoció punyent, a les centúries que marxaven al combat i lliuraven la seva vida generosament en holocaust d'un ideal.

Però la realitat terrible i inexorable, ens demostrava, poques setmanes després, que calia crear un veritable exèrcit; un exèrcit regular enquadrat dintre els motllos rigorosos que la ciència i la tècnica determinen, i que ha d'actuar sota el dictat del càlcul i d'aquella poesia

dels números, que ha vingut a substituir l'antiga poesia romàntica bellicosa d'altres temps.

En els fronts de Madrid, en els d'Astúries, en els d'Euskadi, en els d'Aragó, i en altres indrets de la península, ambdós adversaris es troben també front a front, a pocs metres de distància, en una extensió de centenars o milers de quilòmetres, i amagats en caus de ciment armat, que el modern cervell d'acer ordena, metoditza i regula.

En aquestes condicions, es fa força difícil que cap de les dues parts pugui pràcticament esfondrar el front de l'adversari. La guerra de trinxeres es fa crònica i perpetua una lluita constant sense resultats decisius, que posa a prova la resistència moral i física dels elements humans que formen els exèrcits bel·ligerants.

Però... ah!... aquella nova modalitat de procediments que la guerra moderna comporta, posa a prova també la resistència i la capacitat de les respectives reraguardes. Si en la gran guerra i en la recent entre Bolívia i el Paraguai, fou la reraguarda la qui decidí la victòria, o si més no, fou la qui imposà l'armistici, no tindria res d'estrany que en la nostra guerra la victòria no fos tampoc decidida per les armes, és a dir, és molt probable, per no dir segur, que el qui guanyarà serà el qui hagi estructurat millor un front econòmic, que li permeti *una més llarga resistència.*

¿Comprens ara, amic lector, el perquè de la meva insistència, a través dels centenars de pàgines d'aquests dos volums que he dedicat a desgranar el pla de reconstrucció econòmica i el seu finançament, a demanar la mobilització de la nostra reraguarda?

¿Et dónes compte, amic meu, de quina és la importància d'anar immediatament a una rigorosa mobilit-

zació de la reraguarda, que ens permeti estructurar aquell front econòmic, que ha d'ésser la garantia de la nostra victòria en els fronts de batalla?

I és que amb la mobilització de la reraguarda, que propugno, obtindrem encara altres resultats d'ordre fulminant, ultra aquells altres resultats d'ordre "mediat", de què he vingut fent esment, i que considero imprescindibles per a guanyar la pau i reconstruir aquesta pobra Espanya gairebé en runes i gairebé exhausta.

I és que tinc el ple convenciment que amb l'organització de la reraguarda i l'estructuració del front econòmic, augmentarà immediatament el nostre prestigi a l'exterior, ensems que augmentarà també la nostra confiança en nosaltres mateixos, amb la qual cosa el feixisme internacional faria marxa enrera.

I com a fiblall a aquest corol·lari de factors importants i favorables, que es derivaran de la mobilització de la reraguarda i de l'estructuració del front econòmic, existeix un altre factor que és determinatiu. I és que de res no servirien totes les modificacions que es produïssin en els altres aspectes de la vida humana, si no aconseguíem fer triomfar la justícia social, puix que fracassaria el mòbil i l'objectiu principal d'aquest moviment, que ha commogut, ensems que les bases econòmico-jurídiques de la nostra societat, la mateixa consciència del poble ibèric.

L'experiència ens va ensenyant, cada dia més, que cal renunciar a l'empenta inconscient, i cal emmotllar-nos dintre les normes d'una actuació reflexiva, calculada i eficient. És la llei eterna de l'evolució, gradual i progressiva, que ens mena a noves concepcions situades en un nivell més elevat.

Tot moviment revolucionari produeix, de bell an-

tuvi, una mentalitat morbosa, i crea esperits violents que s'imposen d'una manera imperativa al nou estat de coses. Però el procés del fenomen social acaba imposant el valor científicament pur i la concepció moral que s'ajusta millor a les característiques racials i a les possibilitats econòmiques de l'escenari en el qual l'experiment té lloc.

Però els assaigs totalitaris dels últims temps, han produït un altre tipus humà amb el qual fins ara hom no havia comptat. Es tracta d'individualitats fortes que, ignorant els nostres escrúpols, les nostres delicadeses, les nostres debilitats i els nostres vicis, s'apoderen violentament de la direcció dels grups humans. Es tracta d'*élites* noves, brusques i mancades de cultura, la superioritat de les quals recolza únicament en la voluntat i en l'energia, i que menyspreen la intel·ligència perquè la desconeixen.

Jo he estat i sóc un defensor fervorós de la intervenció preponderant de la ciència i de la tècnica en l'estructuració del nou ordre, però no per això deixo de mirar, amb cert recel, les característiques i les modalitats del nou tipus humà, que els nous fenòmens socials produeixen, i és per això que observo, i no sense cert temor, el producte genuí que determina el fenomen que estem vivint.

I en arribar a aquest punt de les meves consideracions, no puc menys de recordar aquelles paraules de Napoleó, quan diu: "El sabre és sempre vençut per l'esperit." Mai com en aquests moments, aquella expressió no té un tan profund sentit de la veritat.

Però jo, lector amic, que sóc un optimista empedernit, i que tinc una fe cega en els destins del meu poble, es-

però que la nostra revolució sabrà superar-se a si mateixa.

Jo confio que les reserves meravelloses del nostre poble, produiran nous factors humans d'una alta capacitat científica i tècnica, que sentiran, a més, un menyspreu olímpic contra els dictats de la brutalitat, és a dir, que sabran posar la intel·ligència per damunt de la voluntat i de l'energia mancades de cultura.

I aquesta fe i aquesta confiança en el triomf definitiu de l'Espanya proletària, neix del coneixement exacte de les enormes possibilitats que el nostre poble conté, per tal que, a base de la mobilització de la seva reraguarda i de l'estructuració del seu front econòmic, es pugui constituir una potencialitat econòmica de primer ordre, que ens permeti donar vida a una Espanya proletària, potent i temible, a base de la qual puguem els pobles d'Ibèria donar-nos una llei politico-econòmico-social, que respongui a la nostra interpretació de la vida.

I tinc confiança, també, que el principi de la raó, de la lògica i del menys comú de tots els sentits, el sentit comú, farà que, alliçonats per l'exemple del passat, i alliçonats per la pròpia experiència viscuda, sapiguem, d'aquí endavant, allunyar-nos d'uns viaranys que condueixen aquesta pobra Europa, corcada i decadent, a la barbàrie.

Tinc la plena seguretat que la "mentalitat del fusell" serà substituïda per la "mentalitat de la raó", per tal que aquesta raó penetri dins l'antre de la ciència i de la tècnica, sense que, al mateix temps, s'allunyi d'aquells principis de justícia i d'equitat, que constitueixen la veritable essència que regalima la bellesa pura.

L'Espanya proletària, en destruir la vella societat podrida, ha foragitat de la consciència col·lectiva aquell

sediment de tragèdia i de tristor, que fins el 19 de juliol amarava tot el conjunt de la vida nacional. Amb el seu esforç i amb el seu sacrifici, ha anihilat l'esperit fatalista que esclafava l'ànima del poble. Totes les manifestacions de la vida nacional, tant en l'aspecte intellectual com en el literari i en l'artístic, regalimaven sempre aspror, tristesa i venciment. Era l'estampa tràgica de l'Espanya negra i famolenca.

L'Espanya nova, l'Espanya proletària, serà l'Espanya optimista, que infiltrarà en la consciència collectiva un sentiment de seguretat, de dignitat i de fortalesa espiritual. L'Espanya nova es sentirà mestressa dels seus destins i en plena possessió de les seves facultats determinatives.

Les enormes possibilitats que té, en "potència", l'Espanya que estem reconquistant, permetrà fer dels pobles ibèrics una entitat nacional organitzada i poderosa. I la seguretat del poble en la seva pròpia capacitat, emplenarà la seva ànima de joia, i farà que tots sentim l'alegria del viure, perquè sobre les runes de l'Espanya morta, s'aixecarà el fluid, perfumat i vivificant, d'una Ibèria viva i redimida.

Tot aquest programa meravellós de realitzacions que acabo d'exposar-te, lector amic, reclamen, però, una fe cega sobre la nostra capacitat de sacrifici, sobre les possibilitats inesgotables, d'ordre ponderable i d'ordre imponderable, que el nostre país conté. En els pobles hispànics tot està encara per fer. Perquè és així, la nostra fe és més potent i inflexible. El que no ha estat fet fins ara, implica la gran reserva de possibilitats per al que caldrà fer des d'avui endavant.

I acabo la meva peroració, repetint aquelles paraules de Vivekananda, el romàntic pensador indià: "La his-

tòria del món és la història d'aquells homes que han tingut fe en ells mateixos. Aquesta fe ha fet sorgir la divinitat que està dintre de nosaltres. Tot poder radica en nosaltres mateixos. Per això, tan aviat com un home perd la seva fe, la mort es converteix en el seu company inseparable."

Heus ací, la palanca meravellosa que salvarà i redimirà Ibèria. La fe dels seus homes en ells mateixos. Ella farà possible l'"ideal ibèric".

ÍNDEX